

Ålfiskeförbudet

En undersökning av olika aktörer och olika aktörers åsikter på förvaltning, kommunikation och framtiden inom svenskt ålfiske

Maria Anderson

Examensarbete vid institutionen för stad och land

Examensarbete Naturresursprogrammet, biologi och mark 2008

© Maria Anderson

The Eel Fishery Prohibition. An investigation of actors and different actors' opinion about management, communication and future of Swedish eel fishery

Handledare: Per Haglind & Helena Nordström-Källström, Institutionen för stad och land

Examinator: Tuija Hilding-Rydevik, Institutionen för stad och land

Online publication of this work: <http://epsilon.slu.se>

Förord

Detta är ett examensarbete inom Naturresursprogrammet biologi och mark på Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU, i Uppsala. Arbetet omfattar 30 högskolepoäng och är på D-nivå i biologi. Den ursprungliga idén till ett examensarbete inom förvaltning av ål och ålfiske kommer från Länsstyrelsen i Blekinge Län. Grundidén har omarbetats för att passa mina personliga intressen inom naturresursförvaltning samt för att inrikta arbetet mot biologi.

Syftet med examensarbetet är att undersöka de aktörer som är delaktiga i förvaltningen av ålen, de olika aktörernas åsikter kring dagens förvaltning av ål, hur kommunikationen fungerar mellan olika aktörer och hur förvaltningen bör förändras för framtiden. Information har insamlats genom djupgående kvalitativa intervjuer och litteraturstudier. I arbetet presenteras aktörernas åsikter kombinerat med material från litteratur.

Jag vill tacka Länsstyrelsen i Blekinge Län, för att Ni gav mig olika förslag på examensarbete inom det biosfärområde som planeras i länet. Jag vill även rikta ett stort tack till mina handledare Helena Nordström-Källström och Per Haglund för handledning och hjälp under mitt projekt samt att ni stått ut med min tidsoptimism. Jag vill också tacka min Pappa för att hans arbete med att göra en språklig granskning av texten och Staffan Lund för stöd under arbetes gång. Jag riktar ett stort tack till Herbert Eriksen, Fredrik Fredriksson, Jacob Hagberg, Jan-Erik Holmberg, Thomas Höijer, Melvin Johansson, Karl-Erik Karlsson, Magnus Kindbom, Lars Lundahl, Inger Näslund, Stefan Smålander, Hans Svensson, John-Erik Ungfors, Håkan Westerberg och Håkan Wickström för ett gott samarbete.

Uppsala, 6 juni 2008

Maria Anderson

Abstract

The first of May 2007, a decision from the Swedish Board of Fisheries about a Swedish prohibition of eel fishery got legal force. This prohibition is one of the most challenged decisions that the Swedish Board of Fisheries has taken. In the town Karlskrona in the southeastern part of Sweden the prohibition has got a lot of attention in local media. Early in the debate, it was clear that the actors active in the archipelago of Karlskrona were against the prohibition. The aim with the master thesis is to investigate different actors' opinions and view of the prohibition of eel fishery, today's management of the resource and how the actors' think that the communication between the actors involved in the management of eel and eel fishery works and what need to be changed to be able to develop a sustainable management of the eel in the future.

15 active actors, both at local and national level, have been interviewed through qualitative and deep-going interviews and their opinions about management of eel, communication and the future have been compiled. The thesis also presents facts about eel biology, eel fishery in Karlskrona archipelago and the organization of the management system of fisheries in Sweden are presented.

The results from the interviews show that the actors' opinions about the eel fishery ban and about how the communication between actors works differ from each other. The interviews show that the actors, both at local and national level, have the same views about which factors in the management of eel and eel fishery that have to be improved for the future. A future solution of management and communication is to develop a co-management in the eel fishery and in other fisheries too. Co-management requires collaboration and communication between actors and can be a way to change opinion and attitude towards each other.

Keywords: eel, eel fishery, Karlskrona archipelago, management, communication.

Sammanfattning

1 maj, 2007 trädde Fiskeriverkets beslut om ett svenskt ålfiskeförbud i kraft. Ålfiskeförbudet är ett av de mest ifrågasatta beslut som Fiskeriverket tagit. I Karlskrona, i sydöstra Sverige, har förbudet fått mycket uppmärksamhet i lokala medier och det stod tidigt klart att aktörer verksamma i skärgården ställde sig emot ett förbud. Syftet med examensarbetet är att undersöka aktörer och olika aktörers åsikter och syn på ålfiskeförbudet och dagens förvaltning av ål och ålfiske samt hur aktörerna anser att kommunikationen mellan aktörer i förvaltningssystemet fungerar och vad som behöver förändras för att i framtiden kunna utveckla en hållbar förvaltning av ålen.

15 aktörer verksamma på både lokal och nationell nivå i samhället har intervjuats, genom kvalitativa och djupgående intervjuer och deras åsikter rörande ålfiskeförbudet, kommunikationen mellan aktörer i förvaltningssystemet och framtiden har sammanställts. I arbetet presenteras även fakta om ålens biologi, ålfisket i Karlskrona skärgård och hur förvaltningssystemet inom fiske ser ut idag i Sverige.

Aktörernas åsikter rörande ålfiskeförbudet, men även hur kommunikationen fungerar mellan aktörer, skiljer sig åt. När det gäller framtida förvaltning av ålen och ålfisket har de olika aktörerna mer lika åsikter om vad som behöver förbättras. En framtida lösning på problemet med kommunikation och förvaltning är att bygga upp en samförvaltning inom det svenska ålfisket, men även inom andra fisken. En samförvaltning kräver samarbete och dialog mellan olika aktörer, vilket kan medföra att respektive sida förändrar sin syn och attityd gentemot andra aktörer.

Nyckelord: ål, ålfiske, Karlskrona skärgård, förvaltning, kommunikation.

Innehållsförteckning

1 Inledning	8
1.1 Ämnesmotivering	11
2 Syfte och frågeställning	12
2.1 Centrala begrepp	13
3 Material och metod	14
3.1 Urval, genomförande och analys	14
3.2 Diskussion	16
4 Inledande information	18
4.1 Ålen	18
4.1.1 Påverkande faktorer	19
4.2 Ålfisket i Karlskrona skärgård och södra kustbygd	21
4.3 Tillståndet för dagens ålbestånd	24
4.3.1 Åsikter kring tillståndet för dagens ålbestånd	24
4.4 Förvaltning av ål och ålfiske	25
4.4.1 Huvudaktörer inom förvaltningsarbetet	26
4.4.2 Övriga aktörer inom förvaltningsarbetet	28
5 Resultat	30
5.1 Ålfiskeförbudet	30
5.1.1 Åsikter om ålfiskeförbudet och dagens förvaltning av ål	30
5.2 Konsekvenser av ålfiskeförbudet	37
5.2.1 Tankar om konsekvenser av ålfiskeförbudet	37
Konsekvenser för dagens ålbestånd	37
Konsekvenser för Karlskrona skärgård och kustbygd	38
5.3 Kommunikation	39
5.3.1 Informationsspridning av Fiskeriverkets beslut	40
Processen och Fiskeriverkets arbete	40
Åsikter om informationsspridningen av ålfiskeförbudet	40
5.3.2 Åsikter om kommunikationen mellan olika aktörer	42
Fiskeriverket och Länsstyrelsen och SFR	42
Länsstyrelsen, SFR och lokala aktörer	42
Fiskeriverket och lokala aktörer	43
Övriga myndigheter	44
5.3.3 Orsaker till att kommunikationen mellan olika aktörer fungerar eller inte	45
5.4 Framtiden	47
5.4.1 EU:s ålförordning och förvaltningsplan	47
5.4.2 Åsikter om framtida förändringar	48
6 Diskussion	51
7 Slutsats	56
Referenser	57
Publicerat	57
Opublicerat	59
Personliga meddelande	59
Hemsidor	59

Bilagor	61
Bilaga 1	61
Ålfiskeredskap.....	61
Bilaga 2	64
Intervjuguider	64
Bilaga 3	74
Olika faktorer som kan påverka ålbeståndet	74
Bilaga 4	78
Rådets förordning (EG) om åtgärder för återhämtning av beståndet av europisk ål.	78
Bilaga 5	79
Fiskeriverkets författningssamling	79

1 Inledning

Naturresurser i kustområden har stor betydelse för ett områdes ekonomiska välbefinnande och längs kustlinjen finns många värdefulla och ömtåliga naturområden. En ökad efterfrågan på kustområdets resurser har medfört en försämring av dessa, bland annat minskade fiskeresurser (Europeiska Kommissionen, 2001). Fisken i världens hav är en gemensam resurs, så kallad *common pool resource*. Förvaltningen av resursen försvåras genom att en mängd olika aktörer nyttjar resursen och det är svårt att avgränsa resursen och identifiera äganderätten till resursen. Fiskeförvaltningen försvåras också av att vandrande fiskarter rör sig över kommun-, läns- och nationsgränser. Olika regioner och nationer behöver samarbeta och förvaltningen förutsätter en helhetssyn (Píríz, 2005).

Överexploatering av en naturresurs uppstår ofta när äganderätter till en resurs inte är identifierade. Detta kan illustreras med allmänningarnas tragedi¹ (Söderqvist, *et.al*, 2004). Fiskeriförvaltningen är under granskning och kritiseras världen över. Kritiken bygger på att fiskeriförvaltningen utformats på fiskeribiologiska underlag. Socioekonomiska studier visar att det nuvarande förvaltningssystemet har ”oönskade fördelningsaspekter och vållar problem”, speciellt för det kustnära småskaliga fisket (Neuman & Píríz, 2000).

Idag är fisk och fiske ett aktuellt ämne i debatter i massmedia. En art, som länge hamnat i skymundan, men nu blivit mer aktuell är den europeiska ålen (*Anguilla anguilla*).

Torsken är den art som främst förekommer i debatten och har gjort så under lång tid². Likt torsken har ålen varit en vanligt förekommande art och är av stor betydelse för det småskaliga insjö- och kustnära fisket. I Europa nyttjas ålen i majoriteten av länderna. För ungefär 25 000 fiskare utgör ålen en betydande del av inkomsten. Den europeiska ålen är av stor betydelse både som en naturresurs och en ekonomisk resurs (Europeiska Gemenskapernas Kommission, 2003). Allt ålfiske i Sverige är småskaligt och för de småskaliga fiskarna i Östersjön är ålen den tredje ekonomiskt viktigaste arten. Ålfiske bedrivs av yrkesfiskare, husbehovs- och fritidsfiskare samt av sportfiskare (Mohlin, 2002).

Det europeiska ålbeståndet har under en lång period minskat. Beräkningar visar att sedan slutet på 1970-talet har volymen glasål³ som når Europa minskat med 95-98 % (Fiskeriverket, 2006b). Trots att ålbeståndet minskat under en lång period har, i motsats till torsken, problematiken kring ålen först uppmärksamats av internationella myndigheter och organisationer på senare år. Forskare har länge försökt nå ut med forskningsresultat och budskap om tillståndet för dagens ålbestånd⁴. Problemet har varit att ålen betraktas som en sötvattensart och förvaltning av arten hamnar då under nationell lagstiftning, vilket försvårar förvaltningen av en art som rör sig över nationsgränser och

---

¹ Allmänningarnas tragedi uppstår när äganderätter inte är definierade och innebär att de olika brukarna av en naturresurs ser till sin egen vinst och tar för sig, annars kommer en konkurrerande brukare att ta för mycket. Samtliga brukare av en naturresurs får sedan dela på förlusten, till exempel att fiskbestånden minskar (Söderqvist, *et.al*, 2004).

² Torsken är en av stor betydelse för både ekosystemet och fiskerinäringen. Arten är en toppredator i det marina ekosystemet och för det småskaliga yrkesfisket är arten av stor ekonomisk betydelse.

³ Se kapitel 4.1 om ålens biologi.

⁴ Muntligt, Fiskeriverket

är i stort behov av en internationell förvaltning (ICES, Internet). Inom Fiskeriverket har arten hamnat mellan olika laboratorier och någon samordning har inte förekommit⁵. I början på 2000-talet började ålfrågan uppmärksammas av ICES⁶ och några år senare av EU. I en utvärdering från 2002, gjord av en arbetsgrupp för ål inom ICES-EIFAC⁷, anses ålbeståndet ligga utanför de säkra biologiska gränserna och att ålfisket under de senaste åren inte varit hållbart. Arbetsgruppen anser att förvaltningen av ål kräver samordnade åtgärder över nationsgränser, då sannolikheten är liten att åtgärder i isolerade områden leder till att bestånden återhämtar sig (Europeiska Gemenskapernas Kommission, 2003). I Sverige blev arten rödlistad, som akut hotad art, under 2005 (Fiskeriverket, 2006a; Fiskeriverket, 2006b). Under 2007 infördes beslut rörande förvaltningen av ål och ålfiske, ett på internationell nivå och ett på nationell nivå. EU och EG-rätten beslutade om Ålförordningen⁸ och i Sverige beslutade Fiskeriverket om Ålfiskeförbudet.

1 maj, 2007 införde alltså Fiskeriverket Ålfiskeförbudet. I artikeln *Ålfrågan ur ett svenskt perspektiv* på Fiskeriverkets hemsida (Fiskeriverket b, Internet) står det att förbudet ”bedöms leda till ett mer långsiktigt hållbart fiske”. Att ålbeståndet bevaras och förstärks är en prioriterad fråga inom svensk fiskeriförvaltning. Om ålen försvinner kommer arbetet med att värna om det småskaliga och uthålliga fisket att försvåras⁹. Ålfisket ger en viktig inkomst för svenska fiskare, främst de småskaliga fiskarna och många är ekonomiskt beroende av inkomster från ålfisket. Om dessa tvingas lägga ner sin verksamhet kan det få negativa konsekvenser både för fiskarna och för kust- och skärgårdssamhällena. Fiskeriverket valde därför att ge fiskare möjligheten att ansöka om tillstånd för att fortsätta bedriva sitt ålfiske (Fiskeriverket b, Internet). De fiskare som under 2003-2005 redovisat en genomsnittlig fångst på minst 400 kilogram ål per år har möjlighet att ansöka om tillstånd hos Länsstyrelsen (Fiskeriverket c, Internet). Även de som, under samma period, redovisat en mindre fångst men bedrivit en förädlingsverksamhet, till exempel rökning och kan visa att inkomsten baserad på ålfisket överstiger 20 000 kronor per år kan ansöka om tillstånd. De som främst drabbas av förbudet är fritids- och sportfisket, som enligt Fiskeriverket kan överleva förlusten av att kunna bedriva ett ålfiske (Fiskeriverket b, Internet). Förbudet att fiska ål gäller även på enskilt vatten och det krävs tillstånd från Länsstyrelsen för att kunna bedriva ett fiske här¹⁰. Enligt en tjänsteman på Fiskeriverket är ålfiskeförbudet ett av de mest ifrågasatta beslut som Fiskeriverket tagit och det har kommit in ett hundratal överklaganden. Många har kommit från ålfiskare i Blekinge.

I Blekinge län har 28 stycken ålfiskare fått tillstånd att fiska ål (BLT, Internet). Uppskattningsvis bedrev 500-1000 personer någon form av ålfiske under 2006. Det är

---

⁵ Muntligt, Fiskeriverket

⁶ ICES står för *International Council for the Exploration of the Seas*.

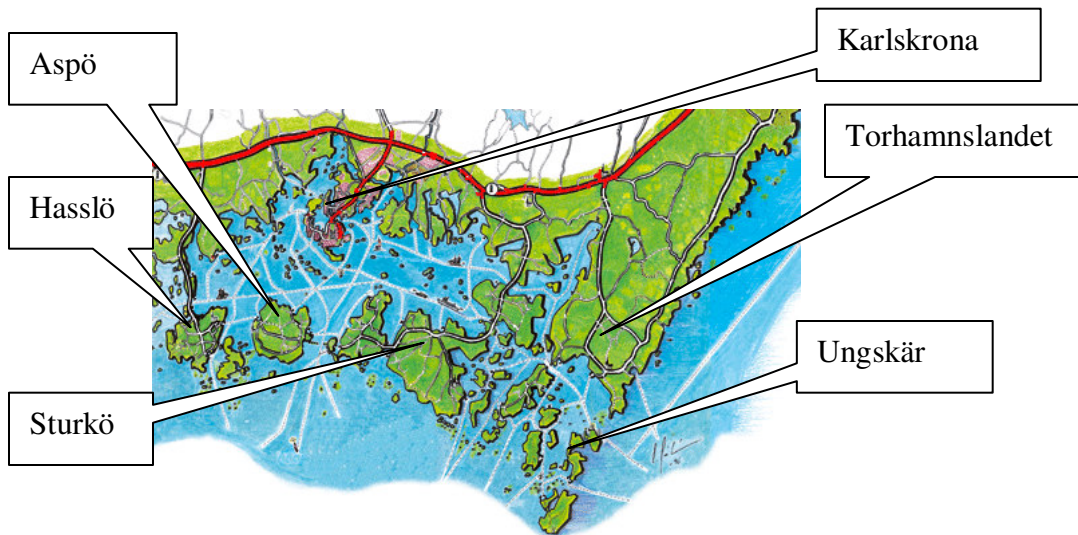
⁷ FAO's organ för inlandsfiske, *European Inland Fishery Adviser Committee*

⁸ En förordning är en av EG-rättens sekundära rättsakter. En förordning är den starkaste rättsakten och är direkt tillämplig i medlemsstaterna och tar övertaget vid en konflikt med en nationellt antagen författning (Michanek & Zetterberg, 2008).

⁹ I hela Europa har kustfisket haft en negativ utveckling och med detta som bakgrund har EU-kommissionen och parlamentet uppmärksammat kustfisket och problematiken kring detta. I målformuleringar skiljs olika fisken åt, utifrån stor- eller småskalighet (Neuman & Píriz, 2000).

¹⁰ Muntligt, Länsstyrelsen

främst de större småskaliga ålfiskena på Listerlandet, i västra delen av länet, som fått tillstånd. I Karlskrona kommun (se figur 1), i länets östra del, är det runt 10 stycken ålfiskare som fått tillstånd att fortsätta fiska ål¹¹.

Figur 1 visar en karta över Karlskrona skärgård och södra kustbygd. Karlskrona ligger i östra delen av Blekinge, ett landskap i sydöstra hörnet av Sverige. Textrutorna visar de öar och områden, där lokala aktörer som deltagit i arbetet verkar. (http://www.beboskargard.se/karta_e22.gif 15 april 2008)

För yrkesfiskarna i Blekinge län är målarterna torsk, sill, lax och ål och har varit så genom historien (Mohlin, 2002). För befolkningen i Karlskrona skärgård har ålfisket en kulturell, ekonomisk och social betydelse. För den ursprungliga skärgårdsbefolkningen var ålfisket och övrigt fiske ett komplement till det småskaliga jordbruk som bedrevs. För fiskare har ålfisket varit och är en viktig inkomstkälla. Ålen var också en viktig del av befolkningens föda, speciellt under vintern. Ålfisket var en möjlighet för befolkningen att tjäna lite extra pengar och ålen användes i byteshandel samt till skattebetalning.

Det ålfiske som bedrivits är ett kustnära småskaligt fiske. Fisket ger en viktig biinkomst för yrkesfiskarna och har stor betydelse för husbehovs- och fritidsfiskarna. Många ser ålfisket som en av friheterna med att leva ett skärgårdsliv och ålfisket är en social aktivitet och en möjlighet till rekreation. Ålfisket har varit ett fritt fiske, där inga kontroller har förekommit¹² och fiskare har inte varit beroende av hamnar för att kunna landa sin fångst. Ålfisket har under lång tid hört samman med privata fiskerätter kopplade till enskilt vatten och strandrätten¹³. De fiskare som inte ägde eget vatten fick ansöka hos Länsstyrelsen om tillstånd för att bedriva ett ålfiske på allmänt vatten (Andersson *et.al*, 1995).

¹¹ Muntligt, Länsstyrelsen.

¹² Andra kommersiella arter, som torsk, sill och lax, landas i större hamnar för vidare transport till affär eller beredningsindustrin. Fiske och fångsterna av dessa arter kontrolleras.

¹³ Ägare till enskilt vatten, som bedriver ett fiske inom dess gränser, behöver inte ha yrkesfiskarlicens eller föra loggbok över fångster (Neuman & Píriz, 2000).

Kunskapen kring fisket förs vidare mellan generationer och är en del av kulturarvet¹⁴. När ålfiskeförbudet kom fick det mycket uppmärksamhet i lokala medier. Fiskare och företagare framförde sina åsikter i insändare och artiklar. Runt 90 % av dem som fiskade ål, som var kända, har inte längre tillåtelse att bedriva ett ålfiske¹⁵. Även dem som äger en fastighet med tillhörande vatten har drabbats negativt av förbudet. Många anser att förbudet bidrar till att skärgården blir mindre levande och att fiskekulturen dör ut¹⁶. Samtidigt har Fiskeriverket i frågan rörande ålfiskeförbudet tagit hänsyn till småskaliga kust- och insjöfiskares intressen och vägt in det i beslutet, genom att införa ett tillståndssystem. Ur ett bevarandeperspektiv av ålen borde allt fiske på arten stoppas (Fiskeriverket e, Internet).

1.1 Ämnesmotivering

Under våren och sommaren 2007 läste jag olika insändare och artiklar i en av de lokala dagstidningarna i Blekinge. Skärgården och kustbygden var i uppror mot ålfiskeförbudet. Jag började undersöka frågan vidare och läste artiklar på Fiskeriverkets hemsida och antalet frågor ökade. Fiskeriverket säger att, som nämns ovan, att man tagit hänsyn till de småskaliga fiskarnas intressen. Varför är då skärgården i uppror? Varför får de som fiskar mest fortsätta fiska?

Tidigare under 2007 bad jag Länsstyrelsen i Blekinge Län ge mig förslag på ämnen till ett examensarbete i biologi kopplat till det biosfärområde som planeras i länet. Ett av förslagen var om ålfiskeförbudet och vilka konsekvenser det skulle kunna få för länet. Detta låg sedan till grund för utformningen av mitt examensarbete.

Under min studietid på SLU har mitt intresse för naturresursförvaltning utvecklats. Jag kommer ursprungligen från Karlskrona och närheten till havet och skärgården har gjort att jag alltid har haft ett intresse för frågor rörande hav och kust. Genom en kurs i fiskets ekologi och förvaltning på Högskolan på Gotland väcktes intresset för fisk- och fiskeförvaltning och jag gjorde ett projektarbete om fisket på Hasslö, en av öarna i Karlskrona skärgård. När Länsstyrelsen gav förslaget om ett examensarbete rörande ålen och ålfiskeförbudet kändes det som ett intressant och aktuellt ämne.

Som nämns ovan uppstod ett antal frågetecken när jag läste olika artiklar om ålfiskeförbudet och känslan var att det är något som inte stämmer eller fungerar. Genom att diskutera frågan med bekanta har jag insett att även allmänheten ifrågasätter Fiskeriverkets beslut och inte förstår dess syfte. Min personliga åsikt är att en lyckad förvaltning av naturresurser kräver att berörda aktörer har möjlighet att delta i förvaltningsarbetet och beslutsprocesser som rör förvaltning och skydd av naturresurser. Efter ett projektarbete om allmänhetens påverkan på förvaltning och skydd av Nacka reservatet i Stockholm, insåg jag att myndigheter har möjlighet att spara tid och pengar genom att släppa in berörda aktörer i beslutsprocessen och låta dem bidra med kunskap

---

¹⁴ Muntligt, lokala aktörer

¹⁵ Muntligt, representant för SFR

¹⁶ Muntligt, lokala aktörer

och erfarenhet. Ett lyckat förvaltningsarbete kräver även en fungerande kommunikation mellan aktörer¹⁷.

Jag hoppas att mitt examensarbete ska ge mig svar på mina frågor och ge allmänheten en inblick i den svenska fiskeförvaltningen. Ett annat mål med examensarbetet är att det ska bidra till att de olika aktörerna inom fiskerinäringen, i det här fallet ålfisket, får insikt i andra aktörers åsikter och tankar och därmed öka förståelsen för varandras åsikter och agerande.

Några saker som, du som läsare bör ha i minnet när du läser detta examensarbete är:

- De olika aktörerna grundar sina åsikter i olika kunskap och erfarenhet.
- 1989 centraliserades fiskeförvaltningen och avståndet mellan beslutsfattare och verkligheten ökad markant.
- För skärgårdsbefolkningen är ålfisket en möjlighet till rekreation, social aktivitet och en biinkomst.

2 Syfte och frågeställning

Syftet med examensarbetet är att undersöka vilka aktörer som är delaktiga i förvaltningen av ål, de olika aktörernas åsikter och syn på ålfiskeförbudet och dagens förvaltning av ål och ålfiske samt hur aktörerna anser att kommunikationen mellan aktörer i förvaltningssystemet fungerar och vad som behöver förändras för att i framtiden kunna utveckla en hållbar förvaltning av ålen.

För att uppfylla syftet, har arbetet koncentrerats till följande frågeställningar:
Vilka åsikter har olika aktörer på ålfiskeförbudet och på dagens förvaltning av ål och ålfiske?

Hur fungerar kommunikationen mellan de aktörer som är inblandade i förvaltningen av ålfisket?

Vad behövs, enligt informanterna, förändras eller förbättras i dagens förvaltning för att i framtiden ha en hållbar förvaltning av ålen?

För att kunna få fram aktörernas syn och åsikt på förvaltning och kommunikation valde jag att göra kvalitativa, djupgående intervjuer med aktörerna. De aktörer som deltagit är involverade i ålfiskenäringen och förvaltningsarbetet av naturresursen ål. Arbetets geografiska begränsning är Karlskrona skärgård, där de lokala aktörerna är verksamma.

För att ge läsaren en bra introduktion i ämnet och öka förståelsen för projektets resultat presenteras omfattande information om naturresursen ål, ålfisket i Sverige respektive Karlskrona skärgård och aktörer inom förvaltningen av ål och ålfiske.

---

¹⁷ Detta är givetvis svårt att göra i alla fall av naturresursförvaltning och beslutsfattande.

2.1 Centrala begrepp

Här definieras och förklaras centrala begrepp som används i rapporten.

- Småskaligt kustnära fiske är ett fiske som bedrivs med hjälp av båtar som understiger 12 meter i längd. Detta är EU:s definition av småskalighet inom fisket och är en av många definitioner (Neuman & Píriz, 2000).
- Större småskaligt fiske är ett begrepp som uppstått under projektets gång för att skilja på olika typer av ålfiske, som informanterna använder sig av. När de säger ”större småskaligt” ålfiske, syftar de på det ålfiske som bedrivs av yrkesfiskare, som endast försörjer sig på ålfiske, och inte i kombination med andra fisken och inte bedriver ålfisket med ett fåtal redskap endast för husbehov, som kan ses som ett ”mindre småskaligt fiske” (Tolkning av uttalanden av lokala aktörer).
- Yrkesfiske är ett fiske som bedrivs på heltid under förvärvsmässiga former (Haglund & Lennartsson, 1990).
- Husbehovsfiskare är ett fiske som bedrivs av lokal befolkningen i anslutning till egen fastighet och fångsten går enbart till det egna hushållet (Haglund & Lennartsson, 1990). Husbehovsfiskare använder både handredskap och andra redskap som garn, nät, tina och bur (Mohlin, 2002).
- Sportfiskare anses vara fiskare som har fisket som en fritidssysselsättning och som främst fiskar med handredskap (Mohlin, 2002).
- Kommunikation. I Hallgren & Ljung (2005) definieras att kommunicera, som ”något som sker som ett utbyte mellan människor, inte något som en människa gör med någon annan”. De säger att kommunikation bygger på ömsesidighet. I projektet avses med ordet kommunikation hur dialogen fungerar mellan aktörer, vad som är bra respektive dåligt, hur olika aktörer blir bemötta av andra aktörer och möjligheten att nå fram med ett budskap.

3 Material och metod

Den metod som använts är kvalitativa intervjuer, vilket är den kvalitativa forskningsmetod som passar bäst för att uppnå projektets syfte och besvara dess frågeställning. Målet med arbetet är att undersöka olika aktörers åsikter på förvaltning och kommunikationen som pågår mellan aktörer i förvaltningssystemet. En kvalitativ intervju ger informanten möjlighet att beskriva sina tankar och åsikter kring ämnet samt berätta historier och framföra sin kunskap inom ämnet. Detta medför att jag, som forskare/undersökare, får större möjlighet att förstå informanternas åsikter och vilken kunskap de byggs på¹⁸.

3.1 Urval, genomförande och analys

Namn och kontaktuppgifter på lämpliga aktörer inom ålfisket i Blekinge län införskaffades genom kontakt med Länsfiskekonsulenten på Länsstyrelsen i Blekinge Län och tre lokala aktörer. Majoriteten av namnen samlades in under sommaren 2007 och bestod av både fiskare och politiker i länet. Inriktningen gjordes mot Blekinge län, eftersom det skulle fungera bäst med avseende på undersökarens lokalkännedom samt möjlighet att transportera sig till aktuell intervju. Metoden som användes vid urvalsprocessen var snöbollsmetoden¹⁹.

När projektets syfte och frågeställning var bestämt valdes de aktörer, som var intressanta för undersökningen ut och kontaktades antingen via telefon eller via post för att bestämma tid för intervju. För att få en bred bild av ämnet valdes aktörer på både lokal, regional och nationell nivå ut. Målet med urvalet var att få minst en representant från var och en av följande grupper:

- Yrkesfiskare
- Husbehovs- och fritidsfiskare
- Sportfiskare
- Länsstyrelsen i Blekinge Län
- Sveriges Fiskares Riksorganisation, SFR
- Fiskeriverket
- Andra aktörer på nationell nivå, till exempel Världsnaturfonden WWF, Naturvårdsverket och Jordbruksdepartementet.

För att kunna få en utförlig bild av ålfisket i Karlskrona skärgård valdes fiskare från olika öar ut. Från Länsstyrelsen i Blekinge Län deltog en tjänsteman i undersökningen, men också före detta fiskeridirektören i länet. Detta gav information om hur förvaltning och kommunikation fungerat tidigare och skillnader och likheter med dagens förvaltning.

---

¹⁸ Jämför med Kvale (1997) och Gillham (2000).

¹⁹ Snöbollsmetoden är en teknik som används för att få kännedom om kontaktpersoner i ett nätverk, här rörande aktörer inom ålfiske och förvaltning. En aktör ger förslag på lämpliga aktörer inom hans/hennes bekantskapskrets och gruppen av aktuella aktörer tillväxer likt en rullande snöboll (Wikipedia, Internet).

I tabell 1 visas en översikt över de aktörer som deltagit i undersökningen. I tabellen beskrivs aktörens koppling till ämnet och om aktören är verksam på lokal eller nationell nivå. Det namn som presenteras i anslutning till aktören är ett fiktivt namn och återfinns i presentationen av undersökningens resultat. Aktörerna som deltagit har i samband med intervjun blivit lovade anonymitet och medgivit att intervjun spelats in på band.

Tabell 1: Översikt över de aktörer som deltog i undersökningen

Fiktivt namn	Lokal/ Nationell aktör	Koppling till ålfiske
Yngvar	Lokal	Äldre generationen yrkesfiskare på Hasslö. Inte fått ålfisketillstånd.
Yngve	Lokal	Yngre generationen yrkesfiskare på Sturkö. Inte fått ålfisketillstånd.
Yrjö	Lokal	Äldre generationen yrkesfiskare på Sturkö & Ungskär. Fått ålfisketillstånd.
Sten	Lokal	Sportfiskare
Hans	Lokal	Representant för Blekinge kust- och skärgårdsförening ²⁰ . Binäringsfiskare på Aspö.
Harald	Lokal	Husbehovsfiskare på Torhamnslandet. Inte fått ålfisketillstånd. Ägare till enskilt vatten.
Rolf	Lokal	Ledamot i SFR
Erik	Lokal	Egen företagare inom beredningsindustrin, husbehovsfiskare av ål på Sturkö.
Lukas	Lokal	Tjänsteman, Länsstyrelsen i Blekinge Län
Leif	Lokal	Fd fiskeridirektör på Länsstyrelsen i Blekinge Län
Vilma	Nationell	Sakkunnig i fisk- och fiskefrågor på Världsnaturfonden WWF
Filip	Nationell	Forskare på Fiskeriverket
Folke	Nationell	Tjänsteman med ansvar för frågor rörande ålen på Fiskeriverket
Niklas	Nationell	Tjänsteman på Naturvårdsverket
Johan	Nationell	Tjänsteman på Jordbruksdepartementet

Totalt valdes 15 aktörer ut för undersökningen. Några av dem tillkom efter att projektet startat. Samtliga aktörer intervjuades, 14 genom ett personligt möte med aktören och en via e-post. 13 av 15 intervjuer spelades in på band. Under samtliga intervjuer gjordes även anteckningar. Intervjuerna genomfördes hemma hos aktören eller på aktörens arbetsplats. En genomfördes på en allmän plats. Under i princip samtliga intervjuer förekom olika störningsmoment, men aktören hittade snabbt tillbaka till ämnet igen. Jag bedömer att störningarna inte har påverkat resultatet av intervjun avsevärt. Vissa av aktörerna kan ha påverkats av att intervjun spelades in. Under några av intervjuerna gjordes mindre misstag. Det var främst att jag inte upptäckte att bandet tog slut och det blev därmed en miss vid sidbyte, vilket medförde att all information inte kom med utan kompletterades med anteckningar. Under analysen av intervjuerna och arbetet med den skriftliga rapporten har kompletterande frågor till aktörerna gjorts via e-post²¹.

Till intervjuerna sammanställdes en intervjuguide. I intervjuguiden står de frågor som jag vill diskutera med aktören och i vilken ordning de ska diskuteras²². För varje intervju

²⁰ Representerar husbehovs- och fritidsfiskare

²¹ Källhänvisningar i texten (som noter) till muntliga källor, syftar på material från intervjuer och kompletterande e-post.

²² Jämför Kvale (1997).

sattes även en målsättning upp. De grundläggande frågorna i intervjuguiden var i stort sett samma till samtliga aktörer. Till varje aktör fanns även specifika frågor, för att få fram den kunskap som är unik för varje aktör. Intervjuguiderna återfinns i bilaga 2. Frågorna för intervjuerna var av öppen karaktär och gav aktören möjlighet att utveckla sitt svar och berätta fritt kring ämnet. Under intervjuerna ställdes även följdfrågor till aktören och ledande frågor undveks. I vissa fall blev frågorna ledande och av mer sluten karaktär. Detta var främst när aktören inte förstod frågan samt när målet med frågan var att få ett ja eller nej som svar.

Inför analyserna av intervjuerna, transkriberades intervjuerna med hjälp av inspelningarna. Endast det som är aktuellt för projektets syfte och frågeställning har tagits med vid transkriberingen. Intervjuerna har transkriberats ordagrant och tolkats. Texten i den transkriberade intervjun kopplades sedan ihop med frågorna i intervjuguiden från respektive intervju. Resultatet blev en transkriberad intervju uppbyggd av frågor och svar. Intervjuerna har sedan analyserats genom meningskategorisering²³ och nyckelord kopplade till frågorna i intervjuguiderna. Meningar och nyckelord, som beskriver aktörens åsikt markerats och sammanställts för varje aktör och skrivits ihop till flytande text. Citat används för att förtydliga aktörernas åsikter och synpunkter.

Till projektet har även en mindre litteraturstudie genomförts. Litteraturen är ett komplement till resultatet från intervjuerna. Litteraturen har främst hämtats från Fiskeriverket, andra lokala undersökningar i Karlskrona kommun samt böcker rörande ämnet.

3.2 Diskussion

Målet med presentationen av intervjuerna är att framställa en så fullständig bild som möjligt av aktörernas åsikter och berättelser. Under intervjuerna har personliga åsikter lagts fram för vidare diskussion, vilket kan ha påverkat aktörens svar. Även under intervjuerna har målet varit att vara objektiv efter bästa möjliga förmåga.

Reliabiliteten²⁴ och validiteten²⁵ i en undersökning påverkas av vilken metod som valts och mängden aktörer som deltagit i undersökningen. Denna undersökning bygger främst på aktörers åsikter och berättelser, vilket påverkar undersökningens reliabilitet och validitet. Aktörernas uttalanden kan styrkas av tidigare uttalanden i media samt litteratur. Validiteten i denna undersökning är hög. Reliabiliteten påverkas av val av metod och hur väl metoden beskrivs. Metoden kvalitativa och djupgående intervjuer är mest lämplig för arbetets syfte och frågeställning. Genom intervjuerna har aktörerna möjlighet att hjälpa till att besvara uppsatsens frågeställningar, vilket också påverkar reliabiliteten.

---

²³ Meningskategorisering innebär att material från en intervju kodalas till olika kategorier, för att göra materialet lättare att hantera och strukturera vid en skriftlig presentation (Kvale, 1997). I denna undersökning gjorde en meningskategorisering och nyckelord det möjligt att koppla ihop olika aktörers åsikter och berättelser med varandra och få en bild av ifall de skiljde sig åt eller var liknande mellan olika aktörer.

²⁴ Tillförlitlighet

²⁵ Giltighet

Det kan även diskuteras hur stor möjligheten är att generalisera utifrån denna undersökning. Möjligheten att generalisera utifrån en undersökning beror på vilken typ av fallstudie som genomförts. Det finns möjligheter att använda undersökta teorier i ett fall på andra liknande fall för att öka förståelsen för liknande fall (Gillham, 2000). Denna undersökning presenterar åsikter och berättelser från aktörer inom ett specifikt område. De lokala aktörerna kommer från ett visst geografiskt område i Sverige och samtliga aktörer är involverade i en specifik gren av nyttjande av naturresurser, nämligen naturresursen ål. Uttalanden från aktörer tyder på att det kan vara svårt att generalisera från detta fall. Enligt Filip, en forskare på Fiskeriverket, kan ålfisket i Karlskrona skärgård inte representera ålfisket i andra delar av Sverige. Folke, en tjänsteman med ansvar för frågor rörande ålen på Fiskeriverket, anser att kommunikationssituationen mellan aktörerna beror på hur ålfisket är organiserat i ett visst område. Detta tyder på att resultatet av denna undersökning, främst visar förhållandena i Karlskrona skärgård. När det gäller generalisering av resultatet från frågor om kommunikation och framtiden är det möjligt att tillämpa resultatet från denna undersökning på andra liknande fall inom det svenska fisket. Till exempel i andra områden, med liknande förhållande gällande organisation av ålfisket, kan situationen vara den samma. När det gäller frågor om framtiden, tror jag att det gäller stora delar av det svenska fisket och åsikter som presenteras här, kan gälla för stora delar av Sverige. Det finns alltså en möjlighet att generalisera resultatet på olika nivåer.

4 Inledande information

I avsnitten 4.1-4.4 presenteras bakgrundsmaterial. Avsnitten presenterar fakta om ålen, olika faktorer som påverkar beståndet, ålfisket i Karlskrona skärgård, tillståndet för dagens ålbestånd och vilka aktörer som deltar i förvaltningen av ål och ålfiske. Texten bygger på material från litteraturstudier och intervjuer. Målet med avsnitten 4.1-4.4 är att ge läsaren en introduktion i ålens biologi, ålfisket i ett visst geografiskt område och ålförvaltning och bidra till förståelsen av förvaltningen av ål och ålfiske.

4.1 Ålen

Den europeiska ålen, *Anguilla anguilla*, är en av 15 arter av ål. Artens utbredningsområde sträcker sig från Nordafrikas Atlantkust upp till Ryssland och Nordnorge samt Medelhavet och Östersjön, med en tyngdpunkt på Biscayabukten (Wickström, 2005). Ny forskning inom genetik visar att det europeiska beståndet troligen består av tre stycken undergrupper: Nordeuropeiska beståndet, Västeuropeiska beståndet och Sydeuropeiska beståndet. I Östersjön förekommer individer som tillhör det Västeuropeiska beståndet (Europeiska Gemenskapernas Kommission, 2003).

Ålen har funnits dokumenterad under lång tid. Till exempel skrev romaren Plinius och den grekiske filosofen Aristoteles om hur ålen uppstod och utvecklades (Gärsgård *et.al*, 1985). Ålen har antagligen funnits i världens hav sedan flera hundra miljoner år tillbaka, då kontinenterna satt ihop. Dagens Nordamerika och Europa satt då ihop och dagens Sargassohav låg söder om Nordamerika. Med tiden har kontinenterna glidit isär, vilket idag är anledningen till det långa avståndet mellan uppväxt- och lekområde för den europeiska ålen. Avståndet mellan lekområdena och Europa uppgår idag från 400 till 750 mil (Wickström, 2005 & Gärsgård *et.al*, 1985).

Ålen är en katadrom²⁶ och semelpar²⁷ art (Fiskeriverket a, Internet). Den leker i Sargassohavet och har en mycket speciell livscykel²⁸ (figur 2). Några dygn efter leken kläcks äggen och larverna, *Leptocephalus*-larver, börjar driva med Golfströmmen och Nordatlantiska strömmen mot Europas kuster. Resan från Sargassohavet till Europa beräknas ta mellan 10 månader och tre år. När larverna når den europeiska kontinentalsockeln, strax väster om Irland och Brittiska öarna, utvecklas de till glasålar. Kroppsformen ändras från lövlik och tillplattad till en rundare kroppsform, mer lik kroppsformen hos en adult individ. Gemensamt för både *Leptocephalus*-larverna och glasålen är att de är genomskinliga. Glasålen driver och simmar vidare mot de europeiska kusterna, bland annat in mot Sveriges kuster på västkusten och i Östersjön. I samband med den ökande vattentemperaturen på våren börjar glasålen att pigmenteras och omvandlas till en adult ål, gulål. Gulålen stannar antingen i kustzonen eller vandrar vidare upp i sötvatten²⁹. Efter 10-25 år omvandlas den tillväxande gulålen till en blankål.

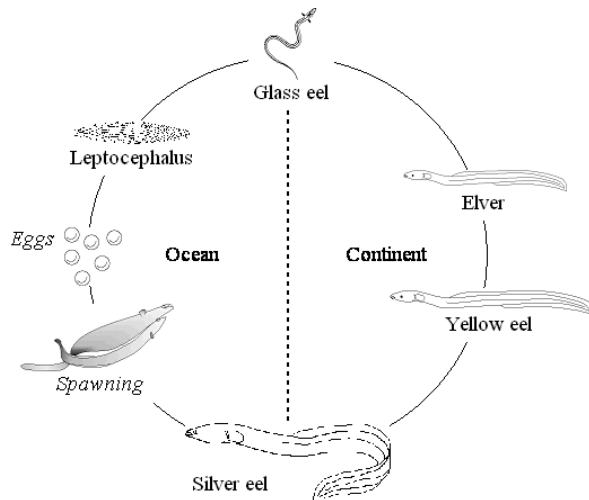
²⁶ Tillväxer i sötvatten/brackvatten och leker i saltvatten (Fiskeriverket a, Internet). Motsatsen är anadrom.

²⁷ Reproduktion förekommer endast en gång under livscykeln (Fiskeriverket a, Internet).

²⁸ Teorier kring den europeiska ålens livscykel formulerades av den danske biologen Johannes Schmidt år 1920, och har sedan dess betraktats som korrekta (Gärsgård *et.al*, 1985).

²⁹ Endast ett fåtal procent av totala mängden glasål når vattendragen och utvecklas vidare till gulål (ICES, Internet).

I detta stadium börjar ålen bli köns mogen och börjar söka sig ut från sötvatten till havet och vidare mot lekområdena i Sargassohavet, där leken sker och sedan dör ålen. I Östersjön sker utvandringen av blankål under sensommaren och hösten. Blankålen vandrar längs kustområdena i Östersjön och ut till Nordsjön och Atlanten via svenska västkusten och danska sund och bälten. Under resan från Europa till Sargasso äter den adulta blankålen ingenting, utan får energi genom den upplagrade fettreserven som varje individ byggt upp under sin tid som gulål (Wickström, 2005; Gärsgård *et.al*, 1985).

Figur 2 illustrerar ålen livscykel (ICES, 2007, <http://www.ices.dk/marineworld/eel.asp>).

Den europeiska ålen äter det mesta ur djurriket, som den kan få in i sin relativt lilla mun. Exempel på organismer som ingår i ålens föda är kräftdjur, maskar, insekter och sniglar. Fisk är endast aktuellt om det är brist på annan föda. Ålen äter enbart föda som är färsk, så historier om att ålen är en asätare är skrock (Gärsgård *et.al*, 1985).

Könsdifferentieringen av individer förekommer först när ålen når en längd av cirka 30 centimeter. Vilket kön en individ får styrs av anlag i kombination med den omgivande miljön. I täta populationer, med högre konkurrens om föda, är tillväxten hos individerna låg och fler individer utvecklas till hannar, vilka är mindre än honorna (Gärsgård *et.al*, 1985). Enligt Filip, en forskare på Fiskeriverket, finns det i princip inga hannar i svenska vatten. På vissa lokaler består de lokala bestånden av ett fåtal procent hannar, till exempel i Öresund där det kan förekomma 10-20 hannar på över 1000 ålar. Antalet hannar i ett bestånd minskar desto längre norrut beståndet befinner sig på ostkusten.

4.1.1 Påverkande faktorer

Det finns en mängd olika faktorer som påverkar ålbeståndet. I bilaga 3 beskrivs följande faktorer mer ingående:

- Fiske
- Klimatförändringar
- Exploatering av kust- och vattenmiljöer (inklusive vattenkraft och vindkraftverk ute till havs)
- Miljögifter
- Skarv och säl

- Sjukdomar och parasiter

I kommande text presenteras det svenska ålfisket, med betoning på ålfisket i Östersjön. Här presenteras också information rörande skarv och säl i Karlskrona skärgård.

I Sverige förekommer ålfiske längs samtliga kuster och i insjöar³⁰. Ålfisket består av blankålsfiske och gulålsfiske (Fiskeriverket, 2001). I Östersjön har fisket efter blankål störst betydelse, medan på västkusten är fisket efter gulål viktigast. Fångsterna av ål har minskat kraftigt under flera år. I slutet av 1950-talet, när fångsterna var som störst, uppgick de till nästan 8000 ton per år (Mohlin, 2002). 2005 fanns det i Sverige 749 rapporterade ålfiskare, varav 82 stycken i Blekinge län³¹ (Fiskeriverket, 2006b). Den totala inrapporterade ålfångsten för samma år var 670 ton, varav 18,2 ton i Blekinge. Den främsta anledningen till den drastiska fångstminskningen är att glasålsinvandringen från Sargasso till Europa och Östersjön har minskat (Mohlin, 2002).

För de småskaliga yrkesfiskarna i Östersjön är ålen den tredje ekonomiskt viktigaste arten (Mohlin, 2002)³². År 2000 beräknades värdet av den totala ålfångsten till 11 miljoner kronor. Ålfisket kompletterar övrigt fiske och fiskas främst under augusti till november, när blankålen vandrar ut ur Östersjön (Fiskeriverket, 2001). Runt fiskeriverksamheten har andra näringar utvecklats, till exempel rökerier, båtvarv och serviceanläggningar (Länsstyrelsen Blekinge Län, 2007).

Den blankål som fångas längs Östersjöns kust kommer från svenska söt- och kustvatten men också från söt- och kustvatten i andra länder runt Östersjön. I fiskeriloggböckerna registreras ål, gulål och blankål som separata arter, men den ospecificerade kategorin ål står för ca 70 % av den totalt registrerade ålfångsten, vilket gör det svårt att uppskatta storleken på blankåls- respektive gulålsfisket. Fiskare med yrkesfiskarlicens rapporterar in fångster via fiskeriloggböcker och genom leverans till beredningsindustrier. Det är långt ifrån samtliga ålfiskare i Sverige som rapporterar in ålfångster (Fiskeriverket, 2001). En enkätundersökning, Fiske 2000, gjord av Statens statistiska Centralbyrå år 1999, tyder på att cirka hälften av Sveriges totala ålfångst gjorts av andra fiskare än yrkesfiskare, det vill säga av husbehovs- och fritidsfiskare (Fiskeriverket, 2001; Mohlin, 2002). Enligt en enkätundersökning fanns det totalt 2,3 miljoner fritidsfiskare³³, som hade en totaltfångst på 58 000 ton fisk, varav 660 ton var ål. Även fisketurismen är på tillväxt i

³⁰ På västkusten finns det cirka 150 gulålsfiskare och ålen utgör en huvudsaklig inkomstkälla för två tredjedelar av dem. År 2000 uppgick fångsten till 160 ton ål med ett värde av 6,6 miljoner kronor. Ålfiske förekommer även i insjöar (Fiskeriverket, 2001). 2006 tog licensierade yrkesfiskare upp totalt 125 ton ål (Statistiska Centralbyrån, Internet).

³¹ Enligt loggboksuppgifter och landningsnotor. Krav på landningsnotor för all försäljning av mer än 10 kilogram ål infördes 2005 (Fiskeriverket, 2006b).

³² Fisket efter torsk har störst ekonomisk betydelse för majoriteten av fiskarna i Östersjön. Torskfisket bedrivs främst ute till havs, så kallat havsfiske. Många fiskare bedriver ett kustnära fiske efter arter som ål, flundra och gädda som ett komplement till torskfisket (Länsstyrelsen Blekinge Län, 2007). Många fiskare varierar måltart efter årstid (Fiskeriverket, 2001).

³³ I enkätundersökningen avses fritidsfiskare vara sportfiskare, som huvudsakligen fiskar med handredskap och husbehovsfiskare, som fiskar med garn, nät, tina, bur eller liknande redskap samt fiskare som använder både handredskap och andra redskap (Mohlin, 2002).

Sverige (Mohlin, 2002). Husbehovs- och fritidsfisket är okontrollerat och fiskarna har ingen skyldighet att rapportera in fångster³⁴.

Ålens huvudskaliga predator är, bortsett från människan, troligen sälen (Gärsgård *et.al*, 1985). Populationen av säl har på senare år ökat i Karlskrona skärgård. Sälen påverkar ålfisket genom skador på redskap, främst passiva redskap som bottengarn och ryssjor, samt predation på ål (Fiskeriverket, 2005a). En undersökning 2001 visade att värdet av fångstförlusten, på grund av skador orsakade av säl, uppgick till 800 000 kronor. Yngve och Yrjö, två fiskare i Karlskrona skärgård säger att sälen går längre och längre in i skärgården och tar ål genom att vittja grimgarn och ryssjor samt orsakar skador på redskapen. Fiskarna anser att även säl och skarv har stor påverkan på ålbeståndet, inte bara fisket, och borde därmed också ingå i en förvaltningsplan för ålen, som en påverkande faktor.

Det förekommer även diskussioner kring skarvens påverkan på ålbeståndet. En undersökning från sjön Ijsselmeer i Holland visade att en skarvkoloni bestående av 2000 bon kunde, enligt beräkningar, konsumera 200 ton småål (18-20 centimeter) per år. 2006 fanns 1753 stycken skarvbön i Blekinge, främst fördelade på två kolonier, en i Ronneby kommun och en i Karlskrona kommun³⁵. Fiskare berättar att skarven tar sönder redskap, det ser ut som om man skurit i garnen med kniv och slitit sönder dem. På samma sätt skadar den ål och annan fisk i garnen. Det händer även att skarven fastnar i garnen (Andersson, *et.al*, 1995). Enligt Saulamo *et.al* (2001) visar studier i olika skärgårdar och kustområden längs Östersjökusten, att i Karlskrona skärgård fick man ett av de högsta värdena vid undersökning av frekvensen av mekaniska skador³⁶ på ål från skarv.

Vattenkraftverken påverkar ålens möjlighet att vandra upp i vattendrag till dess uppväxtområden i insjöar samt möjligheten att vandra tillbaka till havsområden. Ålen och andra fiskarter skadas, fastnar eller dödas av kraftverkens turbiner (Fiskeriverket, 2001). I Sverige finns idag runt 300 vattenkraftverk³⁷. Fiskeriverket har gjort inventeringar av vandringshinder för ålen i svenska vattendrag. Myndigheten kommer nu att prioritera åtgärder, där de får störst effekt och utvandringen av ål kan öka (Fiskeriverket b, Internet).

4.2 Ålfisket i Karlskrona skärgård och södra kustbygd

Karlskrona skärgård, belägen i östra delen av Blekinge, är en del av Blekinge skärgård. Denna är Östersjöns största skärgård i dess södra delar. På öarna, i Karlskrona skärgård, bor cirka 4000 personer. En del av öarna saknar fast landförbindelse. Liksom i andra skärgårdsområden pågår en utflyttning från skärgården, och skärgården omvandlas från ett område med året-runt-boende till ett område med fritidsboende. Innanför den blekingska skärgården ligger landskapets kustbygd, som är Sveriges tätast befolkade område (stadsregionerna borträknade). Majoriteten av landskapets invånare bor i

---

³⁴ Muntligt, lokala aktörer.

³⁵ Lundgren, personligt meddelande, 11 januari, 2008.

³⁶ Med mekaniska skador menas bitskador och i detta fall orsakade av skarv eller annan fiskätande fågel. (Saulamo *et.al*, 2001)

³⁷ Muntligt, Fiskeriverket

anslutning till havet. Ekosystemen i kust- och skärgårdslandskapet erbjuder ett stort utbud av olika varor och tjänster. Många av dessa naturresurser är av stor betydelse för näringsverksamheter i området. De är också av stor betydelse för de traditionella och nyare näringarna, till exempel det kustnära fisket respektive turismen (Länsstyrelsen Blekinge Län, 2007).

Jakt och fiske har i tusentals år varit av stor betydelse för människan och dess överlevnad. I Blekinge bedrevs havs- och strandfiske. Strandfisket var först en binäring till jordbruket. Ett fiske som alltid varit av stor betydelse för skärgårdsbefolkningen är ålfisket. Detta är ett kustnära småskaligt fiske och strandfiske, som utövats både av yrkesfiskare och husbehovsfiskare (Nilsson, 1957). Ålfisket bedrevs och bedrivs än idag av många främst för husbehov. Ålen var en del av varorna byteshandeln, som kunde sträcka sig långt utanför fiskarens hembygd (Gärsgård, *et.al*, 1985)³⁸. Ålen var också en viktig del av skärgårdsbornas födointag och användes av skattebelagda fiskare till att betala skatt³⁹.

Ålfisket har varit kopplat till strandrättigheter och icke strandägare har haft svårt att få tillgång till strandfisket. Dessa fick ansöka om tillstånd hos Länsstyrelsen om att få bedriva ett fiske på allmänt vatten (Andersson, *et.al*, 1995). I 1896 års fiskelag beslutades att en strandägars enskilda fiskerätt omfattar det område av vatten som finns 180 meter ut från det ställe invid stranden där vattendjupet är två meter (Mohlin, 2002). Under 1800-talet var ålfisket på enskilt vatten skattebelagt, medan fiske på allmänt vatten, efter 1898, var skattefritt (Sjöstrand). Målarterna på 1800-talet var, likt idag, sill, torsk, lax och ål.

Fisket efter ål har främst fungerat som ett komplement till sill- och torskfisket. Ålfisket har främst inriktat sig mot den vandrande blankålen, som vandrar förbi i strandnära vatten under sensommaren och hösten. Med tiden har ålfisket och övrigt fiske tagit del av den tekniska utvecklingen. Nya metoder, redskap och redskapsmaterial har utvecklats. Innan motorernas tid användes segel och åror som drivmedel av båtarna, till exempel Blekinge ekor och vrakekor. I början på 1900-talet introducerades förbränningsmotorn och revolutionerade fisket, och segel och åror ersattes snabbt med en motor. 1900-talet medförde också nya redskap och redskapsmaterial, som förenklade ålfisket avsevärt. Runt 1920 introducerades ålbottengarnet⁴⁰ och i början på 1950-talet kom syntetiska fiskeredskap tillverkade av nylon och terylen. Bottengarnet är det effektivaste redskapet i ålfisket och trängde undan tidigare använda redskap som hommor och ryssjor (Jungstahl,

---

³⁸ Eftersom ålen har unika egenskaper, som gör att den förvaras levande under längre tid, blev den aktuell för utrikeshandel. Ålen hölls levande i sumpar. Under 1800-talet började tyska fiskehandlare att handla upp ål av fiskare längs svenska Östersjökusten. De använde stora segelbåtar, så kallade ålkvassar för transport av ålen. Med tiden har ålkvassarna ersatts med tankbilar och allt fler länder deltar i handeln. Dessutom köps rökerier upp av stora livsmedelsbolag. Handeln med ål har blivit internationell och styrs av internationella marknadskrafter (Gärsgård, *et.al*, 1985). I Blekinge Län fanns under 1940-, 50- och 60-talen en väl utvecklad infrastruktur runt ålfisket och andra lokala fisken. Det fanns ett nätverk av rökerier, fångstmottagare och fiskberedare längs hela kusten (Muntligt, lokal aktör).

³⁹ Muntligt, lokal aktör

⁴⁰ Bottengarn introducerades i Blekinge av fiskare från Skåne, där en fiskare i Råå infört det från Nordamerika (Nilsson, 1957).

1988; Nilsson, 1957; Mohlin 2002; Sjöstrand). Förutom bottengarn finns det en mängd olika redskap, som använts inom ålfisket i Karlskrona skärgård. Det fasta ålfisket med bottengarn och fisket med större rörliga redskap har varit kopplat till enskilt vatten⁴¹. Enligt Eriksen (opublicerad), har det i Karlskrona skärgård använts 25 olika ålfiskeredskap. I bilaga 1 presenteras en lista över dessa 25 olika fiskeredskap och några beskrivs mer ingående. Exempel på ålfiskeredskap är ryssjor, grimgarn, ljuster (figur 3), ålkupa (figur 3) och ålsax (figur 3). Många av redskapen är enkla och kan användas från småbåtar, vilket gör det enkelt för husbehovsfiskare att fiska ål⁴².

Figur 3 visar från vänster ett blötbottenljuster, ålkupa och en ålsax (Eriksen, personligt meddelande, 17 april 2008).

Ålfiskare har aldrig varit beroende av större hamnar för att kunna landa sin fångst. Fångsten landas vid egna bryggor och båtkåsar och ingen landningskontroll har utförts. Andra kommersiella arter, som torsk och sill, är beroende av större landningshamnar och här genomförs ständigt landningskontroller. Ålfiskaren säljer sedan fångsten av ål vidare till rökerier samt behåller delar av den själv för privat konsumtion⁴³.

För befolkningen i Karlskrona skärgård har ålfisket alltid varit av stor betydelse. Ålfisket är en del av skärgårdskulturen samt har och har haft stor betydelse för befolkningens överlevnad, både ur ekonomisk- och födosynpunkt. Med tiden har ålfisket mer och mer utvecklats till ett fiske som bedrivs av befolkningen som en bisyssla, bland annat av före detta yrkesfiskare och pensionärer. För en yrkesfiskare i Karlskrona skärgård är det idag svårt att överleva på enbart ålfiske. Ålfisket bedrivs som ett komplement till annat fiske och ger en biinkomst⁴⁴. Minskade fångster och konkurrens från odlad ål har gjort ålfisket mindre lönsamt (Mohlin, 2002). På 1970- och 80-talen fanns det i länet runt 1000 personer som, för sin överlevnad, var beroende av yrkesfisket. Idag har denna siffra sjunkit till runt 100-tal personer. Antalet ålfiskare har sjunkit drastiskt i och med ålfiskeförbudet. Under 2006 uppskattades att runt 500-1000 personer i länet bedrev någon form av ålfiske⁴⁵. Idag är det 28 stycken ålfiskare som fått tillstånd (BLT, Internet), varav 10 stycken i Karlskrona kommun⁴⁶.

⁴¹ Muntligt, lokala aktörer

⁴² Muntligt, lokala aktörer

⁴³ Muntligt, lokala aktörer

⁴⁴ Muntligt, lokala aktörer

⁴⁵ Muntligt, Länsstyrelsen Blekinge Län

⁴⁶ Muntligt, representant SFR

4.3 Tillståndet för dagens ålbestånd

Ålen var tidigare en av de mest utspridda arterna i Europa. Under en lång period har mängden blankål, som vandrar tillbaka till Sargassohavet, samt rekryteringen av glasål till Europa minskat kraftigt. I Sverige har ålbeståndet minskat sedan 1950-talet (Fiskeriverket, 2006b). Nedgången har varit så kraftig att ålen under 2005, blev rödlistad och anses vara en akut hotad art⁴⁷ (Fiskeriverket, 2006a; Fiskeriverket, 2006b).

Filip, en forskare på Fiskeriverket, berättar att myndigheten har genom uppföljning av olika undersökningsserier konstaterat att ålbeståndet har minskat. Undersökningar har gjorts rörande uppvandringen av ål i ett antal vattendrag, fångststorlek⁴⁸ samt trålning efter glasål på västkusten. Alla serier har visat, med en viss variation, på en minskning av ålbeståndet. Undersökningar har även gjorts av en arbetsgrupp inom EIFAC⁴⁹ och ICES⁵⁰. Beräkningar som gjorts utifrån olika länders referensserier och resultatet⁵¹ visar att totalt sedan slutet på 1970-talet har volymen glasål som når Europa minskat med 95-98 % (Fiskeriverket, 2006b). Filip berättar att för Sveriges del har volymen glasål minskat med 90-95 %.

Den europeiska ålen är en unik art jämfört med andra kommersiella fiskarter, eftersom det bara finns en lekpopulation i världen och en populationsskris kan vara ett hot mot arten och mot ålfisket (Fiskeriverket, 2006b).

4.3.1 Åsikter kring tillståndet för dagens ålbestånd

Olika aktörer har skilda åsikter om tillståndet för dagens ålbestånd och de refererar till olika källor. Nationella aktörer hänvisar till forskningen, medan aktörer på lokal nivå hänvisar till iakttagelser, samtal med fiskare och egna erfarenheter.

Aktörer på lokal nivå berättar att det finns mycket blankål. Beståndet har alltid fluktuerat, men på senare år har inte en minskning upplevts, utan snarare en ökning. Orsakerna till ökningen anses vara färre ålfiskare, att antalet redskap har minskat, bättre vandringsmöjligheter, lyckad glasålsinvandring för 15 år sedan och lyckade glasålsutsättningar i området. Ålbeståndet är dock inte av samma storlek som det var förr och de lokala aktörerna berättar att glasålsinvandringen antagligen har minskat, eftersom fångstvolymerna minskat jämfört med fångsten under tidigare delen av 1900-talet. Aktörerna ifrågasätter hur Fiskeriverket kan veta hur stor glasålsminskningen är och vilken forskning som har bedrivits kring detta, samt anser att Fiskeriverket bygger sina beslut enbart på teorier. De frågar sig också hur bra kunskap Fiskeriverket kan ha om storleken på ålbeståndet i Östersjön, eftersom antalet fiskare som rapporterar in fångster minskar och det okontrollerade fisket alltid pågått.

---

⁴⁷ I den svenska rödlistan är status, akut hotad, det allvarligaste kriteriet innan arten anses vara utrotad (Fiskeriverket, 2006b)

⁴⁸ Fångststorleken av blankål och gulål har minskat sedan 1960-talet.

⁴⁹ FAO's organ för inlandsfiske, *European Inland Fishery Adviser Committee*.

⁵⁰ ICES står för *International Council for the Exploration of the Seas*.

⁵¹ Det jämförelsevärde som använts representerar inte ett enstaka år utan är ett medelvärde från flera år (Fiskeriverket, 2006b)

Erik, ägare av ett lokalt rökeri, anser att det finns stor tillgång på blankål. Han har infört ett inköpsstopp på ål och beräknar att mängden inköpt ål kan räcka till sommaren 2008. Rökeriet har endast köpt in ål från ålfiskare med tillstånd.

Lukas, en tjänsteman på Länsstyrelsen, berättar att de inte har invändningar mot Fiskeriverkets forskning och kunskap kring invandringen av glasål. Resultaten visar att ett agerande är en nödvändighet för att rädda beståndet.

Filip och Folke, forskare respektive tjänsteman på Fiskeriverket, anser att det är svårt att bedöma tillståndet för dagens ålbestånd. Glasålen som utgör dagens blankålsbestånd kom hit för 10-25 år sedan och bra fångster kan bero på varma somrar. Även om dagens fångster är bra, så var fångsterna på 1960-talet runt 10 gånger större än idag. Att ålfiskarna i Karlskrona upplever bra fångster kan bero på att utsättningsarna lyckats bättre än vad forskningen visat, eventuellt att invandringen varit bättre än vad Fiskeriverket sett i sina undersökningar samt att antalet fiskare längs ostkusten minskat.

Vilma, sakkunnig i fisk- och fiskefrågor på Världsnaturfonden WWF, anser att det europeiska ålbeståndet är på gränsen till en kollaps, då endast fåtal procent av det tidigare ålbeståndet finns kvar.

Aktörerna på nationell nivå lyfter fram att rekryteringen av glasål från Sargasso till Östersjön är låg. Fångsterna av blankål kommer att minska i framtiden, som följd av detta. Aktörer på nationell nivå undrar ifall fiskare förstår sammanhanget, när de fortfarande fångar stora mängder ål och kanske inte ser sitt ålfiske i ett större sammanhang och därmed har svårt att acceptera dagens förvaltningspolitik.

4.4 Förvaltning av ål och ålfiske

Generellt sett är, enligt Píriz (2005), förvaltning ”den process genom vilken man förfogar över och organiserar såväl mänskliga och materiella resurser som naturresurser för att åstadkomma ett eller flera formulerade mål”. Det förekommer stora skillnader i förvaltning beroende på resursens egenskaper. Inom fiskeriförvaltningen är det primära syftet att reglera människans nyttjande av fisk- och skaldjursresurser (Neuman, *et.al*, 2004). Inom fisket har förvaltningen en biologisk⁵² och en social⁵³ dimension med olika mål (Neuman, *et.al*, 2004). För att uppnå målen genomförs olika förvaltningsåtgärder av olika aktörer på olika nivåer i samhället. En framgångsrik förvaltning av fisk förutsätter ”att verksamheten tar hänsyn till fisken (den biologiska resursen) och dess nödvändiga livsmiljö samt de ekonomiska och sociala resurser som kan mobiliseras”. Likt förvaltning av andra naturresurser, omgärdas förvaltningen av fisk, av ett tydligt regelverk. Ett tydligt regelverk främjar förvaltningen, eftersom berörda aktörer får kunskap om vilka rättigheter och skyldigheter de har (Píriz, 2005).

---

⁵² Den biologiska dimensionen handlar om att vårda och förvalta resurserna (Neuman *et.al*, 2004).

⁵³ Den sociala dimensionen eller samhällsenliga, handlar om att kontrollera fisket och fördela rätten att bedriva ett fiske (Neuman, *et.al*, 2004).

Förvaltningen av fisk och fiske försvåras på grund av olika omständigheter. Fiskarterna i världens hav är en gemensam resurs⁵⁴, så kallad *common pool resource*. Fisk är en del av den marina miljöns öppna ekosystem⁵⁵ som nyttjas intensivt av människan. Förvaltningen av fisk försvåras av att en mängd olika aktörer deltar med olika metoder och förväntningar samt under olika regelverk och förutsättningar. Framtiden för fisk och fiske påverkas och styrs av många olika aktörer. Förvaltningen försvåras även genom att det inte finns några tydliga gränser i de ekosystem som existerar i kust- och havsområden. En vandrande fiskart är beroende av lek- och uppväxtområden som geografiskt ligger långt ifrån varandra och den rör sig över kommun-, läns- och nationsgränser. Olika regioner behöver samarbeta och förvaltningen förutsätter en helhetssyn. En annan faktor som försvårar fiskeriförvaltningen är att det är svårt att definiera äganderätten till levande fisk i havet och andra varor och tjänster från marina- och kustnära ekosystem. Om det inte förekommer ett klart och tydligt ägandeskap till resursen, anses det vara ett öppet tillträde, så kallad *open access*, till resursen. En god förvaltning av naturresurser förutsätter en minskning av det öppna tillträdet till resursen (Píriz, 2005).

4.4.1 Huvudaktörer inom förvaltningsarbetet

I de flesta europeiska länder är det staten, genom en central myndighet som är förvaltare av landets fiskeresurser. Ofta samarbetar stater genom internationella organisationer (Neuman *et.al*, 2004). Folke, tjänsteman på Fiskeriverket, berättar att i Sverige är Fiskeriverket huvudförvaltare av både yrkes- och fritidsfisket. Fiskelagen 1993:787 och Förordningen 1994:1 716, ger Fiskeriverket rätt att förvalta och instifta lagar kring fisket i svenska hav, i de fem största sjöarna och i vissa vattendrag. Fiskeriverket tar beslut rörande fiskeförvaltning med stöd av biologisk rådgivning från myndighetens egna laboratorier (Wickström, 2006 opublicerat). I och med EU-medlemskapet 1995 involverades Sverige i EU:s gemensamma fiskeripolitik och den blev en del av den svenska fiskeripolitiken (Mohlin, 2002). Fiskeripolitiken är ett av EU:s gemensamma politiska områden och det innebär att alla medlemsländer omfattas av samma bestämmelser (Regeringskansliet, Internet). Medlemsländerna kan införa egna restriktioner inom fiskeförvaltningen, om dessa är hårdare än EU:s och inte förhindrar utländska fiskare att fiska i Sverige (Wickström, 2006 opublicerat). Fiskeriverket ansvarar för att implementera EU:s beslut om fiskefrågor i svensk lagstiftning, säger Folke som är tjänsteman på Fiskeriverket.

Jordbruksdepartementet är regeringens representant inom förvaltningen av ål och ålfiske samt förvaltningen av andra fiskarter och representerar Sverige i internationella organ, som ICES, EU och EIFAC (Wickström, 2006 opublicerat). Johan på Jordbruksdepartementet, berättar att de och regeringen inte får påverka Fiskeriverkets beslut kring fiskeriförvaltning. Det skulle medföra ministerstyre. Under beslutsprocessen presenterar Fiskeriverket sitt beslut och bakomliggande kunskap och departementet har

---

⁵⁴ Fisk, likt andra gemensamma resurser, karaktäriseras av att den 1) inte existerar i ett eget system, utan är en del av ett ekosystem. 2) Fisk är en resurs som behövs för att människan ska kunna överleva. 3) Det är svårt att definiera äganderätten till fisk och fiske. Fisket karaktäriseras av låg exkluderbarhet och hög subtraktionseffekt, det vill säga en fiskare har svårt att utesluta andra fiskare från att nyttja resursen samt att en fiskares framtida fångst beror på och påverkas av det egna och andras agerande och fångst (Píriz, 2005).

⁵⁵ De olika delarna i ekosystemet integrerar med varandra och endast ett litet antal av beståndsdelarna i ekosystemet nyttjas av människan (Píriz, 2005).

möjlighet att framföra sina åsikter, likt ett svar på en remiss. Fiskeriverket vill att besluten accepteras och förankras inom regeringen. I arbetet inom EU, berättar Johan att departementet tar hjälp av sakkunniga på Fiskeriverket. I arbetet med ålfiskeförbudet har Jordbruksdepartementet och regeringen tagit till sig Fiskeriverkets argument och inom EU har Sverige drivit på arbetet med förvaltning av ålen. Johan berättar att både regeringen och Fiskeriverket har byggt upp ett bra kontaktnät inom EU och att det förekommer ett bra flöde av information mellan aktörer.

I Sverige har det tidigare inte förekommit någon aktiv förvaltning av ål och ålfiske⁵⁶. Trots att forskningen visat att rekryteringen av glasål till Europa och ålbeståndet minskat sedan mitten på 1900-talet har förvaltning av ål uppmärksamats först på senare år. Myndigheter och EU har insett att en gemensam insats inom Europa är en nödvändighet. Enligt Filip, en forskare på Fiskeriverket, kan det bero på många olika faktorer att det har tagit lång tid för forskarna att få genombrott för sin kunskap och forskning kring ålen. Det har tagit lång tid innan internationella förvaltningsorganisationer som ICES insett problematiken och tagit den på allvar. Budskapet spreds då vidare till EU och under hösten 2003 skickade EU-kommissionen ut ett meddelande till Rådet och Europaparlamentet rörande ål och ålförvaltning, ”Utarbetande av gemenskapens handlingsplan för förvaltning av europeisk ål”. I meddelandet presenteras biologiska fakta, ålfisket i Europa och beståndets situation samt aktuella åtgärder (Europeiska Gemenskapernas Kommission, 2003). Fyra år senare, 2007, beslutade EU om Ålförordningen⁵⁷ (Europeiska Unionen, 2007).

Överhuvudtaget har det varit svårt att få fram forskningsresultat, som visar på minskning av ålbeståndet, till olika aktörer. Folke anser att ”man lyssnar och uppmärksammar problemet först när krisen kommit”. Arten ses som en sötvattensart, men är också vanligt förekommande i brackvatten. Internationella aktörer som ICES har sett ålen som en sötvattensart. Förvaltningen av arten har då hamnat under nationell lagstiftning. Eftersom ålfisket främst är ett småskaligt fiske och rekryteringen av glasål till Europa varit tillräcklig, har ICES ansett att det inte funnits något behov av att införa en gemensam förvaltning av arten. Forskningen har fokuserats mot utveckling av fisket och på ålens biologi (ICES, Internet).

På Fiskeriverket har arten hamnat mellan de olika laboratorierna. Styrning och samordning inom och från Fiskeriverket har inte förekommit. Intresset för ålfrågor har varit stort men splittrat i Fiskeriverkets organisation. Trots ett stort intresse för ålfrågor och problematiken kring ål har Fiskeriverket inte haft en samlad bild över ålfrågorna, förrän nyligen när EU ställer krav på en förvaltningsplan⁵⁸. Enligt Folke på Fiskeriverket, kan en bristande förvaltning även bero på en svag koppling mellan biologer inom ålforskningen och förvaltningsarbetet på Fiskeriverket. Det kan också bero på att det inte har förekommit någon konflikt mellan olika aktörer inom ålfisket och därmed ingen efterfrågan av en aktiv förvaltning. Bilden av ålbeståndet har varit att det är ett stabilt

---

⁵⁶ Muntligt, Fiskeriverket.

⁵⁷ I bilaga 4 presenteras utdrag från ålförordningen och i kapitel 5.4.1 finns en mer utförlig beskrivning av Ålförordningen.

⁵⁸ Muntligt, Fiskeriverket

bestånd och ålfisket har fått sköta sig självt. Uppfattningen om storleken på ålfisket har varit dålig, eftersom mycket av fisket sker på enskilt vatten och inrapporteringen har varit dålig. Ålen har också hamnat i skymundan i fiskedebatten, där torsk och lax fått utrymme. Detta beror på att minskningen av ålbeståndet inte blivit fullt märkbart i fångsterna samt att ålen inte är en daglig maträtt för de flesta och stora delar av fångsterna går på export (Fiskeriverket b, Internet).

Folke, tjänsteman på Fiskeriverket, berättar att den form av förvaltning, som tidigare bedrevs av myndigheten är utsättning av glasål, deltagande i diskussioner kring fasta fisken⁵⁹ och redskapsrestriktioner⁶⁰. Filip, forskare på Fiskeriverket, berättar att myndigheten har under lång tid bedrivit forskning rörande ål och bedriver majoriteten av svensk forskning rörande ålen. Forskningen fokuseras kring ålutsättningar. Syftet med forskningen är att undersöka om utsättningar är en bra form av ålfiskevård samt undersöka biologiska och ekonomiska sidor kring ålutsättningar. Förr gjordes utsättningar främst för att förbättra beståndet och få ett bättre fiske. Idag görs utsättningarna främst för att öka beståndet och andelen blankålar som vandrar till Sargasso. I forskningen undersöks ifall utplanterad glasål i Östersjön kan utvecklas, likt invandrad glasål, till blankålar med god fettreserv som klarar av migrationen tillbaka till leken i Sargasso. Från och med 2008 är Sverige med i ett stort EU-projekt, där ålar märks med satellitsändare, så att deras vandring från Europa kan följas med satellit. Målet med projektet är att undersöka vilka ålar som når Sargasso, vilken väg de tar och om utsatt ål når Sargasso och undersöka vart ålarna kommer ifrån som har störst betydelse för lekbeståndet i Sargasso. Forskningen kan också resultera i ny kunskap om ålen, som kan användas i förvaltningsarbetet.

4.4.2 Övriga aktörer inom förvaltningsarbetet

Andra aktörer som är inblandade i förvaltningen av ål och andra fiskarter och fisket i Sverige är landets Länsstyrelser, SFR och Naturvårdsverket. Dessa är även medlemmar i Fiskeriverkets rådgivande grupp. Länsstyrelsen fungerar som en länk mellan riksdag, regering, centrala myndigheter och människorna ute i kommunerna. Länsstyrelsen har till uppgift att se till att beslut som tas på nationell nivå genomförs på lokal nivå och får största möjliga effekt (Länsstyrelserna, Internet). Inom fisket är det länets fiskekonsulent som är ansvarig för att Fiskeriverkets beslut genomförs ute i länen. De är också ansvariga för kontroll och uppföljning samt att ta emot observationer från allmänheten (Wickström, 2006 opublicerat). Länsstyrelsen i Blekinge Län startade 1991 en rådgivande grupp⁶¹ för fiske och vattenbruk. Syftet är att utbyta information och diskutera aktuella frågor inom fiske och vattenbruk samt att förankra Länsstyrelsens agerande i fiskefrågor bland aktiva aktörer inom fiske och vattenbruk. Den rådgivande gruppen bildades när den dåvarande Länsfiskenämden slogs samman med Länsstyrelsen⁶². Länsfiskenämderna var en viktig

⁵⁹ Fasta fisken är bottengarnsfiske. Diskussionen har varit angående fasta fisken som sträcker sig utanför gränser för enskilt vatten (Muntligt, Fiskeriverket)

⁶⁰ Restriktioner kring användning av grimgarn. Införde en begränsning på grund av att de konkurrerar med andra fisken och tar stora bifångster av småtorsk. Länsstyrelserna kunde ge tillstånd till dem som var ekonomiskt beroende av grimgarnsfisket (Muntligt, Fiskeriverket).

⁶¹ I den rådgivande gruppen finns representanter för SFR, Sportfiskarna, Sveriges Fiskevattenägarförbund, Vattenbrukarnas Riksförbund och Blekinge Kust- och Skärgårdsförening (Muntligt, Länsstyrelsen)

⁶² Muntligt, Länsstyrelsen

del av förvaltningsarbetet rörande svensk fisk och fiske. Av besparingsskäl försvann de 1989. Nämnden och Länsstyrelsen bedrev ett nära samarbete och nämndernas uppgift var att bistå Länsstyrelsen i fiskeförvaltningsfrågor. I nämnden fanns representanter för yrkesfisket, husbehovsfisket, fritidsfisket, sportfisket och det allmänna fisket. Nämnden tog beslut om olika restriktioner för länets fiskeverksamhet. Restriktioner kom även från Fiskeriverket. Leif, före detta fiskeridirektören på Länsstyrelsen i Blekinge Län, berättar att genom Länsfiskenämnderna var fiskarna och Länsstyrelsen mer involverade i fiskeförvaltningen och beslutsprocessen. Leif säger att det fanns möjlighet att bidra med kunskap och påverka besluten. Genom att besluten togs på lokal nivå kunde fiskerikommittén angripa aktuella frågor och problem snabbt och därmed ligga i fas med verkligheten i sitt arbete med fiskeförvaltning.

SFR, Sveriges Fiskares Riksorganisation, är en politiskt obunden organisation och fungerar som en gemensam organisation för svenska yrkesfiskare (Yrkesfiskarna.se, Internet). Rolf, ledamot inom SFR, berättar att det inom SFR finns en ålkommitté. Kommittén består av ålfiskare från Sveriges kuster samt en ordförande. Målet med kommitténs arbete är att utveckla en långsiktig, hållbar förvaltning av ålbeståndet. I arbetet med ålfiskeförbudet arbetade kommittén med att gränsen för att söka tillstånd för ålfiske skulle ha varit 600 kilogram istället för 400 kilogram, som Fiskeriverket beslutade om.

Naturvårdsverket ansvarar för de marina arter, som inte fiskas eller påverkas av fisket. Niklas, en tjänsteman på Naturvårdsverket, berättar att de inte har möjlighet att ta beslut rörande fiskefrågor. Myndigheten kan endast påverka Fiskeriverket genom att lämna svar på remisser och på det sättet bidra med kunskap och påverka utgången av beslutet. I arbetet kring förvaltningen av ål ansvarar myndigheten för CITES⁶³-listningen av ål. CITES vill införa restriktioner kring handeln med ål utanför EU, vilket främst påverkar exporten av glasål till Asien. Handeln med ål inom EU kan fortgå. Ålen kommer att bli placerad på CITES Appendix II-lista, vilket innebär att handel kan bedrivas med arten om man kan visa att fångst av individen inte påverkar arten negativt. Niklas berättar att under 2008 ska arbetet med CITES-listningen vara klar. Sverige ansvarar för att de definitioner⁶⁴ som krävs för att kunna genomföra kontroll av handeln med aktuella varor, tas fram.

---

⁶³ *Convention on International Trade in Endangered Species* och arbetar med handel av hotade arter.

⁶⁴ En nyckel för identifiering/artbestämning av glasålar och en definition för när man kan fånga glasål, utan att påverka beståndet.

5 Resultat

I de kommande avsnitten, 5.1-5.4 presenteras olika aktörers åsikter kring ålfiskeförbudet, hur kommunikationen fungerar mellan olika aktörer och åsikter på framtidens förvaltning av ål och ålfiske. Avsnitten inleds med en kort sammanfattning och sedan görs en utförlig presentation av aktörernas åsikter. Materialet består till största delen av de åsikter som aktörerna presenterat under intervjuerna men också material från litteratur, vilket ger läsaren en möjlighet att introduceras i ämnet som avsnittet behandlar. Målet med resultatdelen är att besvara uppsatsens frågeställningar.

5.1 Ålfiskeförbudet

Folke, en tjänsteman på Fiskeriverket, berättar att ålfiskeförbudet som infördes av myndigheten 1:a maj 2007 är första steget i arbetet rörande en förvaltning av ålen. Enligt förbudet, som presenteras i remissen från Fiskeriverket (2006b), får endast de fiskare som får tillstånd från Länsstyrelsen, fortsätta med ålfiske. Tillstånd kan ges till fiskare som under åren 2003-2005 har bedrivit ett ålfiske som uppgått till minst 400 kilogram per år samt rapporterat in detta till Fiskeriverket. Specialtillstånd kan ges vid lägre fångst om redovisning av intäkter från försäljning av förädlade ålprodukter görs.

I det bakgrundsmaterial, som presenteras ihop med remissen, står att ålfiskeförbudet ska ses som en förberedelse inför en kommande gemensam förvaltning av ålen inom EU. Tillståndssystemet gör det möjligt att få kännedom om det svenska fisketrycket på ål och kontrollera ålfisket och anpassningen till en kommande förvaltning går snabbare. Samtidigt med ålfiskeförbudet infördes också bestämmelser att höja minimimåttet⁶⁵.

Ålfiskeförbudet finns infört i Fiskeriverkets författningssamling, FIFS, 2004:36 och 2004:37 och presenteras i bilaga 3. I FIFS 2004:36 presenteras restriktioner gällande fisket i Skagerack, Kattegatt och Östersjön och i FIFS 2004:37 finns restriktioner för fiske i sötvatten (Fiskeriverket, 2007a; Fiskeriverket, 2007b). Förbudet gäller inte i de vattendrag där kraftverk medför ett vandringshinder för ålen. I Blekinge län finns ett vattendrag där det är tillåtet att fiska ål (Fiskeriverket, 2007a).

5.1.1 Åsikter om ålfiskeförbudet och dagens förvaltning av ål

Åsikter rörande ålfiskeförbudet och dagens förvaltning av ål och ålfisket skiljer sig mellan lokala och nationella aktörer. Majoriteten av de lokala aktörerna är emot ålfiskeförbudet och anser att Fiskeriverket inte bedriver någon förvaltning av ålen genom att införa ett förbud. De anser att ålfiskeförbudet börjar i fel ände i fiskenäringen, det vill säga att de som fiskar minst får inte fiska ål medan de som fiskar mest får fortsätta. Samtidigt som de är emot förbudet är samtliga lokala aktörer måna om att ålfisket bevaras för framtida generationer och de vill bevara arten. De nationella aktörerna är mer positivt inställda till ålfiskeförbudet och ser förbudet som ett steg mot en svensk

---

⁶⁵ I Östersjön höjdes minimimåttet från 60 cm till 65 cm och på Västkusten från 37 cm till 40 cm. Skillnaden i minimimått beror på olika inriktningar i ålfisket, i Östersjön främst mot blankål och på Västkusten mot gulål (Muntligt, Fiskeriverket).

förvaltning av ålen. Nationella aktörer är inte emot ett svenskt ålfiske, men är måna om att arten ål bevaras, vilket kan medföra att ett ålfiske blir möjligt i framtiden.

Aktörerna på lokal respektive nationell nivå bygger sina åsikter på olika kunskap. Nationella aktörer bygger främst sina åsikter på resultaten av den forskning som bedrivs. Lokalt aktiva aktörer hänvisar till egna erfarenheter och iakttagelser⁶⁶ som grund för sina åsikter. De refererar också till samtal med andra fiskare och berättelser från äldre generationer fiskare. Åsikter har även byggts med EU:s lagstiftning⁶⁷ om intrång på enskild egendom och proportionalitetsprincipen⁶⁸ som grund. Litteratur och studier av, för fallet, relevant forskning ligger också till grund bakom åsikter kring dagens förvaltning.

Fiskeriverket anser att det var en nödvändighet att införa ålfiskeförbudet. Enligt Folke, en tjänsteman på Fiskeriverket, har det kommit in flera hundra överklaganden på ålfiskeförbudet till regeringen och ”ålfiskeförbudet är det i särklass mest ifrågasatta beslut som Fiskeriverket tagit”. Många överklaganden har kommit från ålfiskare i Blekinge län, menar Folke. Folke och Filip, tjänsteman respektive forskare på myndigheten, poängterar att förbudet ska ses som ett regleringsinstrument till en kommande förvaltningsplan. I den kommande förvaltningsplanen kommer antagligen ålfisket behöva regleras ytterligare. För ålbeståndet hade den bästa åtgärden varit att redan nu införa ett totalt fiskestopp. Det hade, enligt Folke, varit svårt för Fiskeriverket att få igenom på politisk nivå. Ett av målen med förbudet är att upprätta ett register över ålfiskare i Sverige.

I och med förbudet har antalet, av Fiskeriverket, kända ålfiskare halverats. De som främst drabbats är fritidsfiskare, som haft ålfisket som en biinkomst utan att deklarerat⁶⁹. Folke berättar att genom att införa ålfiskeförbudet har myndigheten fått en ökad kontroll av ålfisket och möjligheten till svart inkomst har stoppats. För att gynna de som är mest ekonomiskt beroende av inkomster från ålfisket infördes en möjlighet att söka tillstånd för ett fortsatt fiske. Genom att några få får fortsätta med ålfisket kan kulturen kring fisket bevaras. Folke berättar att myndigheten vill värna om det småskaliga fisket, för vilket ålen är en ideal art⁷⁰. Han anser att det småskaliga fisket är hållbart fiske för framtiden, skonsamt mot miljön samt är viktigt ur ett socioekonomiskt perspektiv för glesbygden/landsbygden. Folke menar också att framtiden är oviss. Ingen vet hur lång tid

---

⁶⁶ Erfarenheter från eget arbete av ålfisket och egna iakttagelser av ålens beteende och hur glasålsledare och fällor missköts i vattendrag.

⁶⁷ I lagstiftningen står det att man inte får gå in på enskild egendom, i detta fall enskilt vatten. De som inte fått tillstånd att fiska ål får inte fortsätta fiska på eget vatten, däremot kan de som fått tillstånd fiska på andras enskilda vatten.

⁶⁸ Proportionalitetsprincipen reglerar EU:s befogenheter. Institutioner får ”endast vidta åtgärder om det är nödvändigt för att uppnå målen i fördragen”. Omfattningen av institutionens agerande ska ”stå i proportion till målet”. För EU innebär detta att i ett agerande, där olika metoder kan ge samma effekt, ska den metod väljas som ger EU:s medlemsländer och dess medborgare störst frihet (Europa- EU:s webbplats, Internet).

⁶⁹ Skyldighet att deklarerat om fångst av ål överstiger 10 kilogram per vecka (Muntligt, Fiskeriverket).

⁷⁰ Ålen kan enkelt förvaras under längre tid, eftersom den sumpas. En ålfiskare kan vänta med leverans tills mängden fångad ål har blivit tillräckligt stor. Detta gör ålfisket mer lönsamt, jämfört med annat fiske där fångst, oavsett storlek, måste levereras direkt till beredning för att behålla bra kvalitet på fångst.

detta kan ta innan det blir aktuellt med ålfiske igen. Det beror på om de åtgärder som sätts in förbättrar beståndet.

Fiskeriverket använder resultatet av ICES forskning samt egen forskning, som en grund vid beslut rörande förvaltning av fisk och fiske. Den egna forskningen består mycket av modellering och beräkningar. Till modelleringen försöker forskare att samla in mycket data kring naturlig mortalitet, fiskeridödlighet, fisketryck med mera. Man gör sedan en modell och laborerar med olika faktorer. Myndigheten får även material från fiskare, som är journalförare och sköter inrapportering samt sköter viss provtagning och utför provfiske åt myndigheten. Det förekommer dessutom en direktkontakt med fiskare.

Naturvårdsverket och Jordbruksdepartementet hänvisar till Fiskeriverkets forskning, som är den kunskap som används när myndigheterna tar fram sitt ställningstagande i frågan. WWF hänvisar till EU kommissionens beslut rörande ålen samt deras deltagande i Fiskeriverkets referensgrupp för ålfrågor. Samtliga, av dessa tre aktörer, anser att dagens förvaltning av ål och ålfiskeförbudet är bra.

Vilma, sakkunnig i fisk- och fiskefrågor på WWF, anser att de åtgärder Fiskeriverket tagit in i den svenska förvaltningen är helt rätt. Det är positivt att Fiskeriverket använt sig av försiktighetsprincipen⁷¹ och genom att införa ålfiskeförbudet redan börjat arbeta med en förändring av förvaltningen. Det är viktigt att bevara ålen ur en ekologisk synpunkt, då arten har en karakteristisk överlevnadsstrategi och viss effekt i näringskedjan och ekosystemet. Ett framtida ålfiske är enbart möjligt om ålen bevaras. Vilma anser att ålfrågan inte enbart kan lösas på nationell nivå, utan är en fråga att lösas på internationell nivå till exempel inom EU. Den svenska förvaltningen kan till exempel inte påverka glasålsfisket nere på kontinenten.

Johan, tjänsteman på Jordbruksdepartementet, anser att ålfiskeförbudet är ett steg i arbetsprocessen med att ta fram en återhämtningsplan för arten. Han anser att ålfrågan borde ha uppmärksammats tidigare. Vidare berättar han att det är svårt att veta vilken typ av fiskare som ska förbjudas att fiska ål, de som fiskar mest eller minst. För båda grupperna medför ett förbud en ekonomisk förlust. Johan anser att det är viktigt att ålfisket och övrig fiskenäring bevaras för framtida generationer, vilket är möjligt om nedskärningar görs av det nuvarande ålfisket. Johan framhåller också att det är viktigt att värna om det småskaliga fisket. Jordbruksdepartementet har fått bidrag för att utveckla det småskaliga fisket, bland annat genom att få yrkesfiskare att arbeta med andra aktiviteter kopplade till fisket, till exempel sportfiske och turistfiske⁷².

Niklas, tjänsteman på Naturvårdsverket, berättar att myndigheten inte är av åsikten att allt ålfiske ska förbjudas. Myndigheten står bakom Fiskeriverkets beslut om ett ålfiskeförbud, eftersom det kan bidra till att rädda arten och därmed göra det möjligt att i framtiden

---

⁷¹ Försiktighetsprincipen innebär att kraven på försiktighet gäller redan vid risk för skada på miljö och människans hälsa. Kunskapsbrist om en skada på miljön kan uppkomma får inte hindra att miljörättsliga krav ställs i förebyggande syfte, till exempel förbudskrav (Michanek & Zetterberg, 2008).

⁷² Jämför med lantbruket, där gårdar utvecklar annan verksamhet jämte jordbruket/djurproduktionen. Till exempel bo på lantgård, gårdsbutiker.

bedriva ett ålfiske. Rätt förvaltning av fiskarter, kan bidra till att bevara fisket av dessa arter, vilket kan ge en nationalekonomisk vinst.

Niklas är av åsikten att fler begränsningar av ålfisket kan bli aktuellt. Han säger att ”förvaltningen av ål har precis börjat”. Kontrollen av ålfisket har förbättrats nu när endast yrkesfiskare har tillstånd att fiska och fritidsfisket är förbjudet. Han anser att fritidsfisket ska vara det fiske som förbjuds först, eftersom det är svårast att kontrollera och fisket bedrivs som en fritidssysselsättning och inte av ekonomiska skäl. Det krävs även ett internationellt samarbete för att rädda ålbeståndet. I remissvaret till Fiskeriverket, skriver Naturvårdsverket att även åtgärder för att förbättra vandringen i vattendrag och minska dödligheten i turbiner behövs för att förbättra situationen för ålbeståndet (Fiskeriverket, 2006c).

Lukas, en tjänsteman på Länsstyrelsen i Blekinge Län, berättar att myndigheten bygger sina åsikter på proportionalitetsprincipen. Han hänvisar också till den målkonflikt som uppkommit, bevara arten mot att bevara en levande kust och skärgård. Lukas berättar att Länsstyrelsen i Blekinge anser att ålfiskeförbudet är ett ensidigt beslut och avstyrker Fiskeriverkets remiss rörande förbudet. Av remissvaret framgår det att Länsstyrelsen i Blekinge anser att förslaget strider mot EU:s proportionalitetsprincip, att förbudet endast medför en omfördelning av ålfisket till ett mer yrkesmässigt fiske samt att begränsningar bör samordnas med andra länder runt Östersjön. Framtida förvaltning måste ta med åtgärder för hur ålens vandring till och från sötvatten kan underlättas (Fiskeriverket, 2006c). Under intervjun poängterar Lukas att en gemensam förvaltning av ålen inom EU är ett måste. Han anser att en hållbar förvaltning av ålen inte kan utvecklas om varje land runt Östersjön och inom EU gör sin egen förvaltningsplan för ålen.

Under intervjun hänvisar Lukas till fem punkter i myndighetens remissvar till Fiskeriverket. Dessa fem punkter beskriver olika faktorer inom ålfisket, som Länsstyrelsen i Blekinge Län anser borde ha undersökts mer innan beslutet om ålfiskeförbudet togs. De fem punkterna är:

- ”En mer fullständig beskrivning av hur ålfiske bedrivs i Sverige.
- Tydligare arbetsformer när det gäller att stärka dialogen med de som berörs av besluten.
- Möjligheten att införa ett system med registrering av ålfiskare och skyldighet att rapportera fångster.
- Undersöka mer selektiva ålfiskeredskap.
- Förslag till åtgärder för att underlätta ålens vandring till och från sötvatten samt ett program för utsättning av ålyngel” (Fiskeriverket, 2006c).

När beslutet om ålfiskeförbudet kom, berättar Rolf att han blev förbannad. Rolf är ledamot i SFR:s⁷³ verkställande utskott och ordförande i en lokal avdelning av SFR. En fråga som Rolf ställer sig är, varför ska endast Sverige förbjuda ålfisket, när danskarna kan fortsätta fiska ål i bland annat Öresund? Han berättar att yrkesfiskare inte har något emot att fiska inom en förvaltningsplan av naturresursen. Han anser att det är viktigt att

---

⁷³ Sveriges Fiskares Riksorganisation

ålfisket bevaras för framtida generationer. Därför borde aktiva inom näringen fått fortsätta att bedriva ett ålfiske. På det sättet bevaras yrket och kunskapen för framtida generationer. Rolf har undersökt fiskares loggböcker för att visa Fiskeriverket att tillståndet för ålbeståndet är bättre än vad deras forskning visar.

Som nämns ovan bygger de lokala aktörerna sina åsikter på egna erfarenheter, iakttagelser, berättelser, litteratur och EU:s lagstiftning. Lokala aktörer hänvisar här till yrkesfiskare, husbehovs- och fritidsfiskare, sportfiskare samt en egen företagare inom beredningsindustrin (se tabell 1).

Yngvar och Yrjö, två yrkesfiskare, anser att dagens förvaltning av ål inte är bra och att beslutet om ålfiskeförbudet är felaktigt. Yngvar anser att förbudet är ”ett slag i luften”, eftersom förbudet endast drabbar svenska fiskare och därmed gynnas ålfiskare i andra länder runt Östersjön. Både Yngvar och Yrjö, anser också att förvaltningen inte är vetenskapligt förankrad och de ifrågasätter grunden till beslutet om ett ålfiskeförbud.

Yngve, en annan yrkesfiskare i Karlskrona skärgård, är mer positivt inställd till ålfiskeförbudet. Han tycker det är positivt att Fiskeriverket sätter in åtgärder för att bevara arten. Om situationen för glasålen är som Fiskeriverket rapporterar om, är det bra att åtgärderna sätts in i tid, så att det finns en möjlighet att rädda ålbeståndet. Han är däremot inte positivt inställd till hur arbetet med tillstånden sköts och vilka som fått tillstånd att fortsätta fiska ål i Karlskrona skärgård. Tillstånd har främst getts till den äldre generationen fiskare.

Samtliga av yrkesfiskarna anser att förbudet och dagens förvaltning börjar i fel ände av fiskenäringen. Det småskaliga fisket förbjuds och de anser att Fiskeriverket istället borde ha förbjudit det större småskaliga ålfisket att i fortsättningen bedriva en fiskeverksamhet. Ålfiskeförbudet har nu medfört att de som fiskar mycket får fortsätta medan de som fiskar lite och har ålfisket som komplement till övrigt fiske förbjuds att fiska. Enligt Yngve har det ”alltid varit så i Sveriges politik, att det storskaliga fisket gynnas och man tar bort det småskaliga fisket”. Han anser också att SFR:s arbete främst gynnar det stora småskaliga ålfisket. Yrkesfiskarna lägger även fram andra åtgärder som de anser kunde ha använts, istället för ett förbud. En är att införa en ökad kontroll av husbehovs- och fritidsfisket och redskapsbegränsningar för dem. Yrjö berättar att ”ålfisket till husbehov har alltid varit en del av kulturen och friheten att bo i skärgården” och att ”sex par ryssjor gör ingen större skillnad.” Han ser däremot inte positivt på de fritidsfiskare som har en inkomst från ett annat arbete och dessutom har ett hundratal ryssjor för ålfiske.

Precis som yrkesfiskarna, ifrågasätter Erik, en egen företagare inom beredningsindustrin, Fiskeriverkets sätt att förvalta dagens ålbestånd och han protesterar mot ålfiskeförbudet. Erik anser att förbudet har en vilseledande utformning, ett bristfälligt expertunderlag, att remisstiden varit för kort och att det inte har funnits möjlighet för boende i skärgården att framföra argument. Han efterlyser även en konsekvensanalys⁷⁴ av förbudet och saknar kopplingen till regeringsbeslut och miljömål om att skapa en levande kust och skärgård.

---

⁷⁴ En konsekvensanalys där konsekvenser för beredningsindustrin, miljön och kust- och skärgårdsbygden behandlas.

Han ifrågasätter, likt yrkesfiskarna, varför förbudet tillåter de stora ålfiskena fortsätta bedriva ett ålfiske, om målet är att utvandringen av blankål till Sargassohavet ska öka. Han säger att det förekommer ett ”stort intresse hos myndigheten att förbjuda ålfiske, litet intresse att förvalta ål”. Erik ifrågasätter också hur ett demokratiskt land kan ”konfiskera gamla privata ålrätter”.

Harald, en husbehovsfiskare och ägare till enskilt vatten anser, att ”dagens förvaltning är ingen förvaltning utan bara ett förbud”. Han anser att det är fel väg att gå att begränsa/stoppa ålfisket på enskilt vatten. Fisket på enskilt vatten är oftast ett husbehovsfiske, medan fisket på allmänt vatten mer är ett yrkesfiske. Harald anser att förbudet främst borde rikta sig mot yrkesfisket av ål på allmänt vatten. Han tror att om husbehovsfisket på enskilt och allmänt vatten får fortgå kan kulturarvet bevaras och möjligheten att få en levande skärgård ökar. Denna form av småskaligt fiske generar även fler arbetstillfällen eller sysselsättning för fler personer jämfört med yrkesfisket på allmänt vatten. Harald berättar att det går 10-20 småskaliga ålfiskare/1 större småskalig ålfiskare.

I Blekinge finns Blekinge Kust- och Skärgårdsförening. Ett av de ursprungliga målen med föreningens arbete är att arbeta för att kust- och skärgårdsbefolkningen ska få behålla och kunna förnya sedvanliga rättigheter rörande jakt och fiske (SKIFO, Internet). Hans är representant för föreningen. Han anser, likt Harald, att det är fel att tala om att Fiskeriverket bedriver en förvaltning av ålen. Han tycker dock att det är rätt att införa begränsningar av ålfiskets omfattning för att undvika en utfiskning av ålbeståndet⁷⁵. Hans anser att beslutet rörande ett ålfiskeförbud är odemokratiskt och ensidigt och han anser att Fiskeriverket och SFR har arbetat och hanterat frågan i ”lönndom” för andra aktörer. Andra aktörer har fått dåligt med information om arbetet runt beslutet och plötsligt kom beslutet. Hans poängterar att ett gemensamt beslut inom EU är ett måste. Han anser att beslutet kränker ägare av enskilda vatten och deras rättigheter, genom att förbjuda ålfiske på eget vatten. Hans säger att han inte ser logiken i att låta de som fiskar mest ål få fortsätta fiska. Om begränsningar införs ska de drabba alla lika mycket. I en skrivelse säger Hans följande ”om omsorgen om ålen istället för omsorgen om näringen hade kommit i första hand och man verkligen hade trott på ett minskat fiske som en lämplig metod för att stärka beståndet hade det varit riktigare och mera trovärdigt att föreslå ett totalstopp av fisket”.

En annan fiskeverksamhet som drabbats negativt av ålfiskeförbudet är sportfisket. Sten är sportfiskare och aktiv inom sportfiskarföreningar. Han berättar att sportfiskarna drabbas negativt genom att ett populärt moment förloras när nattfisket på ål förbjuds. Ålfiskeförbudet kommer inte att medföra någon ekonomisk förlust. Sten berättar att bland sportfiskarna finns det en vilja till att bevara fiskbestånd och få hotade bestånd att tillväxa.

Samtliga lokala aktörer⁷⁶ anser att det är viktigt och av stor betydelse, både ekonomiskt och kulturellt, att ålen och ålfisket bevaras för framtida generationer. Sportfiskaren Sten

---

⁷⁵ Detta strider mot Hans andra åsikter om ålfiskeförbudet och visar att frågan är komplex.

⁷⁶ Fiskare av olika kategorier, egen företagare och aktörer från Länsstyrelsen.

säger att ålen är ”en svensk art som ska finnas och ha en framtid”. Samtidigt är de lokala aktörerna medvetna om att detta kan bli svårt och risken är stor att ålfisket dör ut. Det finns många olika faktorer i dagens samhälle, förutom fisket, som påverkar ålen och andra fiskarter och kan bidra till att ålfisket och andra fisken dör ut. Yrkesfiskarna och husbehovsfiskarna berättar att det saknas intresse för yrkesfiske bland den yngre generationen och det förekommer ingen föryngring av fiskarkåren. Harald, husbehovsfiskare, framhåller orsaker som osäkerhet, pengar, restriktioner och brist på kunskap som anledningar till bristen på intresse för ålfiske bland yngre. Yrkesfiskarna anser att för att kunna bedriva ett ålfiske i framtiden måste ålen bevaras och att den yngre generationen fiskare får möjlighet att fiska på olika arter⁷⁷. Samtliga lokala aktörer ifrågasätter varför Sverige ska vara först inom Europa och ta ett beslut om ålfisket⁷⁸.

Erik, den egne företagaren poängterar att skärgårdsbefolkningen inte motsätter sig forskning och en hållbar utveckling av Karlskrona skärgård. Det är viktigt att området förvaltas väl för framtida generationer. Däremot anser han att ”vi motsätter oss varje form av diktatorisk överhöghet som påtagligt försöker påverka vår levnadsmiljö” (vi syftar på skärgårdsbefolkningen). Detta visar på att skärgårdsbefolkningen tycker att det är tråkigt att beslut, rörande deras levnadsmiljö och verksamheter inom den, tas över deras huvuden och att de som lever och verkar inom området inte har något att säga till om.

Alla aktörer verksamma inom myndigheter är inte positiva till ålfiskeförbudet och hur Fiskeriverket arbetar med förvaltning av fisk och fiske idag. Leif är före detta fiskeridirektör på Länsstyrelsen i Blekinge Län och en aktör som tidigare varit verksam på lokal nivå. Han berättar om hur förvaltningen bedrevs när han var aktiv inom myndigheten och jämför med dagens förvaltning. Leif anser att dagens förvaltning är byråkratiserad och ineffektiv. Arbetet runt fiskeförvaltningen är en alltför långsam process för att gälla en naturresurs och har gjort att förvaltningen idag ”ligger i otakt med verkligheten”, vilket påverkar lokala aktörers acceptans av besluten. Leif anser att ålfiskeförbudet är ett politiskt beslut, utan stöd av biologiska fakta.

Leif berättar att förbudet antagligen kommer att begränsa möjligheterna att leva i kust- och skärgårdsområden. Skärgårdsbefolkningen och främst yrkesfiskarna borde få större utrymme i förvaltningsarbetet. Leif anser att personer som lever och verkar inom fiskerinäringen har bäst möjlighet att följa beståndets utveckling och har den bästa överblicken över bestånden. Han berättar att yrkesfiskarna är måna om att bevara fiskbestånden nu och i framtiden, eftersom det är deras huvudsakliga inkomst. Han säger att ”ingen som ska leva på fisket sågar på den grenen man sitter på utan är mån om att det ska finnas fisk nu och i framtiden”. Fiskarnas mål med fisket är inte att utföra ett ohållbart fiske, som medför att fiskebestånden inte bevaras nu och i för framtiden. De vill bruka resursen på ett hållbart sätt, vilket inte alltid är den bild som framställs.

---

⁷⁷ Torsk, lax och ål. Fiskarna varierar målart efter årstid, precis som man gjorde förr.

⁷⁸ Enligt Folke på Fiskeriverket har Sverige inte varit först inom EU att ta beslut rörande reglering av ålfisket. Slovenien har redan förbjudit ålfisket i landet och i Storbritannien finns redan en förvaltningsplan framarbetad. Han berättar att Sverige tillsammans med Storbritannien är de länder inom EU, som varit mest aktiva och pådrivande för att få fram ett beslut om förvaltningen av ålen. Sverige vill visa att de är aktiva inom förvaltning av naturresurser och bygga upp en trovärdighet inom EU.

5.2 Konsekvenser av ålfiskeförbudet

I remissen, som Fiskeriverket skickade ut rörande ålfiskeförbudet, finns bakgrundsinformation till förbudet. Här finns en beskrivning av problemet och biologiska bakgrundskunskaper. Det finns dessutom en konsekvensanalys av de konsekvenser förbudet kan medföra⁷⁹. Det beräknas att cirka 65 % av de fiskare som redovisade fångster under 2004 kommer att stängas ute från fortsatt fiske. Den kategori av fiskare som kommer att drabbas hårdast av förbudet är de småskaliga kustnära fiskarna, där cirka 70 % kommer påverkas negativt. Förbudets totala effekt⁸⁰ på mängden ål som dör på grund av fisket, så kallad fiskeridödlighet, kommer enligt Fiskeriverkets beräkningar att minska med 38 % (Fiskeriverket, 2006b).

5.2.1 Tankar om konsekvenser av ålfiskeförbudet

Ålfiskeförbudet kommer att medföra förändringar både för ålbeståndet och för Karlskrona skärgård. Även här skiljer sig nationella respektive lokala aktörers åsikter åt. De lokala aktörerna presenterar en rad olika konsekvenser, enbart negativa, som ålfiskeförbudet kan medföra för Karlskrona och även en del av de nationella aktörerna tror att förbudet kommer att medföra negativa konsekvenser för området. Vad ålfiskeförbudet medför för ålbeståndet anser samtliga nationella aktörer är svårt att förutsäga främst på grund av kunskapsbrist. De lokala aktörerna tror inte att ålfiskeförbudet kommer att förbättra ålbeståndet, bland annat eftersom ålen blir mer tillgänglig för andra fiskare.

Konsekvenser för dagens ålbestånd

De lokala aktörerna anser att ålfiskeförbudet förmodligen inte kommer förbättra tillståndet för dagens ålbestånd. Ålen kommer istället att bli mer tillgänglig för de svenska fiskare, som fått tillstånd att fortsätta fiska ål, och för fiskare i andra länder runt Östersjön. Det sistnämnda gäller främst danska fiskare i bälten och Öresund. Det finns också andra faktorer, som skarv och kraftverk, som påverkar ålen. Många lyfter fram att en gemensam förvaltning av ålen inom EU är en nödvändighet. Sten, sportfiskare, anser att ålfiskeförbudet inte kan försämra tillståndet för dagens ålbestånd, men eventuellt inte förbättra tillståndet heller, eftersom ålfiske fortfarande bedrivs i Sverige och i andra länder runt Östersjön.

Niklas på Naturvårdsverket och Johan på Jordbruksdepartementet anser båda att det är svårt att förutsäga vilka effekter ålfiskeförbudet kommer att få på dagens ålbestånd. Johan säger att förhoppningsvis kommer tillståndet för beståndet förbättras, men på grund av kunskapsbristen kring ålen och dess liv är det svårt att förutsäga något⁸¹. Han anser även att undersökningar kring andra faktorerers påverkan på ålen måste utföras. Niklas berättar att fritidsfisket eventuellt inte har lika stor effekt på ålbeståndet. Förbudet kan då få mindre effekt än önskat. Svenska initiativ är inte tillräckliga för att förbättra tillståndet för beståndet.

⁷⁹ Konsekvenser för ekonomi, staten, fiskare med mera (Muntligt, Fiskeriverket).

⁸⁰ I den totala effekten inräknas: effekten av att mindre antal yrkesfiskare får fiska ål, effekten av att höja minimimåttet och effekten av ett förbud mot allt fritidsfiske (Fiskeriverket, 2006b).

⁸¹ Många av aktörerna ställer sig frågan om ålen i Östersjön verkligen vandrar tillbaka till Sargasso och hur mycket den bidrar till reproduktionen där.

Vilma på Världsnaturfonden, tror att förbudet, ur ett svenskt perspektiv, kommer ha en positiv effekt på ålbeståndet, om kontrollen av efterlevnaden fungerar. Likt Niklas anser Vilma att det krävs ett liknande agerande i övriga europeiska länder för att se en total effekt på det europeiska ålbeståndet.

Folke från Fiskeriverket anser att det krävs ytterligare nedskärningar av det nuvarande ålfisket för att få en tillräcklig påverkan på ålbeståndet. Likt övriga aktörer anser han att det är nödvändigt att samtliga länder, där ålen existerar, samarbetar. För att få önskad effekt måste alla bidra till förvaltningsarbetet. En isolerad åtgärd i ett land gynnar ålen i utbredningsområdet, men effekten kommer inte att vara tillräcklig.

Konsekvenser för Karlskrona skärgård och kustbygd

Enligt lokala aktörer kommer ålfiskeförbudet att påverka Karlskrona skärgård och södra kustbygd, ur kulturellt, ekonomiskt och socialt perspektiv. Samtliga lokala aktörer anser att förbudet kommer att ha en negativ påverkan på området. Många anser att skärgården kommer att bli mindre levande, eftersom aktiviteten i hamnarna minskar och folk flyttar från skärgården. Aktiviteten i hamnarna minskar, när fisket minskar. Nu när ålfisket försvinner finns det en risk att antalet yrkesfiskare minskar, men även att återväxten i kåren minskar och det småskaliga yrkesfisket dör ut. Hamnarna kommer att förvandlas till hamnar för fritidsbåtar och bli marinor, som endast lever upp sommartid.

För många har ålfisket varit en av tjugningarna med att leva ett skärgårdsliv. I och med ålfiskeförbudet finns det en risk att folk flyttar från skärgården. Ålfisket har också setts som en av friheterna med ett skärgårdsliv och förbudet medför en förlust av en frihet. Ålfisket är för många skärgårdsbor och sommargäster en fritidssysselsättning och social aktivitet. Ålfisket har även utvecklats till en populär aktivitet för turister. En minskning av sommargäster och turister kan ha en negativ påverkan på serviceverksamheten i skärgården. Livsmedelsbutiker och övrig service förlorar stora inkomster under turistsäsongen och möjligheten till fortsatt året runt service och året runt boende försvåras. Leif, före detta fiskeridirektör på Länsstyrelsen i Blekinge Län, tror att det ”läggs en död hand över skärgården” och aktörerna tror att skärgården kommer endast att leva upp under sommarmånaderna.

Enligt aktörerna kommer även ålfiskeförbudet få ekonomiska konsekvenser för området och dess invånare. Rökerier och andra företag inom beredningssektorn samt företag inom turistnäringen kan få svårare att överleva. En reducerad möjlighet till att bedriva ett fiske i skärgården medför minskad tillgång på råvaror. Konsekvensen blir att företagen kan behöva importera ål, vilket kan medföra en prisökning. Dessutom minskar möjligheten för invånarna i området och turister att köpa lokalt fångad fisk. Eftersom massmedia målat upp, enligt lokala aktörer, en felaktig bild av tillståndet för det europeiska ålbeståndet finns det en risk att det uppstår ett köpmotstånd bland konsumenterna.

Även för privatpersoner inom ålfisket kommer ålfiskeförbudet att medföra ekonomiska konsekvenser. Investeringar i nya ålfiskeredskap förloras, eftersom de inte får användas. Många yrkesfiskare förlorar en viktig biinkomst och det blir svårare att bedriva ett

småskaligt fiske och överleva som fiskare. Det finns en risk att ett svartfiske utvecklas. De som äger fastigheter med tillhörande vatten kan märka av en värdeminskning på fastigheten, när rätten till fiske på eget vatten försvinner.

Ålfiskeförbudet kommer inte enbart ha ekonomiska konsekvenser och göra skärgården mindre levande. De lokala aktörerna anser att förbudet kommer att påverka skärgårdskulturen. Ålfisket är en del av skärgårdskulturen. En del av kulturarvet kommer nu att förloras, när redskap förfaller och traditionella ålfiskemetoder försvinner. Eftersom majoriteten av dagens ålfiskare tillhör den äldre generationen, finns det en risk att kunskap kring redskapstillverkning, ålfiske och metoder försvinner. Ålen har även en stor betydelse inom matkulturen och en ingrediens till traditionella maträtter och är en del av julbordet och ålagillet som nu kommer att försvinna.

Niklas, på Naturvårdsverket, instämmer med de lokala aktörerna om att ålfiskeförbudet kommer att göra skärgården mindre levande och menar att fiskekulturen kommer att påverkas negativt. Han tycker det är synd att kunskap försvinner, men tror att om det blir aktuellt med ett ålfiske igen, kommer intresserade att leta upp kunskap. Samtidigt poängteras att det inte är rätt att påstå att förbudet kommer att ta död på fiskekulturen. Han säger att utan ett förbud kommer kulturen absolut att dö ut.

Folke, en tjänsteman på Fiskeriverket, berättar att kunskapen om det faktiska ålfisket i Karlskrona skärgård och södra kustbygd är liten. Filip, en forskare på myndigheten, berättar att det finns kunskap om att ålfisket i området är väldigt speciellt⁸². Folke säger att majoriteten av de, för Fiskeriverket, kända ålfiskare⁸³ har fått tillstånd. Enligt Folke borde förbudet därför inte få så stor effekt i området och inte medföra den stora mängd klagomål som framförts.

5.3 Kommunikation

Kommunikation⁸⁴ är en väsentlig del i naturresursförvaltning och miljöfrågor. En lyckad förvaltning kräver en fungerande kommunikation mellan delaktiga aktörer. All kommunikation handlar om ett utbyte mellan människor. Det handlar om att både lyssna och förstå samt tala och kunna göra sig förstådd. Det handlar inte om att enbart en aktör ska kunna göra sig förstådd utan hur samtliga aktörer inom förvaltningen av en viss naturresurs (i detta fall) ska kunna förstå varandra och lyssna på varandra (Hallgren & Ljung, 2005).

I fallet med förvaltningen av naturresursen ål finns skilda åsikter om hur kommunikationen mellan delaktiga aktörer fungerar. Kommunikationen mellan aktörer på nationell nivå och lokala aktörer på myndigheter fungerar bra. Det är främst Fiskeriverket som för en dialog med lokala aktörer. Dialogen fungerar, enligt myndigheten, bra men att den främst bedrivs med fiskeorganisationer och föreningar. Yrkesfiskarna och den egne företagaren, som deltar i undersökningen, anser att dialogen

⁸² Ålfisket i Karlskrona kan antagligen inte representera ålfisket i Sverige.

⁸³ Kända ålfiskare är de som rapporterat in och deklarerat fångster.

⁸⁴ Att kommunicera definieras som ”något som sker som ett utbyte mellan människor, inte något som en människa gör med någon annan” (Hallgren & Ljung, 2005).

mellan dem och myndigheten inte fungerar på ett bra sätt. Olika anledningar till att dialogen mellan lokala aktörer och Fiskeriverket inte fungerar presenteras av olika aktörer. Många anser att det beror på att fiskare med flera inte har förtroende tjänstemän på myndigheten, vilket bland annat beror på tjänstemännens attityd mot fiskaren under en dialog. Andra anledningar är att ålfisket i Karlskrona skärgård och många andra områden är oorganiserat och det är svårt för myndigheter att nå ut med information till aktuella aktörer och att det småskaliga fisket i allmänhet ofta hamnar i skymundan för det storskaliga fisket och de småskaliga fiskarna har svårt att föra fram sina åsikter till myndigheter och riksorganisationer som SFR.

När det gäller informationsspridning av beslutet rörande ålfiskeförbudet anser majoriteten av aktörerna, som deltagit i projektet att flödet av information rörande ålfiskeförbudet har fungerat. Aktörerna deltar i rådgivande grupper på nationell respektive lokal nivå eller får information om beslut via remisser. Några av aktörerna påstår motsatsen. Dessa aktörer återfinns på lokal nivå och berättar att de fått information via media och möten alternativt fått undersöka frågan själv.

5.3.1 Informationsspridning av Fiskeriverkets beslut

Processen och Fiskeriverkets arbete

I arbetet rörande förvaltning ska Fiskeriverket, samt övriga myndigheter, följa förvaltningslagen. Fiskeriverket har utarbetade rutiner för hur processen fram till ett beslut angående förvaltningen av naturresursen ska se ut. Andra myndigheter och intresseorganisationer som deltar i processen om besluten rörande större frågor. Förslag till regeländringar remitteras innan beslutet tas och samtliga medborgare har rätt att föra fram sin åsikt genom att svara på remissen⁸⁵. Enligt Folke, en tjänsteman på Fiskeriverket, skickas remissen⁸⁶ ut till berörda riksorganisationer och andra myndigheter till exempel landets Länsstyrelser, Naturvårdsverket och Jordbruksdepartementet. Myndigheter och organisationer får möjlighet att ta ställning till och ge kommentar till beslutet. Dessa myndigheter och organisationer ansvarar sedan för att sprida information om beslut vidare till berörda aktörer på regional och lokal nivå. Folke säger att Fiskeriverket litar på att myndigheter och organisationer sprider informationen vidare till berörda aktörer.

Åsikter om informationsspridningen av ålfiskeförbudet

Folke säger att beslutet av ålfiskeförbudet har Fiskeriverket distribuerat till aktuella aktörer på sedvanligt sätt. Han berättar att beslutet har diskuterats i rådgivande gruppen, men han vet inte hur väl informationsflödet fungerat därifrån till berörda aktörer på lokal nivå. Filip, en forskare på myndigheten berättar att till beslutet om ålfiskeförbudet finns ett väl genomarbetat bakgrundsmaterial (se kapitel 5.1). Han anser att detta bakgrundsmaterial kunde ha använts på ett bättre sätt vid informationsspridning av ålfiskeförbudet. Han tror att antalet frågor, klagomål och överklaganden kunde ha varit

---

⁸⁵ Muntligt, Fiskeriverket.

⁸⁶ Remiss är en anmodan att avge yttrande/utlåtande i en fråga eller hänvisning av en fråga för förberedande behandling i ett utskott.

färre och acceptansen för beslutet kunde ha blivit större om myndigheten använt materialet bättre.

Folke anser att myndigheten, på ett tidigare stadium, kunde ha arbetat mer med informationsspridningen av ålfiskeförbudet till berörda aktörer. Detta arbete har försvårats av att majoriteten av ålfiskarna i Sverige är okända för myndigheten. Ett annat problem enligt Folke, är att ”många lyssnar och engagerar sig först när krisen kommit”. Folke och Filip berättar att Fiskeriverket arbetar mycket med att sprida information om ålfiskeförbudet och kunskap om ålen genom att medverka på olika föreningsmöten och hålla föredrag samt genom lokal media och kommunikation med Länsstyrelser. Filip berättar att de arbetar med informationsspridning på alla nivåer i samhället, alltifrån ett informellt möte med en fiskare till förhandlingar inom EU samt till allmänheten. Han tror och hoppas att arbetet gett resultat och att allmänheten numera har mer kunskap om situationen för dagens ålbestånd.

Niklas, på Naturvårdsverket, anser att Fiskeriverket kan arbeta mer med informationsspridningen av beslut och dess grundkunskap till berörda aktörer och till allmänheten. Han anser att myndigheten borde arbeta mer med att få en lokal förankring av beslut och på så sätt öka acceptansen. Detta är viktigt inom fisket, eftersom det är en svårkontrollerad verksamhet och en ökad acceptans kan eventuellt medföra en minskning av svartfisket. En förbättrad informationsspridning till allmänheten är också nödvändig för att öka förståelsen för Fiskeriverkets beslut och agerande.

Lukas, på Länsstyrelsen i Blekinge Län, berättar att han är med i Fiskeriverkets rådgivande grupp och fick därigenom information om arbetet med ålfiskeförbudet. Myndigheten fick senare remissen utskickad till sig. Han anser att Fiskeriverket bör samarbeta mer med berörda aktörer och informera dem som berörs av besluten i ett tidigare skede i arbets- och beslutsprocessen⁸⁷. Lukas berättar att i arbetet rörande ålfiskeförbudet fick de flesta som påverkas av förbudet, inte information innan beslutet togs.

SFR tillhör en av de riksorganisationer som får remisser, gällande nya beslut från Fiskeriverket. Rolf, lokal representant för SFR, berättar att remissen om beslutet rörande ålfiskeförbudet skickades ut till SFR:s lokala avdelningar och andra föreningar och organisationer som fiskare tillhör. Yngve, en av yrkesfiskarna, berättar att han fick information om beslutet genom att remissen skickades ut från lokala organisationer. Han hade då möjligheten att lämna in åsikter på remissen till den lokala organisationen. Yngvar och Yrjö berättar att de främst fick information om ålfiskeförbudet genom olika möten, TV och radio. Yrjö säger att yrkesfiskarna blev lovade att de inte skulle drabbas av det kommande ålfiskeförbudet. När beslutet kom och informationen skickades ut, så var sista datum för att överklaga nära och löftena brutna. Yrkesfiskarna anser att de inte får information från Fiskeriverket om dess forskning och grundkunskap till beslut. Information sprids främst via Internet, vilket alla inte har tillgång till.

---

⁸⁷ Detta har Naturvårdsverket börjat göra i arbetet med nya naturreservat, för att öka acceptansen av beslutet bland lokala aktörer.

Hans, representant för Blekinge Kust- och Skärgårdsförening,⁸⁸ och Sten, representant för sportfiskarna, berättar att de är med i Länsstyrelsens rådgivande grupp för fiskeförvaltning i länet och fick därigenom information om Fiskeriverkets arbete med ålfiskeförbudet. Hans berättar att information om förbudet har publicerats i tidningar. Han anser dock att Fiskeriverket hanterat frågan i skymundan och lite information har skickats ut från Fiskeriverket under själva beslutsprocessen. Harald, en husbehovsfiskare berättar att han inte fick någon information rörande ålfiskeförbudet innan beslutet kom. Han tror att de större småskaliga ålfiskarna fick, men inte de småskaliga och husbehovsfiskarna.

Erik, en egen företagare inom beredningsindustrin, berättar att han under sensommaren 2006 började höra rykten om ett kommande ålfiskeförbud. Han började då själv undersöka saken och fick via Internet, tidningen Yrkesfiskaren och "djungeltelegraf" mer information om det kommande förbudet. Han berättar att berörda aktörer inte fick någon information innan beslutet kom. När beslutet skickades ut insåg han, precis som yrkesfiskaren Yrjö, att det var knappt med tid för att överklaga. Erik berättar att detta är vanligt vid förmedling av beslut inom fiskeriförvaltningen.

5.3.2 Åsikter om kommunikationen mellan olika aktörer

Fiskeriverket och Länsstyrelsen och SFR

Landets Länsstyrelser och SFR är två aktörer som får remisser från Fiskeriverket och kommunikationen mellan dessa aktörer kan ses som steg ett i Fiskeriverkets arbete rörande informationsspridning. Folke, en tjänsteman på Fiskeriverket anser att dialogen mellan dem och SFR fungerar både bra och mindre bra, beroende på vilken avdelning på Fiskeriverket du tillhör. Dialogen med Länsstyrelserna fungerar idag bra. 1989, när Länsfiskenämnarna försvann, försämrades dialogen avsevärt, men har med tiden förbättrats. Folke anser att problemet idag är att det kan vara svårt att nå fram till vissa tjänstemän på Länsstyrelsen. Till exempel berättar han att de har informerat om syftet med ålfiskeförbudet, men alla tjänstemän på landets Länsstyrelser har kanske inte tagit informationen till sig och distribuerat den vidare till berörda aktörer.

Lukas, på Länsstyrelsen i Blekinge Län, anser att dialogen mellan dem och Fiskeriverket fungerar bra. Även kommunikationen mellan Länsstyrelsen i Blekinge Län och SFR:s lokala representanter fungerar bra. SFR:s representant Rolf berättar att länets Landshövding sitter med i Fiskeriverkets styrelse och värnar om fisket i länet. Han anser däremot att dialogen mellan dem och Fiskeriverket inte fungerar. Han berättar att vid kontakt med myndigheten får de ett trevligt och korrekt bemötande, men han anser att Fiskeriverket har "bestämt utgången av dialogen innan dialogen är avklarad" och lyssnar inte på de åsikter och den kunskap som framförs från övriga aktörer.

Länsstyrelsen, SFR och lokala aktörer⁸⁹

Länsstyrelsen och SFR har till uppgift att sprida information från Fiskeriverket vidare till berörda lokala aktörer. Som nämns i kapitel 5.3.1 första stycket, säger Folke på

⁸⁸ Representerar husbehovs- och fritidsfiskarna i länet.

⁸⁹ Yrkesfiskare, husbehovs- och fritidsfiskare, sportfiskare och egen företagare inom beredningsindustrin.

Fiskeriverket att myndigheten litar på att andra myndigheter och organisationer sprider informationen vidare till lokala aktörer. Dialogen mellan SFR, Länsstyrelsen och lokala aktörer kan ses som steg två i informationsspridningsprocessen. Lukas, på Länsstyrelsen i Blekinge, berättar att kontakten mellan dem och lokala aktörer främst sker genom olika organisationer som aktörerna är anslutna till. Han berättar att ålfiskarna oftast inte tillhör någon organisation eller förening, vilket medför problem vid informationsspridning. Samtliga lokala aktörer anser att kommunikationen mellan respektive aktör och Länsstyrelsen fungerar bra. Husbehovs- och fritidsfiskarna och sportfiskarna finns representerade genom sina respektive regionala förening⁹⁰ i Länsstyrelsens rådgivande grupp. Harald, en husbehovsfiskare berättar dock att han personligen inte har någon dialog med Länsstyrelsen. Erik, egen företagare, säger att det är lättare att få kontakt med tjänstemän på Länsstyrelsen jämfört med på Fiskeriverket. Han anser dock att det inte händer något på Länsstyrelsen. Yrkesfiskarnas åsikter stämmer väl överrens med Eriks. De framhåller också att de saknar tjänstemän med kunskap och praktisk erfarenhet av fiske även på Länsstyrelsen. De tvivlar på att myndigheten har möjlighet att påverka beslut som tas på central nivå. Yngve berättar att han tycker att kommunikationen mellan dessa två aktörer förbättrats på sista tiden. Yngvar tycker att Länsstyrelsen visar att de stödjer länets fiskare, genom att bland annat göra skrivelser till högre instanser.

Både yrkesfiskare och den lokala representanten för SFR anser att kommunikationen mellan dem fungerar bra. Rolf från SFR berättar att yrkesfiskarna har valt SFR:s styrelse och borde därmed ha förtroende för dem. Han poängterar att de beslut som tas inte alltid följer yrkesfiskarnas åsikter. Yrkesfiskaren anser att SFR borde påverka Fiskeriverket mer samt att vissa invalda i styrelsen saknar erfarenhet och kunskap om fisket.

Mellan olika fiskare i kommunen fungerar dialogen bra, man träffas i hamnarna och diskuterar. Det finns inga konflikter mellan yrkesfiskare och sportfiskare, vilket är vanligt i andra kustområden.

Fiskeriverket och lokala aktörer

Folke, en tjänsteman på Fiskeriverket, anser att fiskarna har stor möjlighet att bidra med kunskap till myndighetens arbete. Genom ett telefonsamtal kan fiskaren presentera sin kunskap och sina åsikter. Folke berättar att han dagligen får telefonsamtal från fiskare och att dialogen fungerar bra mellan de två aktörerna. Vid informationsspridning har Fiskeriverket främst en dialog med olika fiskeorganisationer och föreningar. Folke anser att det kan vara svårt att hitta representativa representanter i organisationerna att föra en dialog med.

Yrkesfiskarna i Karlskrona kommun anser att dialogen mellan dem och Fiskeriverket inte fungerar på ett bra sätt. De anser att myndigheten inte lyssnar på dem som drabbas av de beslut som tas och det förekommer inte någon dialog mellan de två aktörerna under beslutsprocessen. Yrkesfiskarna berättar att de vid besök på och telefonsamtal till myndigheten blir trevligt bemötta, men kvalitén på dialogen beror på vem av tjänstemännen som samtalet förs med. De anser att dialogen fungerar bättre med de tjänstemän som har erfarenhet av praktiskt fiske än med dem som saknar kunskap och

---

⁹⁰ Blekinge Kust- och Skärgårdsförening

erfarenhet. Dessa tjänstemän förstår oftast inte fiskarens problem och situation. Yngve berättar att tjänstemän på myndigheten under telefonsamtal verkar frånvarande och visar inget intresse för den information som framförs av fiskaren.

Sportfiskaren Sten och Hans, representant för husbehovs- och fritidsfiskarna, anser att dialogen mellan dem och Fiskeriverket fungerar bra. I båda fallen sker kommunikationen främst med respektive centralorganisation och inte med aktörer på lokal nivå.

Den egne företagaren Eriks åsikter om kvalitén på kommunikationen mellan Fiskeriverket och fiskare samt skärgårdsbefolkning stämmer bra överrens med yrkesfiskarnas åsikter. Han anser att dialogen inte fungerar och han beskriver dagens situation, som att det är ett vakuum mellan myndigheten och aktörer på lokal nivå. Erik berättar att han, precis som yrkesfiskarna, har möjlighet att framföra sina åsikter till Fiskeriverket men att åsikterna och kunskapen som framförs nonchaleras av myndigheten och inte påverkar utgången av beslut. I vissa fall har han även blivit nonchalant bemött av tjänstemän på myndigheten.

Övriga myndigheter⁹¹

Folke på Fiskeriverket och Johan på Jordbruksdepartementet anser båda att dialogen mellan dem fungerar bra och Johan säger att det existerar en ständigt pågående dialog mellan de två aktörerna. De berättar att det finns ett bra samarbete mellan dem. Johan berättar att kontakten mellan aktörerna främst sker mellan tjänstemän, för att alla på myndigheterna ska få information om pågående arbete.

Johan berättar att de på Jordbruksdepartementet inte har direkt kontakt med yrkesfiskare, utan kontakten går genom SFR. Han säger att trots att aktörernas åsikter ibland skiljer sig åt, fungerar dialogen bra. Det är främst tjänstemän på Jordbruksdepartementet som för en dialog med andra myndigheter. Det förekommer ingen direkt kontakt med landets Länsstyrelser, utan här sker kommunikationen via Fiskeriverket, som samlar in data och vidarebefordrar informationen till Jordbruksdepartementet.

Niklas, en tjänsteman på Naturvårdsverket, berättar att det förekommer en bra och livlig dialog mellan dem och Fiskeriverket. Han anser att "fiskeriverket har bollen i sin hand", eftersom de tar besluten rörande fiskeriförvaltning. Båda aktörerna är angelägna om att nå en överenskommelse kring beslut. I förvaltningsarbetet av arter⁹², som inte är aktuella för fiskerinäringen, förekommer även här en bra dialog mellan myndigheterna men här har Naturvårdsverket större möjlighet att påverka besluten jämfört med de beslut som rör fiskerinäringen. Niklas berättar att de arbetar för att dialogen mellan dem och de aktörer som drabbas av tagna beslut fungerar bra. Deras kontakt med aktörer på lokal nivå sker främst via forskare på andra nationella myndigheter, till exempel SMHI, och på olika universitet.

---

⁹¹ Jordbruksdepartementet, Naturvårdsverket och EU

⁹² Naturvårdsverket har ansvaret för förvaltningen av dessa arter, till exempel tumlare och säl.

5.3.3 Orsaker till att kommunikationen mellan olika aktörer fungerar eller inte

I avsnitt 5.3.2 presenteras olika aktörers åsikter om hur kommunikationen och informationsspridningen fungerar mellan olika aktörer. Som det beskrivs ovan, fungerar kommunikationen bra mellan vissa aktörer och dåligt mellan andra. I vissa fall anser den ena aktören att dialogen fungerar bra, medan den andra anser att den inte fungerar. Ett sådant fall är kommunikationen mellan Karlskrona kommuns småskaliga yrkesfiskare och Fiskeriverket. Som nämns ovan anser myndigheten att dialogen mellan dem och yrkesfiskare i allmänhet fungerar bra och att fiskarna har möjlighet att påverka och bidra med kunskap, medan yrkesfiskarna i Karlskrona hävdar motsatsen. En förklaring till meningsskiljaktigheten, presenteras av Folke, en tjänsteman på Fiskeriverket. Han berättar att i Karlskrona skärgård är fisket mindre organiserat och det är därmed svårt för myndigheter att hitta kontaktpersoner samt få översikt över vilka som fiskar ål. Majoriteten av ålfiskarna tillhör inte någon fiskeorganisation, vilket medför att myndigheter har svårt att nå ut med information och ålfiskarna har svårt att föra fram sina åsikter. Anledningen till att fisket är mindre organiserat i Karlskrona skärgård beror på, enligt Folke, att fisket är mer kopplat till enskilda vatten och privata fiskerätter. Detta medför att dialogen mellan Fiskeriverket och fiskare är sämre jämfört med kustområden där fisket är mer fritt och därmed mer organiserat.

Johan på Jordbruksdepartementet framhåller även han, ovanstående som en orsak till varför kommunikationen inte fungerar mellan fiskare i Karlskrona och Fiskeriverket. Han upplever att kritiken mot Fiskeriverket, bland fiskare, är som störst i det sydöstra hörnet av Sverige, vilket främst beror på att yrkesfiskarna idag befinner sig ett pressat läge på grund av begränsad möjlighet att bedriva ett fiske⁹³. Johan berättar att de på departementet är medvetna om att dialogen mellan Fiskeriverket och olika aktörer inte fungerar. Den främsta anledningen till detta, enligt Johan, är att olika aktörer har starka åsikter om dem som arbetar på myndigheten.

Folke anser att det finns fler orsaker, än ovanstående, som påverkar kommunikationen mellan dem och fiskarna. Han anser att det största problemet är att fiskarna inte tror på den kunskap myndighetens biologer och forskare presenterar, utan framhåller istället sin egen kunskap. Folke berättar att myndigheten har svårt att nå ut med sitt budskap och besluten efterlevs i liten skala. Det kan vara svårt att få fiskarna att förstå hur dålig situationen är för ålen, eftersom fiskarna mest ser till fångststorleken, som återspeglar invandringen av glasål för 15-20 år sedan⁹⁴. Folke säger att ”hade ålfiskarna i Sverige lyssnat på Fiskeriverket och velat förstå, skulle de inse att förbudet tas för deras skull, att kultur och fiske ska kunna bevaras för framtiden genom att låta beståndet återhämta sig”.

En orsak, till kommunikationsproblemet, som lyfts fram av både Fiskeriverket och lokala aktörer⁹⁵ är att det inte finns något förtroende för myndigheten bland lokala aktörer. Båda parter pekar på att det beror på att inom myndigheten finns många tjänstemän som saknar praktisk erfarenhet av och kunskap inom fiske. Lokala aktörer anser att tjänstemän på myndigheten saknar inblick i verkligheten, vilket gör att besluten inte ligger i fas med

---

⁹³ Inte bara på ål, utan också andra arter som lax och torsk.

⁹⁴ Muntligt, Fiskeriverket

⁹⁵ I detta sammanhang, yrkesfiskare och egen företagare.

verkligheten. Detta medför, enligt den egne företagaren Erik, att myndigheten har en viss attityd gentemot fisket och han säger att ”när forskning som Fiskeriverket bedriver går emot egen kunskap och långvarig erfarenhet, då litar jag på egen erfarenhet”. Yrkesfiskarna anser att tjänstemännen visar ett ointresse och liten förståelse för aktuella problem vid samtal. Yrkesfiskarna upplever att det är svårt att få kontakt med dem på myndigheten som är ansvariga för olika beslut. Yngve, en av yrkesfiskarna, säger att ”ingen på Fiskeriverket har någonsin varit med om att ta ett beslut”. Folke anser att bristen på kunskap och erfarenhet av fiske medför att de beslut som tas kan drabba fisket på fel sätt, men samtidigt kan yrkesfiskare påverka tjänstemännen i deras arbete och beslut. Han poängterar att myndigheten är medveten om att det finns brister i kommunikationen mellan de två aktörerna.

Leif, före detta fiskeridirektör på Länsstyrelsen i Blekinge Län, lyfter också fram detta som en av orsakerna till varför kommunikationen inte fungerar och en anledning till att yrkesfiskarna har lågt förtroende för myndigheten. Han anser att det är ”farligt för demokratin när misstron ökar mellan beslutsfattare och de drabbade/verkligheten”. Leif lyfter också fram att inträdet i EU kan ha påverkat kommunikationen mellan aktörerna. Han tror dock att det som har störst inverkan på dialogen mellan aktörer är hur myndigheten arbetar och hur administrationen fungerar.

En annan orsak som lyfts fram, bland yrkesfiskarna, är att de beslut som Fiskeriverket tar, enbart gynnar det storskaliga fisket och intresset för det småskaliga fisket är lågt. Ur ett nationalekonomiskt perspektiv, genererar det småskaliga fisket för lite pengar och är därför mindre intressant och intresset att lyssna på småskaliga fiskares åsikter är lågt. Även Hans, representant för husbehovs- och fritidsfiskare, framhåller detta som en orsak till kommunikationsproblemen. Hans anser att Fiskeriverket främst gynnat det storskaliga fisket och därmed inte riktigt fungerat som en fristående myndighet som ska arbeta för alla kategorier av fiske de ansvarar för.

Niklas, tjänstemannen på Naturvårdsverket, berättar att han tror att kommunikationen inom fiskenäringen är dålig. Precis som yrkesfiskarna lyfte fram ovan, anser Niklas att det främst beror på att de småskaliga fiskarna hamnar i skymundan för det storskaliga fisket. Han anser att SFR:s arbete gynnar storskaligt fiske, eftersom stora företag har större möjligheter att delta i organisationens arbete och möten jämfört med en småskalig fiskares möjligheter. Detta kan medföra att de småskaliga fiskarnas åsikter, genom SFR, inte når Fiskeriverket och mindre hänsyn tas till dem vid beslutsfattande. Niklas lyfter även fram en annan orsak till kommunikationsproblemet. Det finns mycket missförstånd och mytbildning inom fiskarkåren mot Fiskeriverkets forskning.

Som nämns i avsnitt 5.3.2 andra stycket, förekommer det kommunikationsproblem mellan Fiskeriverket och fiskarnas fackorganisation, SFR. Rolf, aktiv inom SFR, tror att anledningen till att dialogen inte fungerar beror på att myndigheten missgynnar näringen i sina beslut. Han anser att tjänstemännen inom Fiskeriverket inte gör någon konsekvensanalys av sina beslut och ”ska vara bäst i klassen”. Enligt Folke, en tjänsteman på Fiskeriverket, fungerar dialogen mellan de två aktörerna både bra och dåligt. Det finns ett bra samarbete och dialog mellan resursförvaltningen och SFR,

eftersom de arbetar för näringen och tar hänsyn till SFR. Samarbetet fungerar sämre mellan Fiskeriverkets biologer och SFR. Biologerna anses vara näringens fiende, eftersom de är kritiska mot utvecklingen av fisket idag och vill begränsa det.

5.4 Framtiden

5.4.1 EU:s ålförordning och förvaltningsplan

2007 beslutade EU om Ålförordningen (Europeiska Unionen, 2007). Det finns bara en lekpopulation av ål och förvaltning av arten måste därför bedrivas både på nationell och internationell nivå. Detta är bakgrunden till EU:s ålförordning, där gemensamma mål och åtgärder för förvaltningen av ål presenteras (Fiskeriverket, 2006b). Ålförordningen riktar sig mot arbete kring åtgärder för återhämtning av det europeiska ålbeståndet. Syftet med förordningen är bland annat att fastställa möjligheten till ett skydd och en hållbar användning av det europeiska ålbeståndet i medlemsländerna. I förordningen framhålls det att varje medlemsnation ska arbeta fram en förvaltningsplan. I förvaltningsplanen ska inte bara ålfisket behandlas utan också andra faktorer⁹⁶ som påverkar ålbeståndet, till exempel vattenkraftsturbiner, pumpar och predatorer på ål. Målet med förvaltningsplanen är att minska människans påverkan på ålbeståndet och att ett större antal blankålar får möjligheten att vandra ut ur europeiska vatten. I bilaga 2 presenteras utdrag från ålförordningen (Europeiska Unionen, 2007).

Senast 31 december, 2008 ska varje medlemsland lämna in en förvaltningsplan, för godkännande, till EU-kommissionen (Europeiska Unionen, 2007). Folke, på Fiskeriverket, berättar att en expertgrupp inom EU:s vetenskapsråd kommer att granska förvaltningsplanerna och senare godkänna dem. Förvaltningsplanen kommer att gälla från och med 1 juli, 2009. De länder som inte lämnar in förvaltningsplanen i tid kommer att bli tvungna att antingen minska fiskeansträngningen med 50 %⁹⁷ eller minska fiskeansträngningen så att ålfångsten minskas med minst 50 %⁹⁸ (Europeiska Unionen, 2007).

Folke på Fiskeriverket berättar att myndigheten just nu arbetar med Sveriges förvaltningsplan av ålen. I förvaltningsarbetet kan 2008 ses som ett mellanår, eftersom inga nya restriktioner införs⁹⁹. Han berättar att de främst bygger arbetet på forskning från ICES, myndighetens egen forskning samt diskussioner inom rådgivande gruppen. Rådgivande gruppen består av representanter från Fiskeriverket, Länsstyrelser, SFR, SKIFO, Naturvårdsverket, Jordbruksdepartementet samt andra organisationer som har intresse i förvaltningen av ål och ålfiske.

Folke och Filip på Fiskeriverket berättar att förvaltningsplanen kommer att bestå av tre huvuddelar; ålfiske, utsättningar och vattenkraftverk. För ålfiskets del kan förvaltningsplanen medföra större begränsningar av fisket, eventuellt ett totalt fiskestopp. Folke anser att det antagligen blir nödvändigt att begränsa de större ålfiskena istället för

⁹⁶ Dessa faktorer behöver inte tas med om målet kan nås ändå (Europeiska Unionen, 2007).

⁹⁷ Jämfört med den genomsnittliga ansträngningen för 2004-2006 (Europeiska Unionen, 2007).

⁹⁸ Jämfört med den genomsnittliga fångsten för 2004-2006 (Europeiska Unionen, 2007).

⁹⁹ Nya restriktioner, i form av en höjning av minimimåttet, har införts på västkusten.

de mindre. Målet med utsättningar av glasål är att öka blankålens framtida utvandring till Sargassohavet, inte att förbättra och öka ålfiskets ålfångster. Idag köper Sverige in glasål från floden Severn i England och kommer att fortsätta med detta. Engelsmännen anser att mängden glasål i Severn nått *carrying capacity*. Målet med arbetet kring vattenkraftverken är att minska fiskdödligheten i turbinerna och förbättra vandringsvägarna upp och ned i vattendragen. Folke anser att arbetet med att påverka kraftverksbolagen är den svåraste delen inom arbetet med förvaltningsplanen. Han hoppas på att bolagen kan gå med på en frivillig uppgörelse och genom det visa att de verkligen producerar miljövänlig el, som tar hänsyn även till vattenlevande organismer. Folke berättar att det är ekonomin som försvårar arbetet. För bolagen spelar ekonomin en viktig roll. Det kostar stora summor att bygga om eller ta kraftverken ur drift vissa dagar för att underlätta ålens och andra fiskars upp- och nedvandring. I början på 2008 kom myndigheten och kraftverksbolagen överens om att utföra åtgärder kring kraftverken för att underlätta ålens vandring. Det handlar främst om restaurering av vattenvägar, vilket kan medföra vissa tekniska lösningar vid kraftverken (Fiskeriverket d, Internet).

Vidare berättar Folke och Filip att säl och skarv kommer att finnas med i förvaltningsplanen. Dessa två påverkande faktorer kommer inte att ges lika mycket utrymme som fiske, utsättningar och kraftverk. Detta på grund av att man inte anser att sälen är ett stort hot mot ålfisket och brist på vetenskapligt förankrade data rörande skarvens påverkan på ålen. Folke säger att man ”måste kunna bevisa att skarven är ett problem, inte bara påstå det”. Övriga aktörer på nationell nivå ihop med samtliga aktörer på lokal nivå poängterar att i en framtida förvaltning måste förvaltaren, här Fiskeriverket, ta hänsyn till ålfisket, men även skarv, säl och vattenkraft.

5.4.2 Åsikter om framtida förändringar

I intervjuerna har olika förslag på förändringar för att i framtiden kunna utveckla en hållbar förvaltning av ålen lyfts fram. Både lokala och nationella aktörer anser att en förändring eller förbättring krävs på följande punkter:

- Kommunikation
- Forskning om ål
- Restriktioner av ålfisket genom
  - kvoter
  - redskapsrestriktioner
  - ett totalt fiskeförbud
- Gemensam förvaltning av ål inom Europa (se avsnitt 5.4.1)
- Kraftverkens påverkan på ålbeståndet (se avsnitt 5.4.1)

Punkter som endast lyfts fram av lokala aktörer är:

- Förvaltningsarbetet mer på lokal nivå än nationell, central nivå
- Ett fungerande inrapporteringssystem både för yrkesfiskare och husbehovs- och fritidsfiskare.
- Restriktioner av fisket genom
  - minimimått
- Påverkan av skarv och säl på ålbeståndet (se avsnitt 5.4.1)

- Skapa fredningsområden utanför åmynningar¹⁰⁰

Den kommunikation som främst måste förbättras är dialogen mellan Fiskeriverket och fiskare. Lokala aktörer anser att myndighetens dialog med verkligheten måste öka. Erik, egen företagare, anser att det till och med måste etableras en kommunikation mellan lokala aktörer i Karlskrona kommun och Fiskeriverket. Han anser också att tjänstemännen på myndigheten måste ändra sin attityd gentemot fiskarna. De lokala aktörerna lyfter fram att de skulle vilja ha större möjlighet att bidra med kunskap och påverka beslut. Detta är möjligt genom samförvaltning och att arbetet med förvaltningsfrågor tas ner på lokal nivå, till exempel genom att införa de avskaffade Länsfiskenämnaderna. De önskar att Fiskeriverket presenterar mer kunskap och forskning bakom besluten. De skulle också vilja ha större möjlighet att diskutera frågor med Fiskeriverket genom personliga möten. Yngve lägger fram ett förslag att bilda arbetsgrupper, som träffas och diskuterar frågor med myndigheten. I fallet med ålen, finns önskemål om att myndigheten sprider mer information om ålen samt visar vilken kunskap och forskning inom ämnet som finns och bedrivs. Folke på Fiskeriverket anser att en förbättrad kommunikation är en nyckelfråga i en framtida förvaltning, men också att fiskare måste ta myndighetens rådgivning på allvar och inte bojkotta myndigheten och förbjuda dem att göra observationer på fiskarnas båtar. Han berättar att förr hade tjänstemännen på myndigheten ett större kontaktnät med fiskare, som de kunde kontakta och diskutera frågor med. Johan, på Jordbruksdepartementet, anser att det också är viktigt att utreda hur kommunikationen fungerar mellan Länsstyrelser och lokala aktörer.

Restriktioner av ålfisket är en annan faktor som lyfts fram av aktörerna. Kvoter finns inte idag, men många anser att det bör införas för att få en hållbar förvaltning av ålen. Andra kommersiella arter, som torsk och sill har kvoter, så kallade TAC¹⁰¹. Det finns inga fångstbegränsningar för de ålfiskare som idag fått tillstånd att fiska ål. Ifall kvoter införs bör de vara anpassade efter olika kustområden, eftersom fångstperioden varierar mellan olika områden. De redskapsrestriktioner som aktörerna skulle vilja införa är att göra redskapen mer selektiva, alternativt förbjuda vissa redskap. Ryssjor och bottengarn kan göras mer selektiva genom att göra nätmaskorna större. Redskap som eventuellt bör förbjudas är långrevsfisket, som är en mindre selektiv metod och grimgarnsfisket, som påverkar torskbeståndet genom bifångster.

När det gäller en begränsning av ålfisket, syftar majoriteten av de lokala aktörerna till en begränsning av glasålfisket i centrala Europa. Den glasål som fångas, bör användas till utsättningar istället för export till Kina (se bilaga 3). Åsikter finns också om att reglera husbehovs- och fritidsfisket mer, samt de större småskaliga ålfiskena. Som nämndes i avsnitt 5.4.1, anser Fiskeriverket att ytterligare begränsningar inom det svenska ålfisket kan bli aktuellt när förvaltningsplanen träder i kraft under 2009. Johan, tjänsteman på Jordbruksdepartementet, anser att en ytterligare reducering av ålfisket är ett måste för att

¹⁰⁰ Genom att skapa fredningsområden vid åmynningar, kan vandrande fiskarter som ål och lax vandra fritt och inte riskera att bli fångade i nät direkt när de når havet (Muntligt, Sportfiskare).

¹⁰¹ TAC står för Total Allowable Catch

få en framtida hållbar förvaltning av ålen. Vilma på WWF anser, att ur bevarandesynpunkt, bör ett totalt ålfiskestopp införas i hela Europa¹⁰².

En punkt som endast lyfts fram av aktörer verksamma på lokal nivå är att de vill flytta tillbaka förvaltningsarbetet till lokal nivå, som det var tidigare med länsfiskenämnaderna. Leif, före detta fiskeridirektör på Länsstyrelsen i Blekinge Län, anser att om vissa delar av dagens förvaltningsarbete och beslutsprocesser sker på lokal nivå istället för på nationell nivå, finns det en möjlighet att förvaltningen kommer i takt med verkligheten. Idag när besluten tas på nationell nivå av en central myndighet, tas de långt ifrån de som drabbas av dem och de ligger i otakt med utvecklingen av naturresursen.

---

¹⁰² Organisationen tror att detta kan bli svårt, eftersom kontrollen av fisket fungerar olika i länderna.

6 Diskussion

Fallet med ålfiskeförbudet är inget unikt med dagens fiskeförvaltning. Aktörer verksamma på lokal nivå har ofta andra åsikter är beslutande myndigheter angående beståndsstorlek etcetera och har litet förtroende för tjänstemännen på myndigheten. Det som är unikt med ålen, jämfört med andra kommersiella arter är att förvaltningsarbetet precis har startat. Innan ålfiskeförbudet infördes fanns det ingen förvaltning, trots att forskare visat att beståndet minskat drastiskt under flera år.

Åsikter rörande ålfiskeförbudet och dagens förvaltning av ål och ålfisket skiljer sig mellan lokala och nationella aktörer. För befolkningen i Karlskrona skärgård har ålfisket alltid haft stor betydelse. När ålfiskeförbudet infördes 1 maj, 2007 var skärgården i uppror mot Fiskeriverkets beslut och ifrågasatte det. Majoriteten av de lokala aktörerna är emot ålfiskeförbudet och anser att Fiskeriverket inte bedriver någon förvaltning av ålen genom att införa ett förbud. De anser att ålfiskeförbudet börjar i fel ände i fiskenäringen, det vill säga att de som fiskar minst förbjuds att fiska, medan de som fiskar mest får fortsätta. Förbudet har medfört att antalet ålfiskare minskat drastiskt och många är nu oroliga över att skärgården kommer att bli mindre levande. Skärgårdsbefolkningen är mycket angelägen om att skärgården och dess naturresurser ska bevaras för framtida generationer. Fiskeriverket och andra aktörer på nationell nivå är mer positivt inställda till ålfiskeförbudet och ser förbudet som ett steg mot en svensk förvaltning av ålen. Ålfiskeförbudet är en nödvändighet, för att kunna bevara naturresursen ål och för att det i framtiden ska existera ett småskaligt fiske i Sverige. Samtliga aktörer har därmed ett långsiktigt perspektiv i en förvaltning av naturresursen ål. Trots ett gemensamt mål ifrågasätter lokala aktörer Fiskeriverkets beslut.

Det kan tyckas att skärgårdsbefolkningens åsikter går isär. Å ena sidan är de angelägna om att bevara ålen för framtiden, men å andra sidan anser de att förbudet och dagens förvaltning av ål och ålfiske inte är bra. Fiskare av olika kategorier är inte emot en förvaltning av ålen, vilket de visar genom att de vill bevara arten trots att det nu drabbar dem på ett negativt sätt. Fiskare värnar om fiskbestånden i havet, vilket kan beskrivas med följande citat, ”ingen som ska leva på fisket sågar på den grenen man sitter på utan är mån om att det ska finnas fisk nu och i framtiden”¹⁰³. Att de lokala aktörerna är emot förbudet beror främst på att ålfiskeförbudet är ett i raden av många förbud och restriktioner som drabbat det hårt kontrollerade småskaliga fisket. De anser att förbudet börjar i fel ände av fiskerinäringen och att ett isolerat beslut i Sverige, som endast drabbar svenska ålfiskare, inte kommer att få någon större effekt på ålbeståndet. Bland de lokala aktörerna finns också en rädsla att ålfisket kommer att dö ut, eftersom det inte finns någon garanti för att det kommer att vara möjligt att bedriva ett ålfiske i framtiden¹⁰⁴. Ålfisket har även varit en möjlighet till en biinkomst för yrkesfiskare och privatpersoner,

---

¹⁰³ Muntligt, lokal aktör.

¹⁰⁴ På grund av ålens unika och speciella livscykel tar det mycket lång tid innan dagens förvaltningsåtgärder ger resultat och mängden glasål och blankål som når Europa respektive Sargassohavet förhoppningsvis ökar. Det kommer därmed att ta lång tid innan det kan ses ifall ett ålfiske är möjligt igen.

och många anser att ålfisket är en av få friheter som funnits kvar inom fisket. För skärgårdsbefolkningen har ålfisket varit en frihet, en rättighet och en social aktivitet av stor betydelse. Rättigheten att fiska ål och att bruka sitt egna vatten (för dem som är ägare till enskilt vatten) har nu tagits bort.

För ålfiskare och andra lokala aktörer i Karlskrona har införandet av ålfiskeförbudet varit droppen som fått bägaren att rinna över. Många av aktörerna inom ålfisket i Karlskrona skärgård säger att de är trötta på att Fiskeriverket tar beslut, där lokala aktörer inte har möjlighet att påverka och bidra med kunskap. Enligt Fiskeriverket har dock samtliga aktörer inom den svenska fiskerinäringen goda möjligheter att, via ett telefonsamtal, förmedla sin kunskap till myndigheten. Detta är många av de lokala aktörerna medvetna om, men de har känslan av att Fiskeriverket redan har bestämt utgången av diskussionen och inte tar hänsyn till det som framförs. Enligt de lokala aktörerna visar många tjänstemän på myndigheten litet intresse för aktörens kunskap och liten förståelse för aktörens situation. Om detta kopplas till definitionen för att kommunicera i Hallgren & Ljung (2005)¹⁰⁵, så visar det sig att de olika aktörerna inte kommunicerar med varandra trots att det ständigt förekommer samtal mellan dem. Det förekommer ett samtal, men inget utbyte, eftersom aktören/aktörerna inte lyssnar på eller har förståelse för varandra. Däremot är båda sidor måna om att framföra sina åsikter, det vill säga tala och göra sig förstådd inför den andra parten. Grunden till detta kan ligga i att många av de lokala aktörerna har en bestämd åsikt om tjänstemännen på Fiskeriverket och saknar förtroende för dem, men även tvärtom. En avsaknad av förtroende för varandra grundlägger för en konflikt och ett förhållningssätt gentemot varandra som inte förbättrar situationen.

Dagens situation kring kommunikationen inom fiskeriförvaltningen påverkar förvaltningsarbetet negativt. De aktörer som påverkas av besluten kring förvaltningen har svårt att acceptera besluten och efterlevnaden av besluten blir låg. I Hallgren & Ljung (2005) poängteras att kommunikationen är av stor betydelse i frågor rörande miljö och naturresurser och framgången av naturresurshanteringen beror på hur väl kommunikationen fungerar. I Píriz (2005) beskrivs hur förvaltningen av fisk försvåras av olika faktorer, som beror mycket på naturresursens beskaffenhet. Om samtidigt kommunikationen mellan aktörer, som är delaktiga i förvaltningen, inte fungerar, hur ska då en framgångsrik och lyckad förvaltning av naturresursen fisk kunna bedrivas?

När det gäller ålfiskeförbudet är det svårt för en utomstående att sätta fingret på var i kommunikationskedjan det brister och därmed medfört att dagens situation uppstått. De lokala aktörerna har liten förståelse för beslutet, den kunskap som ligger bakom och lyfter fram förbudets brister. Samtidigt har Fiskeriverket gjort ett väl genomarbetat bakgrundsmaterial till förbudet. I bakgrundsmaterialet beskriver och diskuterar Fiskeriverket de brister som de lokala aktörerna påpekar. Detta borde medföra att förståelsen för beslutet bland berörda aktörer är större eller blundar man för fakta eftersom de strider mot personliga åsikter?

---

¹⁰⁵ Att kommunicera är ”något som sker som ett utbyte mellan människor, inte något som en människa gör med någon annan” och att ”kommunikation bygger på ömsesidighet” (Hallgren & Ljung, 2005).

Myndigheter och organisationer har fått remiss med bakgrundsmaterial utskickat till sig, och finns representerade i Fiskeriverkets rådgivande grupp, där ålfiskeförbudet diskuterats. Så här borde inte det finnas brister i kommunikationen mellan aktörer. I nästa steg i kommunikationskedjan, där information distribueras från myndigheter och organisationer på regional/lokal nivå till berörda lokala aktörer, är risken störst att kedjan brustit. Fiskeriverket litar på att detta steg sker, men kan kvalitén av informationsflödet här kan påverkas av personliga åsikter, trots att detta inte är tillåtet. En faktor som påverkat informationsflödet av remiss och bakgrundsmaterial till ålfiskeförbudet i Karlskrona skärgård är att majoriteten av ålfiskarna inte tillhör någon organisation, utan bedriver ett husbehovsfiske av ål, ibland på eget vatten. Dessa fiskare är okända för myndigheterna och en remiss och dess bakgrundsmaterial når därmed inte ut till dem. Frågan är om förståelsen för Fiskeriverkets förbud hade varit större om samtliga aktörer inom ålfisket hade fått tillgång till bakgrundsmaterialet? Samtidigt ställs frågan varför de som fått tillgång till remissen visar lite förståelse för förbudet och är emot det? Detta kan säkert bero på en mängd olika saker, som egen intresse och att aktören inte alltid litar på de fakta som Fiskeriverket hänvisar till.

En sak som förvånar när det gäller förvaltningen av ål, är att det tidigare inte funnits någon förvaltning. Än idag är inte förvaltningen 100 procentig, eftersom Sverige och andra länder inom EU just nu arbetar med en förvaltningsplan för arten. Åsikten har varit att ålbeståndet är stabilt och ålfisket har därmed fått sköta sig självt¹⁰⁶. Detta kan jämföras med andra kommersiella arter, där reaktioner från allmänheten uppkommit under ett tidigare skede och restriktioner införts. Trots detta har forskare uppmärksammat frågan under flera decennier utan att få gensvar på högre, beslutande nivå. Hade detta varit fallet om ålen hade varit ett rart landlevande djur, som allmänheten kunnat se under en promenad i skogen? Svaret på frågan är antagligen nej. Lövin (2007) menar att hade människan kunnat se vad som händer under havsytan, i likhet med det hon kan se som händer med naturresurser på land hade frågorna förmodligen uppmärksamats tidigare av allmänheten. Ål och andra fiskarter får också mindre uppmärksamhet av allmänheten, jämfört med många andra djur. De har utseendet emot sig. Jämför ett rådjur med en ål, eller en delfin med en ål (Lövin, 2007). Vilket djur faller människan i smaken utseendemässigt och skulle därigenom inbringa mest pengar i en insamlingskampanj? Det är nog inte av en slump som söta djur väljs för marknadsföringen av en kampanj.

En annan anledning till att ålfrågan och även andra fiskefrågor inte uppmärksammas kan bero på att de under lång tid har varit lågprioriterade nyheter och därmed medfört ett lågt intresse bland politiker och en uppgivenhet hos forskare och tjänstemän, insatta i situationen med att försöka förändra. Detta kan ha påverkat arbetet med fiskeriförvaltningen på hög politisk nivå. Intresset är lågt för att engagera sig i ett fiskeriutskott. Det anses vara mer intressant att engagera sig i frågor rörande landmiljöer än havsmiljöer. Det hade varit lättare att väcka opinion om fisken inte setts som en själlös individ (Lövin, 2007). Samtidigt erbjuder många ekosystem i havsmiljö ett stort djur- och växtliv, där människan vid ett besök har mycket större chans att uppleva många olika levande djur på nära håll jämfört med ett besök i en landmiljö. En lyckad fiskeförvaltning

---

¹⁰⁶ Intressant att denna åsikt finns bland naturresursförvaltare om en resurs som nyttjades på ett okontrollerat sätt.

handlar inte bara om förändring av kommunikationen mellan olika aktörer, utan antagligen också om att förändra politikernas och allmänhetens syn på vattenlevande organismer och börjar se värdet av de ekosystem som finns under vattenytan.

I intervjuerna har aktörerna lyft fram olika faktorer i förvaltningen, som de anser behöver förbättras för att kunna utveckla en hållbar förvaltning av ålen i framtiden¹⁰⁷.

Kommunikationen lyfts fram som en nyckelfråga och en lokal aktör påpekar att en kommunikation mellan alla aktörer måste etableras. Lokala aktörer vill att förvaltningsarbetet av fisk och fiske sker mer på lokal och regional nivå än på nationell och hänvisar till Länsfiskenämnaderna, som fanns fram till 1989. Många av de lokala aktörerna önskar att de kan vara mer delaktiga i beslutsprocesser och förvaltningsarbete och få möjlighet att framföra sina åsikter, kunskaper och erfarenheter. Detta var möjligt när Länsfiskenämnaderna existerade. Utifrån detta och andra punkter som lyfts i kapitel 5.4.2 kan det konstateras att en möjlig framtida förvaltningsmetod är samförvaltning. Fiskeriverket har infört samförvaltning av fisket på olika områden i Sverige, dock inte i Blekinge. I en samförvaltning delar myndigheter och berörda aktörer/intressenter på ansvaret av förvaltningen. Det är ett organiserat samarbete och deltagande aktörer arbetar tillsammans för att uppnå uppsatta mål (Píriz, 2005). En art som ålen, som har långt mellan uppväxt- och lekområden, kan vara svår att förvalta lokalt och även nationellt. Den kräver en samförvaltning där aktörer från lokal till internationell nivå samarbetar. EU har nu tagit första steget mot en internationell samförvaltning av ålen inom EU genom att införa en Ålförordning (se kapitel 5.4.1 och bilaga 4). Nu är det upp till varje medlemsstat att arbeta fram en förvaltningsplan. Här skulle det varit möjligt att utveckla en samförvaltning, vilket försvåras eftersom Fiskeriverket arbetar mot deadlines, som medför sanktioner om de inte följs.

Att förändras dagens situation, med avseende på kommunikationen mellan aktörer, skulle nog ta för lång tid. Det kan i så fall vara aktuellt att börja arbeta med kommunikationen redan nu, men att en samförvaltning på nationell nivå utvecklas på längre sikt. Denna samförvaltning bör anpassas till varje geografiskt område, eftersom det finns stora variationer och en generell samförvaltning skulle nog inte uppfylla syftet. I en samförvaltning blir samarbete och kommunikation mellan aktörer på lokal, regional och nationell nivå en nödvändighet och samtidigt har samtliga aktörer möjlighet att diskutera frågor tillsammans och ta del av varandras kunskap och erfarenhet. Jämfört med idag, så betyder detta att både lokala och nationella aktörer kommer att behöva förändra inställning och attityd gentemot varandra och börja kommunicera. Båda sidor måste vara beredda på förändring av dagens situation och inte bara se till sina personliga intressen, om de nu tror att samförvaltning är en framtida lösning. Fiskeriverket bör ta emot den lokala ekologiska kunskap och traditionella kunskapen som finns och lokala aktörer ta emot Fiskeriverkets forskning. En kombination av dessa tre delar kan bygga upp en förvaltningsplan, som båda sidor varit med att ta utveckla. Här måste även samarbetet mellan SFR och Fiskeriverket förbättras jämfört med idag. En samförvaltning kan ”tvinga” fram samtal och möten mellan aktörer. De olika aktörerna måste lyssna och förstå, samt göra sig förstådda först då uppstår en fungerande kommunikation. Idag är

---

¹⁰⁷ Många av dessa faktorer är även betydelsefull i förvaltningen av andra fiskarter.

samtliga parter främst intresserade av att hävda sina personliga åsikter som gynnar dess personliga intressen.

Detta kan nog anses vara en naiv bild av förvaltning och kommunikation. Men i alla sammanhang är en äkta kommunikation en absolut nödvändighet för att det ska fungera. Känslan är att detta är en faktor som hoppats över i förvaltningen av naturresurser genom historien och tillståndet för många naturresurser har utvecklats till ett tillstånd som inte är önskvärt. Det är fascinerande att människan som kan bota en mängd olika sjukdomar och göra de mest omöjliga uppfinningar inte kan bevara de resurser som finns. Resurserna behöver inte tillverkas utan finns naturligt och är möjliga för oss att bruka med ett sunt förnuft.

I dagens förvaltning av ål och andra fiskarter återstår många frågor att besvara. En viktig fråga att undersöka vidare är hur dagens fiskeripolitik och förvaltning egentligen fungerar. Inte bara när det gäller ål, utan även andra arter, sätter myndigheter in restriktioner på ett stadium när beståndet är nära att utrotas. Myndigheter tillåter till exempel fiskeaktiviteter fram till dess att media uppmärksammar dem. Efter det, när allmänheten fått kännedom om vad som pågår, införs restriktioner. Vad är det egentligen som styr fiskeripolitiken? Kultur, ekonomi eller forskning? I Lövin (2007) anses att kulturen kring fisket har styrt mycket av fiskepolitiken. I fallet med ålfisket så kan detta vara en anledning till att frågan inte uppmärksammas. Viljan att bevara en kultur har vägt tyngre än att bevara en art. Samtidigt finns i Lövin (2007) exempel på fall där en industrialisering av fisket tagit död på en kultur.

Hur man än vrider och vänder på frågor inom fiskepolitiken och förvaltningen uppstår *status quo* och möjligheten att finna det rätta svaret på en fråga är liten. Å ena sidan har kulturen styrt politiken, men samtidigt har politiken medfört att jakt- och fiskekulturer dött och dör ut. Känslan är att den enda lösningen är att radera ut all tidigare förvaltning och politik och börja om från början med allt arbete inom fiskeförvaltningen.

7 Slutsats

I Sverige har det tidigare inte förekommit någon förvaltning av naturresursen ål, trots att forskare sedan mitten av 1900-talet uppmärksammat frågan. Det ålfiskeförbud som infördes i Sverige från och med första maj 2007 är steg ett mot en förvaltning av arten och utvecklades till att bli ett av de mest ifrågasatta beslut Fiskeriverket tagit. Det förekommer en tydlig oenighet mellan aktörer inom ålfisket. Aktörernas åsikter kring ålfiskeförbudet och dagens förvaltning skiljer sig tydligt åt. De nationella aktörerna är positivt inställda till förbudet, medan de lokala är mer negativt inställda. Båda sidor är dock väldigt måna om att bevara ålfisket och ålen för framtida generationer.

Åsikterna går även tydligt isär när kommunikationssituationen diskuteras. Dialogen fungerar bra mellan aktörer på nationell nivå och mellan aktörer på lokal nivå, men mellan nivåerna fungerar inte kommunikationen (i alla fall inte i detta fall). Det finns olika anledningar till att kommunikation inte fungerar, till exempel attityd och inställning hos de olika parterna visar gentemot varandra vid samtal. Det beror också på att aktörerna framhåller sin kunskap som den rätta och inte accepterar annan kunskap som presenteras och att olika aktörer inte har förtroende för varandra. I Karlskrona skärgård är ålfisket mindre organiserat jämfört med andra områden, vilket medför att det är svårt för myndigheter att kontrollera fisket och få en överblick över det ålfiske som bedrivs samt nå ut med information till samtliga lokala aktörer inom ålfisket.

Samtliga aktörer lyfter fram kommunikationen som en faktor som behöver förbättras i en framtida förvaltning. En möjlig framtida förvaltningsmetod är samförvaltning, som förutsätter ett samarbete och dialog mellan aktörer från olika nivåer i fiskenäringen. Här måste de olika aktörerna lyssna på varandra och inte enbart se till egna intressen och ha inställningen att ens personliga åsikter är de enda rätta!

Referenser

Publicerat

Andersson, B., Andersson, S., Nilsson, M. & Lundin, B. 1995. *Fiskare berättar. Om fisket i östra Blekinge*. Karlskrona.

Berglund, H. 1968. Långöra – Lotsarnas ö. *Blekingeboken 1968*, Årgång 46.

Europeiska Gemenskapernas Kommission. 2003. Utarbetande av gemenskapens handlingsplan för förvaltning av europeisk ål. *Meddelande från Kommissionen till Rådet och Europaparlamentet*. KOM(2003) 573 slutlig.

Europeiska Kommissionen. 2001. *EU-fokus på kustområden*. ISBN: 92-894-1157-0.

Europeiska Unionen. 2007. *RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 1100/2007 av den 18 september 2007 om åtgärder för återhämtning av beståndet av europeisk ål*. Europeiska unionens officiella tidning.

Fiskeriverket. 2001. *Småskaligt kustfiske och insjöfiske- en analys*. Göteborg: Göteborgs Länsstryckeri AB. (Kustfiskerapport)

Fiskeriverket. 2005a. *Situationen beträffande arbetet med att minska skador och bifångster av säl och skarv. Strategi för problemens långsiktiga hantering*.

Fiskeriverket. 2005b. *Kartläggning av för skarvskador speciellt utsatta fisken och skarvens effekter på ekosystemet (delrapport)*.

Fiskeriverket. 2006a. Föredragningspromemoria. Fiskeriverket 30 november.

Fiskeriverket. 2006b. *Remiss, Förslag till ändring i Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:36) om fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön och Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:37) om fiske i sötvattensområdena*.

Fiskeriverket. 2006c. *Remissammanställning från Fiskeriverket. Sammanställning av remissyttranden gällande Förslag till ändring i Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:36) om fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön och Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:37) om fiske i sötvattensområdena*.

Fiskeriverkets författningssamling. 2007a. *Fiskeriverkets föreskrifter om ändring i föreskrifterna (FIFS 2004:37) om fiske i sötvattensområdena*. Fiskeriverket. ISSN 1102-6081.

Fiskeriverkets författningssamling. 2007b. *Fiskeriverkets föreskrifter om ändringar i föreskrifterna (FIFS 2004:36) om fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön*. Fiskeriverket. ISSN: 1102-6081.

- Gillham, B. 2000. *Case Study Research Methods*. London: Continuum.
- Gärsgård, I. (red). 1985. *Ål, från Sargasso till gillesbord*. Ystad.
- Haglund, H. & Lennartsson, T. 1990. *Fiskevattnet som resurs*. Kalmar.
- Hallgren, L. & Ljung, M. 2005. *Miljökommunikation*. Lund: Studentlitteratur.
- Jungstahl, H. 1988. *Blekingefiskarna*. Karlskrona: Blekinge Läns Museum.
- Kvale, S. 1997. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur.
- Länsstyrelsen Blekinge Län. 2007. *Rapport från förstudien om bildande av biosfärområde "Blekinge skärgård med kust"*.
- Lövin, I. 2007. *Tyst hav. Jakten på den sista matfischen*. Stockholm: Ordfront förlag.
- Michanek, G. & Zetterberg, C. 2008. *Den svenska miljörätten*. 2:a upplagan. Uppsala: Iustus Förlag AB.
- Mohlin, L (red). *Fisket på sydkusten, En studie av fiskenäringen i Blekinge och Skåne län*. Rapport 2002:29. ISSN: 1402-3393.
- Naturvårdsverket. 2003. *Förvaltningsplan för mellanskarv och storskarv*. ISBN 91-620-5261-6-X, ISSN 0282-7298.
- Neuman, E. & Píriz, L. 2000. Svenskt småskaligt kustfiske- problem och möjligheter. *Fiskeriverket rapport 2000:2*.
- Neuman, E., Bruckmeier, K., Laikre, L., Nilsson, P., Palm, S., Ryman, N., Thoresson, G. & Ulmestrand, M. 2004. *Lokal fiskeriförvaltning vid svenska kusten- biologiska och samhälleliga förutsättningar*. HERS SUCOZOMA- Report 2004:4. ISSN: 1403-8226.
- Nilsson, N J. 1957. Blekingsk fiskarkultur. *Blekingeboken 1957*. Karlskrona.
- Píriz, L. 2005. *Praktiskt samtal om samförvaltning av fiske*. Göteborg.
- Saulamo, K., Andersson, J. & Thoresson, G. 2001. *Skarv och fisk vid svenska Östersjökusten*. ISSN: 1404-8590.
- Sjöstrand, L. *Ålbottengarnsfiske i Truseryd, östra Blekinge*.
- Söderqvist, T. Hammer, M. & Gren I-M. 2004. *Samverkan för människa och natur. En introduktion till ekologisk ekonomi*. Lund: Studentlitteratur.

Westerberg, H. & Lagenfelt, I. 2007. *Ålteleometri. Vandrande ål och växelströmskablar på havsbotten.*

Wickström, Håkan. 2005. Anguilla Anguilla-ål. Faktablad, Artdatabanken.

Opublicerat

Eriksen, H. Hur många ålfiskeredskap finns det i Blekinges sydöstra skärgård.

Wickström, H. 2006. *Eel (fishries) management in Sweden.*

Personliga meddelande

Eriksen, H. E-post, 2008-04-17.

Lundgren, U. E-post, 2008-01-11.

Hemsidor

Blekinge Läns Tidning, BLT. Unga ålfiskare drömmer om en framtid för yrket. [online] (2007-10-19, uppdaterad 2007-11-21) Tillgänglig:
[http://www.blt.se/nyheter/solvesborg/unga-alafiskare-drommer-om-en-framtid-for-yrket\(328716\).gm](http://www.blt.se/nyheter/solvesborg/unga-alafiskare-drommer-om-en-framtid-for-yrket(328716).gm) [2007-10-19]

Europa- EU:s webbportal. Ordlista, Proportionalitetsprincipen. [online] Tillgänglig:
http://europa.eu/scadplus/glossary/proportionality_sv.htm [2008-04-11]

Fiskeriverket (a). Modeller av ålens populationsdynamik som stöd för förvaltning och återhämtning av den europeiska ålen. [online] (2007-03-05) Tillgänglig:
<http://www.fiskeriverket.se/sidorutanformenyn/allaprojekt/sjo/almodeller.4.1e7cbf241100bb6ff0b8000109.html> [2007-12-14]

Fiskeriverket (b). Ålfrågan ur ett svenskt perspektiv. [online] (2007-02-16) Tillgänglig:
<http://www.fiskeriverket.se/sidorutanformenyn/allaprojekt/ovriga/alfraganurettsvensktperspektiv.4.5994f41e110b6bbe5b680001322.html> [2007-12-14]

Fiskeriverket (c). Kraftfulla åtgärder för att rädda det europeiska ålbeståndet. [online] (2007-02-16) Tillgänglig:
<http://www.fiskeriverket.se/arkiv/nyhetsarkivpressrum/pressinformation/5.5994f41e110b6bbe5b680001310.html> [2007-12-14]

Fiskeriverket (d). Fiskeriverket överens med kraftindustrin. [online]. (2008-02-08) Tillgänglig:
<http://www.fiskeriverket.se/sidorutanformenyn/reportage/fiskeriverketoverensmedkraftindustrin.4.323810fc116f29ea95a80001360.html> [2008-02-11]

Fiskeriverket (e). Småskaligt fiske kan bestå trots ålförbud. [online] (2007-02-20)
Tillgänglig: <http://aktuellt.fiskeriverket.se/SottOchSalt/Article.asp?ArticleId=88> [2007-12-14]

ICES. Eel stocks dangerously close to collapse. [online] Tillgänglig:
<http://www.ices.dk/marineworld/eel.asp> [2007-10-03]

Jägarförbundet. Detaljerat om storskarv. [online] (2005-09-06) Tillgänglig:
<http://www.jagareforbundet.se/viltvetande/artpresentation/storskarvforsta.asp> [2008-04-17]

Länsstyrelserna. Länsstyrelserna. Vad gör vi och för vem. [online]. Tillgänglig:
http://www.lst.se/NR/rdonlyres/7B612565-5CF2-4CCC-9340-CB246310614C/0/lansstyrelserna_vad_vi_gor.pdf [2008-04-10]

Regeringskansliet. Den gemensamma fiskeripolitiken. [online]. (Publicerad 2006, uppdaterad 2008). Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/6419/a/72827> [2007-09-28]

SKIFO. Blekinge Kust- och Skärgårdsförening. [online]. Tillgänglig:
<http://web.telia.com/~u42317375/blekinge.html> [2008-04-09]

Statistiska centralbyrån. Det yrkesmässiga fisket i sötvatten 2006. [online]. Tillgänglig:
http://www.scb.se/templates/tableOrChart_28137.asp [2008-01-10]

Wikipedia. Snowball sampling. [online] (2008-01-17). Tillgänglig:
http://en.wikipedia.org/wiki/Snowball_sampling [2008-04-11]

Yrkesfiskarna.se. Om SFR. [online]. Tillgänglig: <http://www.yrkesfiskarna.se/omsfr.asp> [2008-01-11]

Bilagor

Bilaga 1

Ålfiskeredskap

I Blekinge skärgård har ålfisket präglats av ålderdomliga metoder och stor variationsrikedom (Gärsgård, *et.al*, 1985). Enligt Eriksen (opublicerad) har det i Karlskrona skärgård använts 25 olika redskap inom ålfisket.

Dessa är:

- Narvepik
- Mete*
- Ålkrok m räka, tobis eller sill*
- Ålkista i åar
- Ålastrut i åar av ene
- Stenpir i åar m fångehus.
- Enkel småryssja satt mot land
- Parryssja enkel eller flera*
- Storryssja med eller utan genarm satt mot land.
- Broryssja
- Lanor för å och älvfiske
- Pålade bottengarn*
- Flytbottengarn
- Grimgarn
- Ålnot
- Harka för gräsbotten
- Ljuster för blötbotten* (Figur 4)
- Nubba för hårbotten
- Nubba för sandbotten
- Ljuster för ”kavring” eller starkt beväxt botten*
- Ålasax enkel blötbotten
- Ålasax dubbel blötbotten
- Ålasax enkel hårbotten
- Ålasax dubbel hårbotten
- Ålkikare

Här följer beskrivningar av några metoder (markerade med * i listan).

En av de enklare metoderna är ålfiske med rev och krok. Detta fiske var främst avsett för pojkar i tonårsåldern. Krokarna agnades med mask, räkor eller tobis (Berglund, 1968). Mete efter ål har varit ett moment inom sportfisket¹⁰⁸.

Ryssjor och hommor användes främst för att fånga gulål respektive blankål. Redskapen är väldigt lika varandra i utseende och i principen för fångstsättet (Nilsson, 1957).

---

¹⁰⁸ Muntigt, lokal aktör

Ryssjor finns som land- och parryssjor. Parryssjorna kom under 1960-talet och är effektivare än landryssjorna¹⁰⁹. Användningen av parryssjor ökade drastiskt och nådde sin kulmen under 1970-talet och var mycket stort under den närmaste tiden. På 1980-talet fanns totalt 50 000 parryssjor. Till slut hade redskapen blivit för många och beståndet hårt överfiskat, så att ålfisket med parryssjor inte längre var lönsamt (Gärsgård, *et.al*, 1985).

Ålfiske med hjälp av ljuster var en av de primitivaste fångstmetoderna. En mängd olika sorters ljuster har utvecklats och tillverkats och anpassats efter havsbottens egenskaper (mjuk- eller hårbotten), se figur 4.

Figur 4 visar ett blötbottenljuster. Ljustret har 6 levar och kallas för sexlevajärn. Tillverkades 1950 på Sturkö av smeden Viking Ramberg (Eriksen, personligt meddelande 17 april, 2008).

Ljustring efter ål gjordes både under dagen och natten, samt året runt. Nattetid användes någon form av ljuskälla, så kallat ljuse. Först användes ved och senare olika sorters lyktor och lampor, fotogen-, karbid- och gaslyktor (Nilsson, 1957; Berglund, 1968). Ljustring med ljuse har förekommit under mycket lång tid. Metoden omtalas i medeltida landskapslagar (Gärsgård, *et.al*, 1985). En metod som användes var blindhuttning efter ål. På vintern gjordes detta genom små hål, som högs ut ur isen och sedan högg man med ljustret ned i botten efter ett visst mönster. Detta fiske var av stor betydelse för fiskarna under vintern (Nilsson, 1957; Berglund, 1968). De ljuster som användes i Karlskrona skärgård hade mellan 5 och 10 levar. Antalet levar beror på om ljustret skulle användas till blindljustring, från is eller båt, eller till nattljustring, med lyse eller skrä och kikare för huttnings i dagsljus¹¹⁰. Fiske med ljuster förbjöds år 1954, eftersom fisket ansågs vara djurplågeri. Fiskarna i Blekinge fick dispens och tilläts att använda ljuster till och med år 1979 (Gärsgård, *et.al*, 1985).

Andra redskap som använts inom ålfisket är grimgarn, narv, harka, ålkupor, ålsax och åltång (Nilsson, 1957; Berglund, 1968). (Figur 5)

¹⁰⁹ Muntligt, lokal aktör

¹¹⁰ Eriksen, personligt meddelande 17 april, 2008

Figur 5 visar två ålfiskeredskap. Till vänster en ålkupa och till höger en ålsax. Ålkupan är gjord av ene och användes främst vid ålfiske i åar, men även i havet. Ålsaxen är en dubbelsax som främst användes på blötbotten (Eriksen, personligt meddelande, 17 april, 2008).

1920 introducerades ålbottengarnet. Bottengarnsfiske efter ål är det effektivaste ålfisket och andra metoder trängdes undan. Redskapet var dyrt och gav därmed bottengarnsfiskaren höjd status. Många fiskare samarbetade med bottengarnsfisket, vilket var nödvändigt eftersom redskap och båtar var stora, krävde mycket arbetskraft och var dyra. Ett bottengarn kostade år 1930, 1000 kronor. Ålfiske med bottengarn utvecklades snabbt. 1938 fanns 381 ålbottengarnsfiskare i länet och totalt brukades 410 stycken bottengarn. Användningen var koncentrerad till Listerlandet, i länets västra del och till länets östkust (Jungstahl, 1988; Nilsson, 1957; Mohlin 2002; Sjöstrand). I Karlskrona skärgård, bedrevs bottengarnsfiske på Långören och Ungskär¹¹¹. Bottengarnsfisket bedrevs under sensommaren och hösten. Övriga delar av året användes till översyn och lagning av garnen samt slå i och ta upp pålarna, som garnen sattes fast vid (Andersson, *et.al*, 1995). Bottengarnsfisket och annat fiske förbättrades och effektiviserades ytterligare på 1950-talet när fiskeredskap tillverkade av syntetiska material kom, såsom nylon och terylen. De nya materialen gjorde garnen tåligare och lättare och de behövdes inte tas upp för torkning. Tidigare användes garn av bomull, som tjärades (Andersson, *et.al*, 1995; Mohlin, 2002). Dessa kunde inte vara ute i vattnet för länge, utan att förstöras¹¹². Bottengarnsfisket upphörde under 1950- och 60-talen på grund av minskning av fångst och gamla, utslitna redskap (Andersson, *et.al*, 1995).

¹¹¹ Muntligt, lokal aktör

¹¹² Muntligt, lokal aktör

Bilaga 2

Intervjuguiden

Frågorna i intervjuguiderna anpassades efter varje aktör/grupp av aktörer.

Förklaring av förkortningar:

Lst: Länsstyrelsen

FV: Fiskeriverket

NV: Naturvårdsverket

JD: Jordbruksdepartementet

Intervjuguide för lokala aktörer (bortsett Sportfiskare och Länsstyrelsen).

Beskrivning av fisket i Karlskrona skärgård:

- Berätta om fisket för 50 år sedan.
- Har det förändrats med tiden? Hur?
- Berätta om fisket idag.
- Kommer ålfiskeförbudet att få några konsekvenser för:
  - Dig som fiskare
  - Fisket i Karlskrona skärgård
  - Området (näringsliv, turism)?

Förvaltning av ål:

- Hur ser du på dagens förvaltning av ål?
- Vad säger du om tillståndet för dagens ålbestånd?
- Hur reagerade du på beslutet om ålfiskeförbud?
- Hur fick ni information om beslutet?
- Vad anser ni om beslutet?
- Bakgrundsfakta till åsikter?
- Var kommer bakgrundsfakta ifrån? (historier, forskning)
- Hade ni möjlighet att överklaga och hur fick ni information om det?
- Bakgrundsfakta/kunskap till att överklaga? Tidsperspektiv i förvaltningen?

Kommunikation

- Hur tycker du kommunikationen fungerar mellan: (Dvs vad är bra/dåligt? Finns det någon typ av hinder i kommunikationen? Hur blir ni bemötta av myndigheter? Inrapporteringssystem?)
  - Fiskare och kommunen
  - Fiskare och Lst
  - Fiskare och FV/regering
- Kan kommunikationen förändras? Hur?

Framtiden

- Vilken förvaltning av ål anser du är en hållbar förvaltning för framtiden?
  - Förvaltningsmetod (lokal förvaltning, samförvaltning, biosfärområde annat)

- Småskaligt/Storskaligt fiske
- Redskap
- Kommunikation och inrapporteringssystem
- Socioekonomiskt (fiskare, samhället, näringsliv)
- Möjlighet att påverka och bidra med kunskap
- Kvoter
- Minimimått
- Vad behöver förändras jämfört med idag?
  - Kommunikationen?
  - Möjligheten att påverka beslut?
  - Möjlighet att bidra med kunskap?

Fiskeriverket säger att beslutet ska gynna det kustnära småskaliga fisket, vad säger du om det?

Är det viktigt för dig att ålfisket finns kvar för framtida generationer?

Hur påverkar dagens förvaltning ålbeståndet jämfört med den förvaltning du anser är bättre?

Tror du att dagens förvaltning kommer påverka framtiden för Karlskrona skärgård? Hur?

Intervjuguide Sportfiskare

Verksamhet

- Berätta om er verksamhet
  - Målarter
  - Metoder
  - Ålens betydelse
- Förekommer det kontroll av sportfisket?
- Kommer dagens ålfiskeförbud få några konsekvenser på er verksamhet?

Förvaltning och kommunikation

- Hur ser ni på dagens förvaltning av ål?
- Hur tror ni ålfiskeförbudet påverkar dagens ålbestånd?
- Vilket är tillståndet på dagens ålbestånd?
- Bakgrundsfakta till åsikter?
- Hur fick ni information om beslutet av ålfiskeförbudet?
- Hur fungerar kommunikationen mellan sportfiskare och andra fiskare samt olika myndigheter?
- Vilken möjlighet har ni att påverka beslut och bidra med kunskap?
- Framtiden
- För en framtida hållbar förvaltning av ål, vad behöver förändras jämfört med idag?

Intervjuguide Länsstyrelsen

Beskrivning av fisket i Karlskrona skärgård

- Berätta om situationen idag
  - Antalet fiskare och ålder
  - Möjlighet att försörja sig på fisket?

- Antal som fått tillstånd att fiska ål?
- Hur rapporterar de in till FV om fångst/landad fisk?
- Förekommer ägande av enskilda vatten/privata fiskerätter i Karlskrona skärgård? Hur förvaltas dessa och av vem? Hur påverkas dessa av ålfiskeförbudet?
- Kommer ålfiskeförbudet att få några konsekvenser för:
  - Fiskarena
  - Fisket i Karlskrona skärgård
  - Området (näringsliv, turism)?
- Hur sker kontroll av fritidsfiskare? (att de inte fiskar ål)
- Påverkar beslutet om ålfiskeförbud Lst's arbete med att nå miljömål?

Förvaltning av ål:

- Hur ser Lst på dagens förvaltning av ål?
- Vad säger du om tillståndet för dagens ålbestånd?
- Hur reagerade Lst på beslutet om ålfiskeförbud?
- Hur fick ni information om beslutet?
- Vad för bakgrundsfakta/kunskap användes vid remissvar?
- Vilket tidsperspektiv i er förvaltning?
- Vilka möjligheter har du, som fiskekonsulent på Lst, att föra fram din egna åsikter?

Kommunikation

- Hur tycker du kommunikationen fungerar mellan: (Kommunikation, dvs vad är bra/dåligt? Finns det någon typ av hinder i kommunikationen? Hur blir ni bemötta av fiskare/andra myndigheter?)
  - Lst och fiskare
  - Lst och kommun
  - Lst och FV/regering
- Kan kommunikationen förändras? Hur?

Framtiden

- Vilken förvaltning av ål anser du är en hållbar förvaltning för framtiden?
  - Förvaltningsmetod (lokal förvaltning, samförvaltning, biosfärområde annat)
  - Småskaligt/Storskaligt fiske
  - Redskap
  - Kommunikation och inrapporteringssystem
  - Socioekonomiskt (fiskare, samhället, näringsliv)
  - Möjlighet att påverka och bidra med kunskap
  - Kvoter
  - Minimimått
- Vad behöver förändras jämfört med idag?
  - Kommunikationen?
  - Möjligheten att påverka beslut?
  - Möjlighet att bidra med kunskap?

Fiskeriverket säger att beslutet ska gynna det kustnära småskaliga fisket, vad säger du om det?

Är det viktigt för dig att ålfisket finns kvar för framtida generationer?

Hur påverkar dagens förvaltning ålbeståndet jämfört med den förvaltning du anser är bättre?

Tror du att dagens förvaltning kommer påverka framtiden för Karlskrona skärgård? Hur?

Intervjuguide till före detta tjänsteman på Länsstyrelsen

Ålfisket i Karlskrona skärgård

- Berätta om ålfisket i Karlskrona skärgård, förr och nu
  - Småskaligt/Storskaligt
  - Redskap
  - Var fiskar man
  - Var fångsten landas
  - Hur inrapporteringen sker
  - Möjlighet att överleva på ålfisket
- Vilken betydelse hade/har ålen för invånare i Karlskrona skärgård?
  - Ekonomiskt
  - Föda
  - Traditionellt/Kultur
- Kommer ålfiskeförbudet att få några konsekvenser för Karlskrona skärgård, dess fiske och befolkning?
- Berätta om enskilda vatten.
  - Hur länge har de funnits?
  - Vem förvaltar?
  - Vem har rätt till att fiska på dem?
  - Hur de påverkas av ålfiskeförbudet?

Förvaltning av ål

- Hur förvaltades ålfisket innan, när du arbetade?
- Hur är förvaltningen idag jämfört med tidigare?
- Hur ser du på dagens förvaltning av ål?
  - Bakgrundsfakta/kunskap till för/mot argument och tidsperspektiv i förvaltningen
- Har synen på ålfiske och förvaltning av den förändrats med tiden?
  - Bakgrundsfakta/kunskap till för/mot argument och tidsperspektiv i förvaltningen

Kommunikation

- Hur var kommunikationen mellan
  - Fiskare-FV
  - Fiskare-Lst
- När du arbetade? Skillnad mot idag? Bättre eller sämre?

- Finns det något bakåt i tiden som kan ha påverkat dagens situation m.a.p kommunikationen mellan olika grupper?
- Har man gått framåt eller bakåt när det gäller:
  - Förvaltning av ål och andra fiskeresurser?
  - Kommunikationen mellan olika aktörer inom fiske?

Förr fanns det fiskenämnder i varje län.

- När försvann dessa?
- Hur var de uppbyggda?
- Hur fungerade kommunikationen mellan nämnd och fiskare/Lst/FV?
- Vilken möjlighet hade fiskare att bidra med kunskap och påverka?
- Vilken möjlighet hade fiskenämnden att bidra med kunskap och påverka Lst/FV?
- Kan en tillbakagång till en fiskenämnd/län vara en framtida lösning inom fiskeförvaltningen?

Förvaltning

- Hur anser du att man bör förvalta ålen? Dvs hur bör dagens förvaltning förändras?
  - Vad grundar du dina åsikter/kunskap på?

Framtiden

- Vilken förvaltning av ål anser du är en hållbar förvaltning för framtiden?
  - Förvaltningsmetod (lokal förvaltning, samförvaltning, biosfärområde annat)
  - Småskaligt/Storskaligt fiske
  - Redskap
  - Kommunikation och inrapporteringssystem
  - Socioekonomiskt (fiskare, samhället, näringsliv)
  - Möjlighet att påverka och bidra med kunskap
  - Kvoter
  - Minimimått
- Vad behöver förändras jämfört med idag?
  - Kommunikationen?
  - Möjligheten att påverka beslut?
  - Möjlighet att bidra med kunskap?

Fiskeriverket säger att beslutet om ålfiskeförbudet ska gynna det kustnära, småskaliga fisket, vad anser du?

Är det viktigt för dig att ålfisket finns kvar för framtida generationer?

Tror du att dagens förvaltning kommer påverka framtiden för Karlskrona skärgård? Hur?

Intervjuguide forskare på Fiskeriverket

Fiskeriverkets forskning kring ål

- Berätta om FV's forskning kring ålen? (idag och förr)
  - Revolutionerande fakta om ålen?
- Inom forskningen och kunskapsutbyte, förekommer det något samarbete mellan:
  - FV och olika fiskare

- FV och andra forskare i Sverige
- FV och andra länder
- Hur sprider ni den kunskap ni har om ålen till fiskare/allmänhet/myndigheter/föreningar?

Förvaltning

- Ålfiskeförbudet och hur ser du på dagens ålfiskeförvaltning?
- Varför satte ni en gräns på 400 kg?
- Varför ett ökat minimimått? (risk att enbart honor fiskas upp?)
- Vilken kunskap bygger ni ålfiskeförbudet på?
- Finns det andra faktorer som påverkar ålbeståndet som borde finnas med i förvaltningsarbetet också? (Skarv, säl, kraftverk, klimat)
- Tillstånd för dagens ålbestånd? (Fiskarena säger att det finns mycket vuxen ål)
- Kommer ålfiskeförbudet att påverka dagens ålbestånd? Hur?
- Vilken kunskap har ni på FV om ålfiskets likheter och skillnader i olika delar av landet? (dvs ålfiskeförbudet får olika konsekvenser i olika delar)
- Varför har ålen uppmärksamrats nu helt plötsligt? Varför har den inte varit aktuell tidigare?

Intervjuguide tjänsteman på Fiskeriverket

Verksamhet/Arbete med förvaltning av ål

- Berätta om ert arbete med förvaltning av ål och ålfiske samt forskning kring ålen.
- Hur arbetade ni med förvaltningen förr? Tidigare lagstiftning? Redskapsrestriktioner?
- Hur går arbetet inom EU med en gemensam förvaltningsplan?
- Vem är huvudförvaltare av ål i Sverige?
- Berätta om den Rådgivande gruppen.
- Varför har ålen uppmärksamrats nu helt plötsligt? Varför har den inte varit aktuell tidigare?

Förvaltning

- Hur ser ni på dagens förvaltning av ål?
- Tillstånd för dagens ålbestånd? (Fiskarena säger att det finns mycket vuxen ål)
- Tidsperspektiv i förvaltningen?
- Målet med ålfiskeförbudet/förvaltningen? (enbart bevara en art eller också kulturarvet)
- Finns det andra faktorer som påverkar ålbeståndet som borde finnas med i förvaltningsarbetet också? (Skarv, säl, kraftverk, klimat)
- Vilken kunskap bygger ni ålfiskeförbudet på?
- Kommer ålfiskeförbudet att påverka dagens ålbestånd? Hur?
- Varför satte ni en gräns på 400 kg?
  - Bakgrundfakta till det beslutet?
  - Varför följde ni inte SFR:s rekommendation på 600 kg?
- Varför ett ökat minimimått?
- Finns det redskapsrestriktioner? (500 ryssjor, är inte det väldigt många?)

- Dagens förvaltnings påverkan på Sveriges miljömålsarbete?
- Varför tog Sverige detta beslut, när inget annat land runt Östersjön/inom EU/i världen tagit det? Varför vara först?
- En av myndighetens forskare berättade att ni har gjort beräkningar på hur hårt förbudet skulle slå mot fiskarna (endast yrkesfiskare?), hur många som inte skulle få fiska och vilken volym ål som kan simma tillbaka till Sargasso som det motsvarar. Berätta mer om det.
- Kunde konsekvenserna av ålfiskeförbudet/acceptansen för beslutet ökat om man tagit beslut stegvis och inte ett stort beslut direkt?
- Vilka konsekvenser tror du att ålfiskeförbudet kan få för ett område som Karlskrona skärgård?
- Vilken kunskap har ni om ålfisket i Karlskrona skärgård? (Kulturarv, frihet, privat rätt, fritids- och husbehovsfiske, småskaligt fiske, ålfisket en biinkomst/binäring) Skillnader och likheter med andra områden?
- Hur kan dagens förvaltning av ål gynna det kustnära småskaliga fisket?
- Deltar ni i arbetet med utsättning av (glas)ål?

Kommunikation

- Hur sprider ni information om beslut tex av ålfiskeförbudet? (till olika fiskare, allmänhet, andra myndigheter och föreningar)
- Hur fungerar kommunikationen mellan:
  - FV-Fiskare (främst Karlskrona skärgård)
  - FV-Lst och andra myndigheter
  - FV-Regeringen
  - FV-SFR
  - FV-EU
  - FV-olika föreningar (tex Blekinge kust- och skärgårdsförening, SKIFO)
- Anser du att dagens kommunikation behöver förändras? I så fall hur och vad behöver förändras? (Träffar med diskussioner i grupper där olika aktörer deltar, lokalt deltagande)
- Vilken möjlighet har fiskare/föreningar att påverka och bidra med kunskap?
- Vad kan vara anledningen till att kommunikationen inte fungerar/är mindre bra mellan er och vissa aktörer?
- Vad kan vara anledningen till att kommunikationen är bra mellan er och vissa aktörer?
- Vad kan vara anledningen till att fiskare har litet/inget förtroende för FV?
  - De känner att ni inte lyssnar på den småskaliga fiskaren, utan lyssnar på och gynnar det storskaliga fisket, orsak till detta?
- Vad kan förändras för att öka acceptansen för FV's beslut? (visar fakta/forskning bakom beslutet, ökar fiskares deltagande i beslutsprocessen, lokal förvaltning → lokal anpassning och deltagande)
- Sprider ni information om forskning kring ålen och resultatet av denna till fiskarkåren och fritidsfiskare, sportfiskare med flera?

Framtiden

- Vilken förvaltning av ål anser du är en hållbar förvaltning för framtiden?
  - Förvaltningsmetod (lokal förvaltning, samförvaltning, biosfärområde annat)
  - Småskaligt/Storskaligt fiske
  - Redskap
  - Kommunikation och inrapporteringssystem
  - Socioekonomiskt (fiskare, samhället, näringsliv)
  - Möjlighet att påverka och bidra med kunskap
  - Kvoter
  - Minimimått
- Vad behöver förändras jämfört med idag?
  - Kommunikationen?
  - Möjligheten att påverka beslut?
  - Möjlighet att bidra med kunskap?
- Är det viktigt att bevara det kustnära småskaliga ålfisket och ålen i Sverige, nu och för framtiden? Kommer det att finnas kvar? Vilket är viktigast att bevara en art eller en kultur?

Intervjuguide med tjänsteman på Naturvårdsverket

Berätta om hur NV arbetar med fiskerelaterade frågor, speciellt ålfiskefrågor.

- Vilket tidsperspektiv har ni?

Förvaltning av ål

- Hur ser NV på dagens förvaltning av ål och ålfisket?
  - Vilka fakta/bakgrundskunskap bygger ni era åsikter och remissvaret på?
- Hur tror du att dagens ålfiskeförvaltning påverkar miljömålsarbetet och möjligheter att nå målen? (Miljömål Hav i balans och Levande kust och skärgård)
  - Riks och lokalt (Karlskrona)?
- Hur tror du att dagens förvaltning med ett ålfiskeförbud påverkar ålbeståndet?
- Hur mycket deltar NV i beslutsprocessen kring fiskeförvaltning?
- Möjlighet att påverka och bidra med kunskap?

Kommunikation

- Deltar ni i kommunikationen mellan olika aktörer inom fiskenäringen?
- Hur tror ni att kommunikationen fungerar mellan olika grupper/aktörer inom fiskenäringen?
  - (Jämfört med förvaltningen av landresurser?)
- I arbetet med att blida naturreservat arbetar ni med lokalt deltagande i beslutsprocessen, är detta möjligt att tillämpa inom fiskeförvaltningen också?

Framtiden

- Vilken förvaltning av ål anser du är en hållbar förvaltning för framtiden?
  - Förvaltningsmetod (lokal förvaltning, samförvaltning, biosfärområde annat)
  - Småskaligt/Storskaligt fiske

- Redskap
- Kommunikation och inrapporteringssystem
- Socioekonomiskt (fiskare, samhället, näringsliv)
- Möjlighet att påverka och bidra med kunskap
- Kvoter
- Minimimått
- Vad behöver förändras jämfört med idag?
  - Kommunikationen?
  - Möjligheten att påverka beslut?
  - Möjlighet att bidra med kunskap?
- Bör man satsa på andra faktorer som påverkar ålen än fisket? (Skarv, säl, vindkraft, vattenkraft)

Hur tror du att dagens ålfiskeförvaltning påverkar ett skärgårdsområde som Karlskrona skärgård, nu och i framtiden?

Fiskeriverket säger att beslutet om ett ålfiskeförbud ska gynna det kustnära, småskaliga fisket, vad anser du?

Är det viktigt för dig att ålfisket/fiskenäringen finns kvar för framtida generationer?

Intervjuguide tjänsteman på Jordbruksdepartementet

Verksamhet

- Berätta om er roll i och ert arbete med förvaltningen av ål och ålfiske? (Även annan fiskeförvaltning)
  - Har det förändrats med tiden? (EU-medlemskap, ålfiskeförbudet)
  - Fungerar ni som Sveriges representanter vid olika sammankomster? (EU, EIFAC mfl)

Förvaltning

- Hur ser ni på dagens förvaltning av ål?
- Vilken kunskap bygger ni era åsikter på? (Vart får ni er kunskap ifrån?)
- Hur tror du att dagens förvaltning med ett ålfiskeförbud påverkar ålbeståndet?
- Bör man satsa på andra faktorer som påverkar ålen än fisket? (Skarv, säl, vindkraft, vattenkraft)

Kommunikation

- Förekommer det någon form av kommunikation mellan:
  - Er-FV
  - Er-EU
  - Er-Fiskare
  - Er-andra myndigheter (tex NV, LST, SFR)
- Hur tror ni att kommunikationen fungerar mellan olika grupper/aktörer inom fiskenäringen?
  - Anledning till att den fungerar dåligt mellan vissa?
- Hur mycket deltar ni i beslutsprocessen kring fiskeförvaltning?

- Möjlighet att påverka och bidra med kunskap?

Framtiden

- Vilken förvaltning av ål anser du är en hållbar förvaltning för framtiden?
  - Förvaltningsmetod (lokal förvaltning, samförvaltning, biosfärområde annat)
  - Småskaligt/Storskaligt fiske
  - Redskap
  - Kommunikation och inrapporteringssystem
  - Socioekonomiskt (fiskare, samhället, näringsliv)
  - Möjlighet att påverka och bidra med kunskap
  - Kvoter
  - Minimimått
- Vad behöver förändras jämfört med idag?
  - Kommunikationen?
  - Möjligheten att påverka beslut?
  - Möjlighet att bidra med kunskap?

Hur tror du att dagens ålfiskeförvaltning påverkar ett skärgårdsområde som Karlskrona skärgård, nu och i framtiden? Förvaltningen som börjar 2009?

Är det viktigt för dig att ålfisket/fiskenäringen finns kvar för framtida generationer?

Är det viktigast att bevara en art eller en kultur?

Bilaga 3

Olika faktorer som kan påverka ålbeståndet

Det finns många olika faktorer som påverkar storleken av det europeiska ålbeståndet samt storleken på andra fiskbestånd i Östersjön. Tre huvudfaktorer som påverkar glasålsinvandringen går att urskilja från de hypoteser som framförts:

- Överfiske och habitatsförluster medför en minskning av lekbeståndet.
- Miljögifter kan medföra en fertilitetsminskning hos honorna.
- Klimatförändringar över Nordatlanten kan påverka och förändra oceancirkulationen i Atlanten

(Fiskeriverket, 2001)

Ålfisket

Fiske efter ål förekommer i stora delar av Europa. Den totala fångsten av gulål och blankål i Europa är cirka 15 000 ton, vilket motsvarar cirka 100 miljoner individer, exklusive fritids- och husbehovsfiskets fångster. Det svenska ålfisket står för cirka 8 % av den totala fångsten. Nere på kontinenten är fisket efter glasål av stor betydelse (Fiskeriverket, 2001), framför allt i Frankrike där inkomsten från glasålsfisket är i miljardstorlek. En uppskattning från 1990-talet är att runt 125 000 fiskare i Europa är beroende av inkomster från ålfisket^{113 114}. Stora mängder glasål tas årligen upp och exporteras till bland annat Kina, där ålodlingsindustrin vuxit snabbt under 1990-talet (Fiskeriverket, 2001). Fångsterna används också till utsättningar i andra europeiska vatten och till konsumtion (ICES, Internet). Glasålsfisket, som främst bedrivs i Biscayabukten, har tillåtelse att ta upp 10 ton glasål för konservering och export. 1 kg glasål motsvarar ca 3500 individer, vilket gör att man årligen tar upp cirka 35 miljoner individer¹¹⁵. Glasålsfisket nere på kontinenten har ingen direkt påverkan på blankålsbeståndet i Östersjön¹¹⁶.

Exploatering av kust- och vattenmiljöer

Många av de glasålar, som vandrar in i Östersjön, vandrar upp till sjöar via vattendrag. I sjöarna tillväxer de och vandrar sedan tillbaka till havet. Uppvandringen görs när glasålen vuxit till och blivit gulål. Många av Sveriges vattendrag är exploaterade genom att kraftverk och dammar byggts i dem. Kraftverken försvårar uppvandringen och framför allt vandringen tillbaka till havet för ålar och andra fiskarter. Fisken skadas, fastnar eller dödas när den hamnar i turbinerna på väg ut mot havet. Andelen blankål som kommer tillbaka från uppväxtområdena till havet minskar och påverkar därmed mängden blankål som når tillbaka till leken i Sargassohavet (Fiskeriverket, 2001).

Exploatering av kust- och vattenmiljöer påverkar också ålfisket. Övergödning påverkar fisket indirekt genom ökad tillväxt av alger på redskapen. Havsbaserad vindkraft i parker och elkablar på havsbotten kan orsaka störningar av ålens orienteringsförmåga och i och

¹¹³ Det handlar sällan om stora inkomster eller fångstvolymen.

¹¹⁴ Muntligt, Fiskeriverket

¹¹⁵ Muntligt, lokal aktör

¹¹⁶ Muntligt, Fiskeriverket

med det påverka storleken på fångsten i närheten av anläggningarna (Fiskeriverket, 2001). Undersökningar gjorda av Fiskeriverket i Kalmarsund visar att ålens simhastighet sänks när den passerar elkablar, i detta fall växelströmskablar. Tidigare har visats att ålens orienteringsförmåga påverkas negativt av likströmskablar (Westerberg & Lagenfelt, 2007). Observationer har gjorts och visar att gulålen attraheras av kärnkraftverkens varmvattenutsläpp. Utsläppen påverkar inte blankålen vandring (Fiskeriverket, 2001).

En ökad exploatering av skärgården och kustbygden kan vara en annan faktor som påverkar ålen negativt. Ålen är en skygg organism och känslig för ljud, ljus och föroreningar i vattnet. En ny båthamn/marina kan påverka ålens beteende och vandringsmönster, vilket främst påverkar ålfisket¹¹⁷.

Klimatförändringar

Diskussionen kring hur ett förändrat klimat kan påverka glasålsinvandringen och därmed ålbeståndet har funnits länge (Gärsgård, *et.al*, 1985). 1980 när fångstserier och vandringsserier i Europa visade på en nedgång trodde man att det främst berodde på förändringar i vattencirkulationen i haven¹¹⁸.

Ållarverna driver med Golfströmmen och Nordatlantiska strömmen till Europa. En förändring av cirkulationen i Atlanten, som en följd av klimatförändringar över Nordeuropa, skulle kunna påverka mängden glasål som invandrar hit. Med dagens kunskap är detta svårt att slå fast (Fiskeriverket, 2001).

Klimatet påverkar inte bara glasålsinvandringen utan också fisket efter gulål och blankål. Fiskare berättar att vattentemperaturen i havet och vindarna påverkar storleken på ålfångsten. Vid låg vattentemperatur vandrar ålen in till grundare vatten, in mot kusten och vid hög vattentemperatur håller de sig längre ut på djupare vatten. En för ålen olämplig vind och hög vattentemperatur kan medföra att det finns lite ål i grundare vatten längs med kusten¹¹⁹.

Miljögifter

Ålen har en hög fetthalt och uppnår en hög ålder. Detta medför att den kan lagra och bära med sig stora mängder av organiska miljögifter, som den exponerats för i sin livsmiljö. Miljögifterna kan påverka honornas fertilitet samt överföras till äggen och störa fortplantningen. Höga miljögiftshalter hos köns mogna honor, kan därmed påverka rekryteringen av ålyngel negativt.

Utsläpp av miljögifter från industrier påverkar också ålfisket. Pukaviksbukten, söder om Listerlandet, har haft en klar fångstminskning¹²⁰ sedan 1964 när en massaindustri öppnades där. Utsläppen av spillvatten, har en negativ lokal påverkan på ålen då dess vandring störs av utsläppen (Fiskeriverket, 2001).

---

¹¹⁷ Muntligt, lokal aktör

¹¹⁸ Muntligt, Fiskeriverket

¹¹⁹ Muntligt, lokal aktör

¹²⁰ Jämfört med opåverkade områden (Fiskeriverket, 2001)

Skarv

En biologisk faktor som kan påverka ålbeståndet är skarv. Skarven¹²¹ har alltid varit illa sedd och förföljd av människan, på grund av konkurrensen mellan dem om fiskeresursen i våra vatten. Sedan återetableringen längs svenska kusten 1909, har antalet skarvar ökat. Den kraftigaste ökningen har skett från mitten av 1980-talet och framåt. Den svenska populationen har då ökat med cirka 30 % per år. I mitten av 1980-talet fanns cirka 750 häckande par, 1995 fanns 15 400 häckande par (Mohlin, 2002). Idag finns mellan 20 000-30 000 häckande par i Sverige (Jägarförbundet, Internet). Anledningarna till den kraftiga populationstillväxten är många, men en är att skarven är en skyddad art. Mellanskarven finns med i EG:s fågeldirektiv, vilket ger arten ett konsekvent skydd inom EU. Arten har också varit upptagen på den svenska rödlistan under kategorin, hänsynskrävande. Idag är arten borttagen från rödlistan och klassas som livskraftig (Naturvårdsverket, 2003). Tillväxten har stannat av på senare år (Mohlin, 2002). Majoriteten av skarvar i Sverige häckar i Skåne, Blekinge, Småland, Öland, Gotland och Östergötland (Naturvårdsverket, 2003).

Skarvens huvudföda är fisk och den fiskar oftast på grundare vatten (max 20 meter) (Fiskeriverket, 2001). Den kan flyga 20-30 km från häckningsplatsen till deras fiskeområden (Naturvårdsverket, 2003). En skarv kan per dag äta omkring 350-585 gram fisk. Under häckningstiden, mars till augusti, ökar det dagliga födointaget (Fiskeriverket, 2001) och en koloni på 1000 par skarvar beräknas konsumera 318 ton fisk. Skarven är inte specialiserad på en speciell fiskart. Danska undersökningar visar att andelen ål i skarvens föda är 1-3 %. Det är svårt för forskare att visa ifall skarvens predation på ål påverkar beståndet. Eftersom ålbeståndet i Östersjön har minskat och skarvbeståndet ökat kan man inte bortse från att skarven har en viss inverkan på ålbeståndet och också på ålfisket (Mohlin, 2002). En utbredd uppfattning bland fiskare och allmänheten är att ålen är en av skarvens huvudskaliga näringskällor, vilket kan bero på att skarven i många områden har namnet ålakråka (Naturvårdsverket, 2003).

Inom ålfisket är det främst bottengarnsfisket och insjöfisket som påverkas av skarven (Fiskeriverket, 2005b). Skarven plockar bort och skadar fisk fångad i redskap samt kan skada redskapen och fastna i dem. Bitskador på fisken påverkar försäljningsvärdet och kan göra fisken osäljbar. I Sverige finns endast ett dokumenterat fall¹²² där skarvpredation troligen orsakat en kraftig minskning av en yrkesfiskares ålfångster. Även om endast ett fall har presenterats där skarven har stor påverkan på ålfisket och ålbeståndet, betonas ändå att en mycket låg andel ål i skarvens föda kan medföra skador på det svenska ålbeståndet (Fiskeriverket, 2001). Inom insjöfisket beräknar man att skarvkonsumtionen av ål, väsentligt överskrider den mängd ål som sätts ut och kan därmed påverka ålbeståndet (Fiskeriverket, 2005b). Förutom påverkan på ålbeståndet genom predation, finns det observationer som visar på att blotta närvaron av skarv kan förändra beteendet hos ål, vilket kan påverka dess utbredning och tillväxt (Fiskeriverket, 2001).

---

¹²¹ Det finns olika arter av skarv. I Sverige häckar främst mellanskarven, *Phalacrocorax carbo sinensis* (Naturvårdsverket, 2003)

¹²² Fallet gäller Ellestadsjön/Krageholmssjön i Skåne (Fiskeriverket, 2001)

I Blekinge fanns, enligt inventeringar från 2006, 1753 stycken bon. Det finns främst två kolonier i Blekinge län, en större i Ronneby kommun och en mindre i Karlskrona kommun. Vid tidigare inventeringar har skarv förekommit på fler ställen i Karlskrona skärgård¹²³. Blekinge är ett av de områden i Sverige där det finns mest skarv, eftersom miljön i kust och skärgård är mycket lämplig för skarven. För att förhindra en alltför stor skarvetablering, har buskar och träd på vissa öar röjts eller tagits bort (Naturvårdsverket, 2003). I Karlskrona skärgård berättar fiskarna om hur de upplever situationen med skarven. Deras berättelser vittnar om hur skarvarna tar sönder redskapen. Det ser ut som någon skurit i garnen med kniv och slitit sönder dem. De berättar också att de har sett skarvar, eller ålakraor som de kallas, kämpa med ålar som de fångat och att de ibland får skarvar i sina garn. Skarvpopulationen har också ökat i skärgården (Andersson, *et.al*, 1995). Enligt Saulamo *et.al* (2001) visar studier, i olika skärgårdar och kustområden längs Östersjökusten, att Karlskrona skärgård fick ett av de högsta värdena vid undersökning av frekvensen av mekaniska skador¹²⁴ på ål.

Säl

En annan biologisk faktor som påverkar ålen är sälen. Den har en direkt påverkan på ålfisket genom förlust av fångst och skador på redskap och en mer indirekt påverkan på själva ålbeståndet genom predation på ål (Fiskeriverket, 2005a). Mängden säl har ökat i Östersjön och därmed också skadorna på redskap och fångst (Mohlin, 2002). I Östersjön är det främst gråsäl som orsakar skador på fiskeredskap (Fiskeriverket, 2005a). Sälen söker främst efter föda i passiva redskap, till exempel ryssjor och bottengarn (Mohlin, 2002). Inom ålfisket är det främst bottengarnsfisket som drabbats av ett ökat antal skador på redskapen. I norra Östersjön har sälskador på ålryssjor rapporterats in (Fiskeriverket, 2001). Fångstförlusten på grund av skador, orsakade av säl, inom ålryssjefisket uppgick i en undersökning 2001 till 800 000 kronor (Fiskeriverket, 2005a). I Karlskrona skärgård berättar fiskare att sälen går längre och längre in i skärgården och tar ål, då den vittjar grimgarnen och ryssjorna och orsakar skador på redskapen¹²⁵.

Sjukdomar och parasiter

Sjukdomar och parasiter är en faktor som kan påverka ålbeståndet. Trots bristande kunskap inom detta område, finns det kännedom om att ett flertal virus, bakterier och parasiter förekommer hos ål. De vanligaste är simblåsemask och vårsjuka. Kunskapsbristen medför att det är svårt att bedöma dess påverkan på ålbeståndet (Gärsgård, *et.al*, 1985).

---

¹²³ Lundgren, personligt meddelande, 11 januari 2008.

¹²⁴ Med mekaniska skador menas bitskador och i detta fallet orsakade av skarv eller annan fiskätande fågel. (Saulamo, *et.al*, 2001)

¹²⁵ Muntligt, lokala aktörer

Bilaga 4

Rådets förordning (EG) om åtgärder för återhämtning av beståndet av europeisk ål

I EU:s ålförordning framgår det att syftet med förordningen är att:

”Genom denna förordning fastställs en ram för skydd och hållbar användning av beståndet av europeisk ål av arten *Anguilla anguilla* i gemenskapens farvatten, i kustnära laguner, i flodmynningar och i floder i medlemsstaterna och angränsande inlandsvatten i medlemsstaterna som rinner ut i havet i ICES-områdena III, IV, VI, VII, VIII, IX eller i Medelhavet.” (Europeiska unionen, 2007)

Enligt förordningen ska varje medlemsland arbeta fram en förvaltningsplan för ålen, där målet med förvaltningsplanen är att:

”minska den antropogena mortaliteten så att minst 40 % av biomassan av blankål med stor sannolikhet tar sig ut i havet, i förhållande till den bästa uppskattningen av utvandring som skulle ha funnits om inte antropogena faktorer hade påverkat beståndet. Förvaltningsplanen för ål skall utarbetas med syftet att detta mål på lång sikt skall uppnås.” (Europeiska unionen, 2007)

Bilaga 5

Fiskeriverkets författningssamling

I Fiskeriverkets författningssamling 2004:36 3 kapitlet 1§, gällde följande för 2007, gällande fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön (Fiskeriverket, 2007b):

”Det är förbjudet att fiska //...// ål. Länsstyrelsen får efter ansökan medge den som bedriver yrkesmässigt fiske eller fiskar med stöd av enskild fiskerätt tillstånd att fiska ål under kalenderåret 2007. Tillstånd får beviljas endast om sökanden har bedrivit och till Fiskeriverket rapporterat ålfiske varje år under perioden 2003-2005 med en fångst av i genomsnitt minst 400 kilogram ål per år. Ett tillstånd för ålfiske får omfatta högst 500 enkel- eller dubbelryssjor och avse endast fångst av ål med ett minsta mått av 40 centimeter i Skagerrak och Kattegatt, 35 centimeter i Östersjöns delområde 23 (Öresund) samt 65 centimeter i Östersjöns delområden 24-31. Om särskilda skäl föreligger kan Fiskeriverket medge den som bedriver yrkesmässigt fiske eller fiskar med stöd av enskild fiskerätt tillstånd för ålfiske även om villkoren enligt andra stycket inte är uppfyllda. Även i sådant fall sänds tillståndsansökan till länsstyrelsen som med eget yttrande överlämnar ärendet till Fiskeriverket för prövning.”

För 2008 har texten i FIFS 2004:36 3 kapitlet 1§ ändrats till följande:

”Det är förbjudet att fiska //...// ål. Fiskeriverket kan efter ansökan medge den som har haft tillstånd att fiska ål under år 2007 tillstånd att fiska ål under kalenderåret 2008. Ett tillstånd för ålfiske får omfatta högst 500 enkel- eller dubbelryssjor och avse endast fångst av ål med ett minsta mått av 40 centimeter i Skagerrak och Kattegatt, 35 centimeter i Östersjöns delområde 23 (Öresund) samt 65 centimeter i Östersjöns delområden 24-31. Ett sådant tillstånd får dock inte omfatta fångst av blankål i Skagerrak och Kattegatt norr om latituden 56 25,00 N.”

I FIFS 2004:37, 1 kapitlet 8§, finns liknande bestämmelser för fiske i sötvattensområden under 2007 (Fiskeriverket, 2007a):

”Det är förbjudet att fiska //...// ål. Ålfiskeförbudet gäller inte i de vattenområden som anges i bilaga 6. Länsstyrelsen får efter ansökan medge den som bedriver yrkesmässigt fiske eller fiskar med stöd av enskild fiskerätt tillstånd att fiska ål under kalenderåret 2007. Tillstånd får beviljas endast om sökanden bedrivit och till Fiskeriverket rapporterat ålfiske varje år under perioden 2003- 2005 med en fångst av i genomsnitt minst 400 kilogram ål per år. Ett tillstånd för ålfiske får omfatta högst 500 enkel- eller dubbelryssjor och avse endast fångst av ål med ett minsta mått av 65 centimeter. Tillstånd får inte omfatta sådant fiske som avses i 3 kap. 6 § och 4 kap. 5 § under de förbudstider som där anges. Om särskilda skäl föreligger kan Fiskeriverket medge den som bedriver yrkesmässigt fiske eller fiskar med stöd av enskild fiskerätt tillstånd för ålfiske även om villkoren enligt andra stycket inte är uppfyllda. Även i sådant fall sänds tillståndsansökan till länsstyrelsen som med eget yttrande överlämnar ärendet till Fiskeriverket för prövning.”

Från och med 1 januari 2008 gäller följande:

”Det är förbjudet att fiska//...// ål. Ålfiskeförbudet gäller inte i de vattenområden som anges i bilaga 6. Fiskeriverket kan efter ansökan medge den som har haft tillstånd att fiska ål under år 2007 tillstånd att fiska ål under kalenderåret 2008. Ett tillstånd för ålfiske får omfatta högst 500 enkel- eller dubbelryssjor och avse endast fångst av ål med ett minsta mått av 65 centimeter. Tillstånd får inte omfatta sådant fiske som avses i 3 kap. 6 § och 4 kap. 5 § under de förbudstider som där anges.”